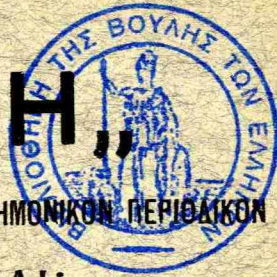

Ἔτος Β' ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1924 Τεύχος 8-12

“ΑΥΓΗ”

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ & ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ:

Ν. ΛΟΥΒΑΡΙΣ — ΣΤΡ. ΠΕΛΕΚΙΔΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

G. HAUPTMANN: Μιχαήλ Κοράμιο

Γ. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ: Φυσιολογικά ανάλεκτα

Φ. ΠΑΝΑ: Κριτικαὶ σελίδες.

MARIE VON EBNER—ESCHENBACH: Ὁ Καθυστερη-
μένος.

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ & ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
Ι. ΚΟΥΜΕΝΟΥ

2 ΛΕΩΦ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ 2

GERHART HAUPTMANN

ΜΙΧΑΗΛ ΚΡΑΜΕΡ

Δράμα εἰς τέσσαρας πράξεις

(συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Γ. ΠΡΑΞΙΣ

Μετάφρασις Ἰριδος

Τὸ ἐστιατόριον τοῦ Μπένς. Μία μικρὰ μπιραρία παλαιοῦ γερμανικοῦ ρυθμοῦ. Στρομμένα τραπέζια. Καρέκλες καὶ τραπέζια φρεσκοβαμμένα. Ἀριστερὰ καθαρὸς μπουφές με μαρμαρένια πλάκα καὶ ἀσπρόχρωμες βρῦσες μπίρας. Πίσω ἀπὸ τὸν μπουφές ἓνα μέρος γιὰ λικέρ κ.τ.λ., ὅπου καὶ ἓνα τετράγωνο παραθυράκι, ποῦ βλέπει πρὸς τὴν κουζίνα κι' ἔχει παραθυρόφυλλον ποῦ ἀνασηκώνεται. Πόρτα πρὸς τὸ ἐστιατόριον, πίσω ἀπὸ τὸν μπουφές ἀριστερὰ. Ἐνα μεγάλο παράθυρο με καθαρὸς κουρτίνες, παραπλεύρως μιὰ τζαμένια πόρτα πρὸς τὸν δρόμον. Δεξιὰ μιὰ πόρτα πρὸς ἓνα διπλανὸν δωμάτιον. Λυκόφως.

Λίζα Μπένς. (ντυμένη εὐμορφα καὶ καθαρὰ, με ἄσπρη ποδιά, μπαίνει μέσα ἀργὰ ἀργὰ ἀπὸ τὴν μικρὴ πόρτα, πίσω ἀπὸ τὸν μπουφές. Πιέκει. Κάπου κάπου ὀίγει γύρω της καμμιὰ ματιὰ' ἔξαφνα βλέπει τὸν Ἀρνόλδον, ποῦ κάθεται μ' ἓνα ποτήρι μπίρα εἰς τὸ ἐμπροσθινὸ τραπέζι δεξιὰ. Κουνεῖ τὸ κεφάλι καὶ ἔξακολουθεῖ νὰ πλέκη).

Ἀρνόλδος. (Πολὺ ὄχρὸς· κτυπᾷ τὸ πόδι του σιγὰ καὶ νευρικὰ καὶ καρφώνει τὸ μάτι του ἐπάνω της, ὡσὰν νὰ τὴν περιίμενε καὶ λέγει):

Καλησπέρα.

Λίζα Μπένς. (ἀναστενάζει ἐπιδεικτικὰ καὶ διευθύνεται ἄλλοῦ).

Ἀρνόλδος (δυνατὰ): Καλησπέρα. (Ἡ Λίζα δὲν ἀπαντᾷ). Καλὰ,

ἀφοῦ δὲν θέλετε, ἄς εἶναι κι' ἔτσι. Δὲν θὰ καθίσω νὰ σκοτίζωμαι παιὰ.— (ἔξακολουθεῖ νὰ τὴν βλέπῃ σιωπηλὰ μὲ μάτια φλογισμένα). Γιατὶ ἀνοίγετε μιὰ τέτοια παρὰ γκα, ἀφοῦ εἴσθε τόσο ἀγενεῖς στοὺς πελάτας σας;

Λίζα. Δὲν εἶμαι ἀγ. νῆς, ἀφῆστέ με ἤσυχη.

Ἀρνόλδος. Σᾶς εἶπα καλησπέρα.

Λίζα. Σᾶς ἀπῆντησα σ' αὐτό.

Ἀρνόλδος. Δὲν εἶναι ἀλήθεια.

Λίζα. Ἄ! Ἔτσι! Λοιπὸν, πρόει νὰ ξέρετε, πῶς αὐτὸ ποῦ λέτε δὲν μοῦ κάνει καμμιά αἰσθησι.

(Διακοπή.)

Ἀρνόλδος. (Μὲ μιὰ λαστιχένια σαίτα τῆς πετᾶ ἓνα χάριτινο βέλος)

Λίζα. (Σηκώνει τοὺς ὄχιους καὶ τὸ πατεῖ μὲ ὑπερηφάνειαν καὶ περιφρόνησιν.)

Ἀρνόλδος. Ἐχετε τὴν ἰδέαν πῶς μὲ πειροῶζει αὐτό;

Λίζα. Θὰ ἔχω τὴν ιδέαν ποῦ μ' ἀρέσει.

Ἀρνόλδος. Πληρώνω τὴν μίτρα μου τόσο καλά, ὅσο κι' οἱ ἄλλοι. Μ' ἐννοεῖται; Αὐτὴν τὴν ἀπαίτησιν ἔχω.— Ἡ πρόει νὰ φορῆ κανεῖς ἐδῶ ἓνα μονόκλ; — Καὶ ποιοὶ συχνάζουν λοιπὸν στὸ περιφρημὸ κατάστημά σας; Νομίζετε, ποῦ θὰ τὸ κόψω λάσπη; Ὅχι δᾶ, ἐξ αἰτίας τῶν ὅπως πρόει αὐτῶν κυρίων.

Λίζα. (ἀπειλητικῆ). Προσέξτε μόνον νὰ μὴ τὸ παρακάμετε, μοσιοῦ!

Ἀρνόλδος. Ἄ! ἄ! Ἄς τολμοῦσε μόνον κανεῖς νὰ κάνῃ τίποτε. Θᾶμεν μὲ ἀνοικτὸ τὸ στόμα, καταλαβαίνετε βέβαια! Ἄν δηλ. τοῦ ἔμενεν ἀκόμη καιρὸς νὰ τὸ κάνῃ.

Λίζα. (γελά).

Ἀρνόλδος. Ἄν μὲ ἐγγίξῃ κανεῖς— συνεννοοῦμέδα; Θᾶχωμε τότε μιὰ, μπούμ.

Λίζα. Ἀρνόλδε, θὰ ὄς καταδόσω ἀμέσως στὴν ἀστυνομία, ἂν ἔξακολουθῆτε νὰ ἀπειλῆτε μὲ τέτοιον τρόπον.

Ἀρνόλδος. Μὰ τί;— Λέγω ἂν μὲ ἐγγίξῃ κανεῖς!— Χωρὶς νὰ λογαριάσωμεν καὶ τοὺς μπάτσους.

Λίζα. Μὴ προσβάλλετε τοὺς πελάτας μας.

Ἀρνόλδος. (Γεῖᾶ ἐπαν.ιλημμένως μὲ μοθηριάν ὡσὰν νὰ ἦτο

μόνος του, πίνει κι' ἔπειτα λέγει): Νοῦλλες! Τὶ μὲ νοιάζει μένα γιὰ τὲς νοῦλλες!

Λίζα. Καὶ σεῖς ποῦ νομίζετε πῶς κᾶτι εἴσθε, δὲν μοῦ λέτε ποιὸς εἴσθε; Τὶ ἐκάματε ὡς τώρα, τί;

Ἀρνόλδος. Δυστυχῶς αὐτὸ εἶναι, ποῦ σεῖς δὲν μπορείτε νὰ τὸ καταλάβετε!

Λίζα. Καλὲ, τὶ λέτε! Αὐτὸ θὰ ἔλεγεν ὁ καθέννας. Γιὰ προσπαθῆστε πρῶτα νὰ μπῆτε σὲ μιὰ δουλειὰ! Κι' ὅταν δεῖτε, πῶς ἀξίζετε κᾶτι, τότε νὰ προσβάλλετε τοὺς ἄλλους ἐδῶ.

(Μικρὰ διακοπή).

Ἀρνόλδος. Λίζα, ἔλατε ἀκοῦστε με, θὰ σᾶς ἐξηγήσω τὰ πράγματα ὅπως εἶναι.

Λίζα. Ἄχ, τί λόγος! Ἐσᾶς δὲν σᾶς ἀρέσει τίποτε. Ὁ κ. Κβαντ-μάιερ εἶναι κάθε ἄλλο, παρὰ δικηγόρος, ὁ ἀρχιτέκτων κ. Τσίεν δὲν εἶναι ἀρχιτέκτων ὅπως πρόει, ὅλα αὐτὰ εἶναι βέβαια σωστὴ παραξενιά.

Ἀρνόλδος. Τοῦναντίον! Εἶναι ἡ καθαρὰ ἀλήθεια. Ἐδῶ μορεῖ ἓνας ποῦ βαφτίζεται ἀρχιτέκτων σὰν κι' αὐτὸν, ν' ἀπ κτήσῃ φήμην, ἔστω κι' ἂν δὲν ἔχῃ ιδέαν ἀπὸ τέχνην. Ἄν ὅμως βροθῆ μὲ καλλιτέχνας, τότε θὰ ἔχῃ πέρασιν ὅσο κι' ἓνας μπαλωματῆς.

Λίζα. Ὡστε σεῖς εἴσθε καλλιτέχνης; (Μὲ οἶκτον), Μεγάλε Θεέ!

Ἀρνόλδος. Καλλιτέχνης εἶμαι, μάλιστα. Φθάνει μόνον νὰ ῥηῆτε στὸ ἀτελιέ μου. . . .

Λίζα. Ἐννοια σας καὶ θᾶχω τὸν νοῦν μου νὰ μὴν τὸ κάμω, κύριέ μου.

Ἀρνόλδος. Ἄν τύχῃ καὶ πᾶτε καμμιά φορὰ στὸ Μόναχον, ἐρωτήστε τοὺς καθηγητᾶς, — κι' εἶναι ἀνθρωποὶ φημισμένοι σ' ὅλον τὸν κόσμον!— ἂν αὐτοὶ μὲ ἐκτιμοῦν, ἦ ὄχι.

Λίζα. Σεῖς εἴσθε φανταγμένος, ὄχι ὁ κ. Τσίεν, . . .

Ἀρνόλδος. Αὐτοὶ μ' ἐκτιμοῦν καὶ ξέρουν γιατί. Ἀξίζω πολὺ περισσότερον παρὰ ὅλοι τοῦτοι ἐδῶ οἱ πᾶλληκαράδες. Οὔτε ὡς τὸ νυχάκι μου δὲν εἶναι. Δέκα χιλιάδες φορὲς περισσότερον. Χωρὶς νὰ ἐξαιρέσωμεν κι' αὐτὸν τὸν πατέρα μου.

Λίζα. Σεῖς κάνετε τὸν καμπόσο, ὄχι ὁ κ. Τσίεν. Ἄν εἶχате στ' ἀλήθεια τόσο μεγάλη ἀξία, τότε καὶ τὸ ὄλον σας θὰ ἦταν βέβαια διαφοροετικὸ.

Ἀρνόλδος. Τί θέλετε νὰ πῆτε;

Λίζα. Τί θέλω νὰ πῶ; Νὰ, μὰ αὐτὸ εἶναι ἀπλουστάτο. Ξακουσμένοι ζωγράφοι κερδίζουν χρήματα.

Ἀρνόλδος (ἀπότομα). Χρήματα; Μὰ μήπως δὲν ἔχω κερδίσει χρήματα; Χρήματα μὲ τὴ φοῦχτα, ῥωτήστε νὰ σᾶς ποῦν. Φθάνει μόνον νὰ ῥωτήστε τὸν πατέρα μου. Νὰ πᾶτε νὰ ῥωτήσετε: Λόγον τιμῆς!

Λίζα. Καὶ ποῦ ἀφίνετε τὰ πολλὰ λεφτὰ;

Ἀρνόλδος. Ἐγώ; Ἄς γίνω ἐνήλικος καὶ θὰ δῆτε. Ὅταν ἔχη κανεὶς ἓνα τέτοιο ἐξηναβελόνη πατέρα; Λίζα, ἄχ, μὴν εἶσαι τόσο κακιὰ.

Λίζα. Φρίτς!

(Ὁ Φρίτς πεπιέται, ἐκεῖ ποῦ ἦταν νυσταγμένος) Ὅρίστε!

Λίζα. Φρίτς! Γιὰ πῆγαινε στὴν κουζίνα, Φρίτς. Ἐφεραν κι' ἄλλες μποτίλλες σαμπάνια, νομίζω πῶς ἀπόψε οἱ κύριοι θὰ πιοῦν σαμπάνια.

Φρίτς. Μάλιστα. Μετὰ χαρᾶς, δεσποινὶς Μπένς. (Φεύγει)

Λίζα. (Στέκεται στὸ κυλικεῖον μὲ τὰ νῶτα πρὸς τὸν Ἀρνόλδον, βγάξει μερικὲς φουρκέτες ἀπὸ τὰ μαλλιά της καὶ τὰ ξανατυλίγει).

Ἀρνόλδος. Τὰ καταφέρατε θανασία.

Λίζα. Μπορεῖτε νὰ φαντάζεσθε ὅ,τι θέλετε. (Γυρίζει ἔξαφνα βλέπει τὸν Ἀρνόλδον, ὁ ὁποῖος ἐπάνω ἀπὸ τὰ γυαλιὰ ἔχει τὰ μάτια κερρωμένα σ' αὐτήν.) Χριστέ μου, νὰ ποῦ ἐκάρρωσε πάλιν ἔτσι βλοσυρὰ τὸ μάτι του ἐπάνω μου.

Ἀρνόλδος. Λίζα!

Λίζα. Γιὰ σᾶς δὲν εἶμαι Λίζα.

Ἀρνόλδος. Ἄχ Λιζούλα, ἂν ἤθελες νὰ εἶσαι λογικὴ, σὺ μικρὰ μου νεράιδα, σὺ! Ἄχ, ἔχω μὰ τέτοια βαρεῖα καρδιά, εἶμαι γιὰ νὰ μὲ κλαῖνε.

Λίζα. (Γελᾷ μεσοεὐθυμὰ καὶ μισοειρωνικά.)

Ἀρνόλδος. (Μὲ περισσότερο πάθος). Ναί, γελᾶτε, σὰν μπορεῖτε νὰ γελᾶτε. Γελᾶτε, μὴ παύετε νὰ γελᾶτε. Ἴσως νὰ εἶμαι πραγματικῶς γελοῖος. Ἐννοῶ στὴν ὄψι, μέσα μου ὄχι. Γιατὶ ἂν μπορούσατε νὰ δῆτε πῶς εἶμαι μέσα, θὰ βλέπατε πῶς ἔξαφανίζω μὲ τὴν φωτιά μου τοὺς κυρίους αὐτοὺς ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.

Λίζα. Ἀρνόλδε, μὴ συγχίζεσθε. Ναί, σᾶς πιστεύω, θέλω βέ-

βαια νὰ σᾶς πιστεύσω. Ἀλλὰ πρῶτον εἴσθε πολὺ νέος καὶ δεύτερον— τρίτον—τέταρτον—πέμπτον. . . μὰ αὐτὸ εἶναι καθαρὰ τρέλλα, παιδί μου!—Γώρα ἄκουσε, θὰ λογικευθῆς κομματί, ἔ; Γιατὶ μὲ κάνεις καὶ λυποῦμαι. Κι' ἐπὶ τέλους τί θέλεις νὰ κάμω;

Ἀρνόλδος. (ἀναστενάζοντας βαθεῖα). Ἄχ, τί μολύβι εἶναι αὐτὸ ποῦχο στὴν καρδιά!

Λίζα. Ἀνοησίες!—Γιὰ ἀνεβῆτε μὰ στιγμὴ στὸν πάγκο καὶ δότε μου τὸν κουβά! (Ὁ Ἀρνόλδος τὸ κάμνει ἀναστενάζοντας). Εἶμαι κι' ἐγὼ ἓνα κορίτσι, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα.—Ἐλα, χόπ! χόπ!—(Τοῦ δίνει τὸ χέρι της, αὐτὸς πιάνεται καὶ πηδᾷ κάτω. Ἐπειτα κρατεῖ τὸ χέρι σφικτὰ καὶ καθὼς σκίβει νὰ τὸ φιλήσῃ, τραβᾷ ἡ Λίζα τὸ χέρι.) Ὅχι αὐτό, χουσό μου!—Ἐτσι.—Ἄμα θέλετε, βροῖσατε ἀντὶ μιανῆς δέκα, ἀγαπητέ μου.

Ἀρνόλδος. Λίζα, τί θέλετε νὰ κάμω πρὸς χάριν σας; Ν' ἀρπάξω, νὰ ληστεύσω, νὰ κλέψω, ἢ τί ἄλλο;

Λίζα. Νάχετε τὴν εὐγενῆ καλωσύνην νὰ μὲ ἀφήσετε ἡσυχη. (Ἀνοίγει ἡ πόρτα τοῦ διπλ. δωματίου.)

Λίζα. (Ἀφουκράζεται μὲ ἔκφρασιν ἀδιάφορον πίσω ἀπὸ τὸν μουφὲ καὶ φωνάζει ἀπὸ τὸ παράθυρον, ποῦ βλέπει πρὸς τὴν κουζίνα). Φρίτς! Πελάται! Ἀμέσως, κάνε γρήγορα! (Ἡ πόρτα ἀνοίγει πάλιν ἀκούεται νὰ μπαίνει στὸ διπλανὸν δωμάτιον μιὰ θορυβώδης παρέα.)

Ἀρνόλδος. Παρακαλῶ: ἀκόμη ἓνα ποτήρι μπίρα. Ἀλλὰ θὰ καθίσω στὸ ἄλλο δωμάτιον.

Λίζα. (Μὲ προσποιητὴν ἀδιαφορίαν). Μὰ κύριε Κράμερ, ἐδῶ εἴσθε πολὺ καλά.

Ἀρνόλδος. Ναί, ἀλλ' ἐκεῖ μέσα ζωγραφίζω πολὺ καλύτερα.

Λίζα. Ἀρνόλδε, τὸ ξεῖρε, θὰ γίνῃ πάλιν κανγᾶς Μὴν εἴσθε ἀνόητος, μέινετε ἐδῶ.

Ἀρνόλδος. Γιὰ ὅλον τὸν κόσμον ὄχι, δεσποινὶς Μπένς.

(Εἰσέρχεται ὁ ἀρχιτέκτων Τσίεν, πολὺ εὐθυμῶς.)

Ἀρχιτέκτων Τσίεν. Οὐρρά, δεσποινὶς Λιζαμπέτ, ἡ συμμορία εἶναι ἐδῶ, ὅλοι οἱ κραιοπατέρες, δὲν λείπει κανεὶς. Τί κάνετε; Πῶς εἴσθε; Ὁ μνηστήρ σας πάει, ἔλυσε γιὰ σᾶς. (Παρατηρεῖ τὸν Ἀρνόλδον). Νὰ πά' ὁ διάβολος, μὲ συγχωρεῖτε!

Λίζα. Φρίτς! Φρίτς! Οἱ κύριοι τῆς παρέας εἶναι ἐδῶ.

Τσίεν. (Κόβει με τὸ ψαλιδάκι ἕνα ποῦρο). Φοίτς! φέρε μίρα, μίρα ἐδῶ, νὰ πάω' ὁ διάβολος!—Πῶς εἶναι ὁ μπαμπᾶς;

Λίζα. Ἄχ, ὄχι καὶ τόσο καλὰ, σήμερα φέραμε δυὸ φορὲς τὸν γιατροῦ.

Πάρεδρος Σνάμπελ. (εἰσέρχεται). Κύριε Ἀρχιτέκτονα, κάνομε σήμερα μιὰ παρτίδα;

Τσίεν. Ἐνόμιζα ποῦ θὰ ξεκοκκαλιάζαμε τὴν χήνα καὶ θὰ πίναμε μ' αὐτὴν ἕνα περιδρομο σαμπάνια.

Σνάμπελ. (Με τὰ χέρια σηκωμένα τραγουδεῖ καὶ χορεύει)

«Ἡ Λιζοῦλα εἶχεν ἕνα πουλάκι
μέσα στὸ μικρὸ κλουβάκι»

Ἄχ, μὴν ἀφίνετε τὸν φίλον σας νὰ λυώση.

Τσίεν. (Σιγὰ, ὀίχνοντας βλέμματα στὸν Ἀρνόλδον). Ἐννοεῖται, πρέπει νὰ πάρη κι' αὐτὸς ἕνα κόκκαλο τῆς χήνας.

Σνάμπελ. (Ὁ ὁποῖος εἶδε τὸν Ἀρνόλδον, με παρόμοιο τόνο). Ἄ! Ναι! Αὐτὸς εἶναι ὁ πέτρινος πελάτης, ἡ μικρογραφία τοῦ Ραφαήλ. Σᾶς παρακαλῶ, δεσποινίς Λίζα, νὰ μοῦ φέρετε πάρα πολὺ ψωμί. Στὴν δική μου μερίδα ἐπιθυμῶ νὰ βάλετε πολὺ πολὺ ψωμί.

(Ὁ Φοίτς ἔχει μπῆ μέσα καὶ κάνει θόρυβο πίσω ἀπὸ τὸν μπουφέ).

Λίζα. Τὶ παραγγείλατε λοιπὸν κ. Πάρεδρε;

Σνάμπελ. Ἄχ, ναι! Ἐνα σνίτσελ καὶ ψωμί. Μὰ ἕνα βου. ὁ ψωμί, ἀγαπητὴ Λιζοῦλα. Μ' ἀρέσει δηλ. νὰ τρώγω πάρα πολὺ ψωμί.

Τσίεν. Τότε ἔπρεπε νὰ σᾶς κρεμάσουν ψηλὰ τὸ πανέρι τοῦ ψωμοῦ.

(Ἐρχεται ὁ φὸν Κράουτχάιμ, φαλακρὸς φοιτητῆς τῆς νομικῆς)

Φὸν Κράουτχάιμ. Γιὰ ὄνομα Θεοῦ, ποῦ εἶναι ἡ μίρα, Φοίτς;

Φοίτς. Κύριοί μου, μόλις ἀνοίξαμε τὸ βαρέλι.

Σνάμπελ. (φορεῖ τὸ μονόκλ καὶ β'έπει μ' αὐτὸ τὸν κρουνὸν τῆς μίρας) Ἐν τῷ μεταξύ μᾶς ἔρχεται ἀέρας, ἀέρας, ἀέρας τίποτε ἄλλο μόνον ἀέρας.

Ἀρνόλδος. (Παίρνει τὸ καπέλλο του, σηκώνεται καὶ πηγαίνει στὸ διπλανὸν δωμάτιον).

Φὸν Κράουτχάιμ. Καθαρίσθηκε τουλάχιστον ἡ ἀτμόσφαιρα. Ἐχομεν ἀέρα, καθαρὸν ἀέρα ἐπὶ τέλους.

Σνάμπελ. (Τραγουδεῖ).

«Εἶσαι τρελλὸς παιδί μου
νὰ πᾶς στὸ Βερολίνο».

Δόξα τῷ Θεῷ, τὸ σκάει, φεύγει ἀπὸ δῶ μέσα.

Φοίτς. Μὴν τὸ πιστεύετε. Αὐτὸς πάει ἐκεῖ μέσα, μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ καθίση ὅπου κάθονται οἱ κύριοι.

Λίζα. (προσποιητὰ). Αὐτὸ τὸ βρίσκω γελοῖον.

Τσίεν. Τότε πάμε σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιον.

Φὸν Κράουτχάιμ. Αὐτὸ δὰ θὰ ἦταν πειὸ νόστιμο ἀκόμη, ἀκοῦς ἐκεῖ! Νὰ φεύγωμε προστὰ σὲ κάθε μαϊμοῦ.

(Ἐρχεται ὁ **Κβαντμάιερ**. Τὸ ἐξωτερικὸν του εἶναι ὄλο λεβεντιά, φορεῖ μονόκλ).

Κβαντμάιερ. Καλησπέρα! Πῶς εἶσαι ἀγαπητό μου παιδί; (Πιάνει τὰ χέρια τῆς Λίζας, αὐτὴ γυρίζει τὸ κεφάλι ἄλλου). Αὐτὸς ὁ ἔλεεινὸς Κράμερ εἶναι πάλιν ἐδῶ;

Σνάμπελ. Καὶ ποῦ θέλεις καὶ δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ μάγκας! Ἀκόμη καὶ χθὲς τὸ πρωὶ τὸν εἶδα—ἕνα θέαμα θεῖον σᾶς λέγω!—Στὴν πλατεῖα σὲ μιὰ παρῆα ἀπὸ θηλυκά, εἰς ἔλεεινήν κατάστασιν. Ὅταν τελειώση ἐδῶ, πάει ἄλλου κι' ἀρχίζει ἀπ' τὸ ἄλφα.

Κβαντμάιερ. Πῆς μου, χρυσὸ μου, εἶσαι θυμωμένη μαζί μου;

Λίζα. (Ξεφεύγει, γελᾷ, φωνάζει ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς κουζίνας). Ἐνα σνίτσελ γιὰ τὸν κύριον πάρεδρον.

Σνάμπελ. Ἄλλὰ ψωμί, πολὺ ψωμί, μὴν τὸ ξεχνάτε. Ἐνα καντάρι ψωμί, πάρα, πάρα πολὺ.

(Γελοῦν ὄλοι γενικῶς.)

Φοίτς. (Με τέσσαρα ποτήρια μίρα).

Κύριοί μου, ἡ μίρα εἶναι ἐδῶ. (Μπαίνει στὸ διπλ. δωμάτιον. Ὁ ἀρχιτέκτων Τσίεν, ὁ πάρεδρος Σνάμπελ καὶ ὁ φὸν Κράουτχάιμ ἀκολουθοῦν τὸ γκαρσόν).

(Διακοπή.)

Κβαντμάιερ. Γιὰ πῆς μου, ψυφίκα, γιατί εἶσαι κακιωμένη σήμερα;

Λίζα. Ἐγὼ κακιωμένη; Νὰ κακιώσω ἐγώ; Ἄχ, λὲς ὅ,τι φθάσης.

Κβαντμάιερ. Ἐλα κατεργάρα, μὴν εἶσαι θυμωμένη! Ἐλα φρόνιμα. Γρηγόρα, δός μου τὸ μικρὸ σου στοματάκι, ἐμπρός—καὶ μεθαύριον ἔρχεσαι καὶ μέ βλέπεις πάλιν. Μεθαύριον εἶναι Κυριακή, τὸ ξέρεις

δά. Οί νοικοκυραίοί μου κι' οί δυό θά λείπουν, οὔτε γάτα στό σπῆτι λόγον τιμῆς.

Λίσα. (Ἐχει ἀκόμη κάποιον δισταγμόν).

Εἴμεθα ἀρραβωνιασμένοι ἢ ὄχι ;

Κβαντιμάιερ. Μά βεβαίως ! Ποιὸς ὁ λόγος νὰ μὴν εἴμεθα ἀρραβωνιασμένοι ; Εἶμαι ἕνας ἀνεξάρτητος ἄνθρωπος καὶ μπορῶ νὰ πανδρευθῶ, ὁπόταν θέλω.

Λίσα. (Ἀφίνει νὰ τὴν φιλήσῃ, τοῦ χαϊδεύει ἐλαφρὰ τὸ μάγουλο καὶ τοῦ φεύγει). Ἄχ φύγε, δὲν σὲ πιστεύω πειὰ διόλου.

Κβαντιμάιερ. (Κάνει νὰ πάῃ τὸ κατόπιν της.) Καβοῦρι, μὰ γιατί σήμερα εἶσαι τόσο ἀδιάντροπη ;

(Ἀνοίγει ἡ τζαμμένα πόρτα. Μπαίνει ἡ **Μιχαλίνα**.)

Λίσα. Ψίτ !—

Κβαντιμάιερ Διάβολε, τί νὰ θέλῃ αὐτὴ ἐδῶ ;

(Ἡ Μιχαλίνα πρὸς τὸ βάθος τοῦ καταστήματος καὶ βλέπει γύρω γύρω. Ἡ Λίσα ἔχει σταθῆ πίσω ἀπὸ τὸ κυλικεῖο καὶ παρατηρεῖ)

Κβαντιμάιερ. (φαινομενικῶς ἀδιάφορος, καθ' ἣν στιγμὴν κόβει τὸ ποῦρό το.) Ἔννοια σου, Λιζάκι, καὶ θὰ σὲ ἐκδικηθῶ. (Φεύγει εἰς τὸ διπλ. δωμάτιον).

Λίσα. (Μετὰ μικρὰν διακοπήν) Μήπως ζητεῖτε κανένα, κυρία μου ;

Μιχαλίνα. Αὐτὸ εἶναι τὸ δεστωρὰν Μπένς ;

Λίσα. Μάλιστα.

Μιχαλίνα. Εὐχαριστῶ. Καλὰ λοιπὸν. Τότε θὰ ἔλθουν χωρὶς ἄλλο οἱ κύριοι.

(Διευθύνεται εἰς τὸ διπλ. δωμάτιον).

Λίσα. Ἐκεῖ εἶναι μόνον οἱ κύριοι ποῦ ἔχουν τὸ τακτικό τους τραπέζι.

Μιχαλίνα. Ναι; Περιμένω κάποιον νεαρὸ ζεῦγος. Τότε θὰ καθίσω κάπου ἐδῶ.

Λίσα. Παρακαλῶ ἐδῶ; Ἡ ἐκεῖ; Ἡ ἴσως ἐδῶ;

Μιχαλίνα. (Ἐνῶ κάθεται στὸν πάγκο πρὸς τὸν τοῖχο μπροστὰ στὸν μπουφὲ) Εὐχαριστῶ, θὰ καθίσω ἐδῶ.—Μία μικρὴ μπίρα.

Λίσα. (Στὸν Φρίτς ποῦ ἐπανέρχεται ἐκείνη τῆ στιγμῆ) Φρίτς, ἕνα μικρὸ ποτήρι μπίρα. (τραβιέται πρὸς τὰ ὀπίσω, παίρνει ὕφος σοβαρὸν, τακτοποιεῖ τὴν τουαλέττα της καὶ παρατηρεῖ τὴν Μιχαλίνα

μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον, ἔπειτα ἀρχίζει πάλιν) : Ὁ καιρὸς ἔξω θὰ εἶναι πολὺ ἄσχημος.

Μιχαλίνα. (βγάζοντας τὲς γαλότσες, κατόπιν τὸ ἐπανωφόρι καὶ τέλος τὸ καπέλλο). Μάλιστα, δόξα σοι ὁ θεὸς, ποῦ ἔχω τὰ λάστιχα. Στοὺς δρόμους εἶναι φρίκη. (Κάθεται, τακτοποιεῖ τὰ μαλλιά της καὶ σπογγίζει τὸ πρόσωπό της).

Λίσα. Μήπως θέλετε καμμιά κτένα, κυρία μου; Εἶμαι στὴ διάθεσί σας, σὰς παρακαλῶ πολὺ. (Ἔρχεται καὶ δίδει στὴν Μιχαλίνα τὸ κτένι της.

Μιχαλίνα. Εἶσθε πολὺ καλὴ, εὐχαριστῶ πολὺ. (Παίρνει τὸ κτένι καὶ προσπαθεῖ νὰ φέρῃ εἰς τάξιν τὰ μαλλιά της).

Λίσα. (Τῆς τακτοποιεῖ μιὰ τοῦφα μαλλιά). Ἐπιτρέπεται νὰ σὰς βοηθήσω;

Μιχαλίνα. Εὐχαριστῶ, τώρα πειὰ τελειώνω.

Λίσα. (Πηγαίνει πίσω στὸν μπουφὲ κι' ἐξακολουθεῖ νὰ παρατηρῆ τὴν Μιχαλίαν μὲ ἐνδιαφέρον. Ὁ Φρίτς φέρνει τὴν μπίραν καὶ τὴν τοποθετεῖ μπροστὰ στὴν Μιχαλίνα, ὕστερα παίρνει ἕνα κουτί ποῦρα καὶ τὸ πηγαίνει εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον.)

(Γέλοια στὸ διπλανὸ δωμάτιο)

Μιχαλίνα. Ἐκεῖ μέσα ἔχουνε μεγάλη εὐθυμία.

Λίσα. (Σηκώνει τοὺς ὄμους, ὄχι χωρὶς προσποίησην). Μ! μάλιστα, δὲν μποροῦμε νὰ κάνωμεν ἄλλοιῶς, οἱ κύριοι δὲν δέχονται καμμιά παρατήρησι. (Ἔρχεται πάλιν λίγο μπροστὰ). Νὰ σὰς πῶ, κατὰ βάθος δὲν μ' ἀρέσουν αὐτὰ, οἱ πολλὲς φωνὲς κι' ὅλα τὰ ἄλλα, ὅμως ξέρετε : ὁ πατέρας ἀρρώσθησε, ἡ μητέρα δὲν ὑποφέρει τὸν καπνὸ κι' ἐκτὸς τούτου νοσηλεύει φυσικὰ τὸν πατέρα. Τί νὰ κάνωμε; Πρέπει νὰ βοηθήσωμεν.

Μιχαλίνα. Βεβαίως, ἅμα εἶναι ἔτσι, αὐτὸ ποῦ κάνετε εἶναι καθήκον σας.

Λίσα. Νὰ, ἐκτὸς τούτου εἶναι κανεὶς νέος, δὲν εἶναι ἔτσι; Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ἐπίσης καὶ κύριοι καθὼς πρέπει, πραγματικῶς πολὺ μορφωμένοι, εὐγενεῖς κύριοι. Καὶ βέβαια διδάσκειται κανεὶς πότε τοῦτο, πότε ἐκεῖνο ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους.

Μιχαλίνα. Βεβαίως! Φυσικὰ! Ἄναμφιβόλως.

Λίζα. Ξεύρετε ἡμῶς ποῖο εἶν' ἐκεῖνο ποῦ συχαίνομαι; (ἔξαφρα ἐμπιστευτικῶς). Ὅταν ἀρχίζουν νὰ μαλώνουν. Πρῶτα πίνουν, κι' ἔπειτα πιάνονται. Θεέ μου, ἐκείνην τὴν ὥραν πρέπει νὰ προσέχω πολὺ. Τὸν ἓνα χαιρέτησα πολὺ εὐγενικά, στὸν ἄλλον νὰ μὴ δόσω τὸ χέρι, τὸν τρίτον νὰ μὴ ἐγγίσω μὲ τὸ μπράτσο, —κι' ἄς μὴν ἔχει κανεὶς ἰδέα, πῶς τὸ ἔκανε! —τὸν τέταρτον πρέπει νὰ μὴ βλέπω διαρκῶς, τὸν πέμπτον πρέπει νὰ πετάξωμεν ἔξω. Ἐπὶ τέλους δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ εὐχαριστήσῃ ὅλον τὸν κόσμον, δὲν εἶναι ἔτσι; — Ἄλλὰ στὴν στιγμὴ, βζίτ, πιάνονται ἀπ' τὰ μαλλιά.

(Φωνὲς ἀπὸ τὸ διπλ. δωμάτιον)

Λίζα, Λίζα! ποῦ εἶσαι λοιπόν;

Λίζα. (στὴν Μιχαλίνα. Θὰ μείνω κοντά σας, δὲν πάω μέσα. Τώρα ἀρχίζω ν' ἀν. συγχῶ περισσότερο. Ἐνας τέτοιος ἀρραβωνιαστικὸς μέσα στοὺς ἄλλους κυρίους. — Μὰ τί ἐστε καὶ σεῖς! . . . Αὐτὸ δὲν πάει, Φυσικὰ πρέπει νὰ τὰ ἔχω καλὰ μαζί του. Ὅμως ὥρῳ τὸν καθένα. . . μὰ αὐτὸ δὲν γίνεται.

Μιχαλίνα. Δὲν πρέπει καὶ νᾶχη τέτοιαν ἀπαίτησιν ὁ μνηστήρ σας.

Λίζα. Ὅχι, ὄχι, δὲν τὴν ἔχει φυσικὰ, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη . . . (σηκῶνεται πάλιν γιατί ὁ Φοῖτς φέρνει τὰ ποτήρια ἄδεια). Ἀκοῦστε μιὰ συμβουλὴ ποῦ θὰ σᾶς δώσω: Νὰ κρατῆτε εἰς ἀπόστασιν τοὺς θανμαστάς σας.

(Μπαίνει ὁ **Δάχμαν** ἀπὸ τὴν τζαμένια πόρτα, διακρίνει ἀμέσως τὴν Μιχαλίνα καὶ τῆς τείνει ἀμέσως τὸ χέρι).

Δάχμαν. (Ἐνῶ κρεμνᾶ τὸ ἐπανωφόρι του καὶ τὸ καπέλλο του) Μιχαλίνα, γεράσαμε πολὺ.

Μιχαλίνα. (Εὐθυμος). Λοιπόν, αὐτὸ ἦλθε νὰ μοῦ πῆς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατάμουτρα;

Δάχμαν. Ἐγὼ τουλάχιστον, ἐγώ. Σὺ ὄχι, μὰ ἐγώ. Τουλάχιστον ἐν συγχώσει μὲ τὸν πατέρα σου. — (Κάθεται).

Μιχαλίνα. Τί ἐννοεῖς μ' αὐτό;

Δάχμαν. Ἐχω λόγους! Ἐχω λόγους! Βεβαίως. — Τότε ποῦ ἔμπαινα στὴν σχολή σας γιὰ πρώτη φορὰ. . . . Νὰ πάρ' ἢ εὐχή! — Ἐνῶ τὸνναντίον σήμερα. Ἄντὶ νὰ πάω μπρός, πηγαίνω πίσω.

Μιχαλίνα. Μὰ πῶς; Τί θέλεις νὰ πῆς;

Δάχμαν. — Ὅριστε — Τὸ ὄνειρόν μου ἦταν νὰ συμφιλιώσω τὸν θεὸν μὲ τὸν διάβολον! Καὶ πόσα ἄλλα τέτοια δὲν ἠθελα! Καὶ τί δὲν θὰ μπορούσα νὰ κάμω; Πόσῃν ἐκτίμησιν εἶχα τότε στὸν ἑαυτόν μου! — Καὶ τώρα; — Τώρα ἔχω φαλιρίση ἀπάνω κάτω.

Μιχαλίνα. Πῶς ἔχεις φαλιρίση; Σχετικῶς μὲ τί;

Δάχμαν. Σχετικῶς μὲ μερικὰ πράγματα καὶ μὲ κάττι ἄλλο κοντὰ σ' αὐτά. Στὰ ὄνειροπολήματα λ.χ.

Μιχαλίνα. Χμ! — Μὰ μοῦ φαίνεται πῶς κι' ἔτσι δὲν ζῆ κανεὶς ἄσχημα! Ἀποδίδεις λοιπὸν τόσῃν ἀξίαν σ' αὐτά;

Δάχμαν. Μάλιστα. Ὅλα τᾶλλα εἶναι ἀμφίβολα. Ἡ δύναμις νὰ ὄνειροπολῆ κανεὶς, Μιχαλίνα, εἶναι ἡ καλύτερη περιουσία στὸν κόσμον. Μόνον ὅταν τὸ σκεφθῆς καλὰ θὰ τὸ καταλάβῃς.

Μιχαλίνα. Ὅστε ἐννοεῖς κυρίως τὴν φαντασίαν; καὶ βέβαια χωρὶς αὐτὴν δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ καλλιτέχνης.

Δάχμαν. Μάλιστα. Φαντασίαν καὶ τὴν πίστιν σ' αὐτήν. — Ἐνα κατοστὰκι μαῦρο, παρακαλῶ, ὅπως χθές

Λίζα. (Ἡ ὁποία ἔχει φέρι τὸ κρασί καὶ ἔχει βγάλη τὸν φελλόν). Τὸν κύριον τὸν ἀνεγνώρισα ἀμέσως. (Τοποθετεῖ μπουτίλιαν καὶ ποτήριον μπροστὰ στὸν **Δάχμαν**).

Δάχμαν. Ἐτσι, ἔ; Χαίρω πολὺ. Ἄν μοῦ ἔφθαναν τὰ λεπτὰ, θὰ πίναμε σήμερα σαμπάνια.

(Διακοπή.)

Μιχαλίνα. Ἀπὸ τὴν μιὰ ἄκρη πέφτετε στὴν ἄλλη. Πῶς συμβιβάζονται αὐτὰ τὰ δύο, **Δάχμαν**;

Δάχμαν. Καθόλου. Αὐτὸ εἶναι ἰριβῶς τὸ ζήτημα. — Γιὰ μένα τὸ μέλλον ἔσβυσεν, ἀλλούστατα. Τελεία καὶ παῦλα! Τώρα περὶ μπορεῖ ν' ἀρχίσῃ ἡ εὐθυμὴ ζωή.

(Ἀπὸ τὸ διπλ. δωμάτιον ἀκούονται πάλιν γέλοια καὶ θόρυβος. Ἡ **Λίζα** κινεῖ τὸ κεφάλι της εἰς ἐνδειξιν ἀποδοκιμασίας καὶ πηγαίνει μέσα).

Μιχαλίνα. Ἐχεις δὰ μιὰ τόσο παρᾶξενη ἔξαψι.

Δάχμαν. Μπᾶ; Τὸ πιστεύεις; Ξεύρεις, τὲς ἄλλες φορὲς κοιμοῦμαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Δόξα νᾶχη ὁ θεὸς ποῦ ἔχω λίγα νεῦρα, ἀλλὰ δυστυχῶς . . . αὐτὸ δὲν θὰ διαρκέσῃ πολὺ. — Τὰ γιγατεῖα! Σιγὰ σιγὰ πεθαίνει κανεὶς.

Μιχαλίνα. Ἐγὼ δὲν σὲ βροῖσκω καθόλου γέρο, ἀγαπητὲ **Δάχμαν**.

Δάχμαν. Τόκα Μιχαλίνα! Τότε παντρέψου με.

Μιχαλίνα. (Ἐκπληκτος, μὲ εὐθυμίαν). Μπά, αὐτὸ δὲ ὄχι!—Δὲν θέλω νὰ πῶ αὐτὸ! Γι' αὐτὸ εἴμεθα πραγματικῶς κι' οἱ δύο γέροι πια!—'Αλλὰ πρέπει νὰ ξεύρης: ὅτι ἐν ὄσῳ μιλεῖς σὲ τόνον ἀστεῖον, ἡ κατὰστασίς σου δὲν φαίνεται νὰ εἶναι καὶ τόσο ἀσχημη.

Δάχμαν. Καὶ ὅμως! Καὶ ὅμως!—'Αλλ' ἂς τ' ἀφήσωμεν αὐτά.

Μιχαλίνα. Γιὰ πὲς μου, γιατί ἔχασες τόσο τὸ ἠθικόν σου;

Δάχμαν. Μπά, δὲν ἔχασα τὸ ἠθικόν μου. Μόνον ποῦ ἔρριψα πάλιν μιὰ ματιά στὸ παρελθόν καὶ εἶδα ὅτι κατὰ βάθος δὲν ζῶ πλέον.

Μιχαλίνα. Πῶς; Δὲν ἐξηγεῖσαι καλύτερα;

Δάχμαν. Τὸ ψᾶρι εἶναι πλασμένον γιὰ νὰ ζῆ μέσα στὸ νερό. Ὅ,τι πρᾶγμα θέλει νὰ ζήσει ἔχει ἀνάγκη τῆς ἀτμοσφαιρας του. Πνευματικῶς συμβαίνει τὸ ἴδιο. Μπῆκα σὲ λανθασμένην ἀτμόσφαιρα. Θέλοντας καὶ μὴ πρέπει νὰ τὴν ἀναπνέω. Βλέπεις πῶς ἐκεῖ μέσα καὶ σὺ ἡ ἴδια πεθαίνεις ἀπὸ ἀσφυξίαν.—Δὲν αἰσθάνεσαι πῶς εἶσαι ἡ ἴδια, δὲν ἀναγνωρίζεσαι πια. Ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου δὲν ἀνευρίσκεις οὔτε ἴχνος πλέον.

Μιχαλίνα. Τότε ἐγὼ πρέπει νὰ λέγω ὅτι σὴν ἐρημία μου, ποῦ ἐδιάλεξα μόνη μου, εἶμαι καλύτερα.

Δάχμαν. Σεῖς ἐδῶ εἶσθε καθ' ὅλα καλύτερα. Ἀπὸ τὸ γιγάντιο κουκουτουριδὸ τῶν «ὅπως πρέπει ἀνθρώπων» τῆς μεγαλοπόλεως σεῖς ἐδῶ δὲν βλέπετε τίποτα, δὲν ἀκούτε τίποτα. Μὰ ἂν τύχη νὰ μπλέξη κανεὶς ἐκεῖ μέσα, στροβιλίζεται κι' αὐτὸς πέρα γιὰ πέρα. Ποθεῖ διαρκῶς νὰ βροῖσκειται μακρὰ στὸν ἀνοικτὸν ὀρίζοντα. Ἐγὼ θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἔμενα στὸ σπήτι.—Ὁ κόσμος δὲν εἶναι καὶ τόσο μέγας, Μιχαλίνα! Ὅπου κι' ἂν πᾶς δὲν θὰ τὸν βρῆς μεγαλύτερον ἀπ' ἐδῶ! Κι' ἐδῶ δὲν εἶναι στενώτερος ἀπὸ ἄλλα μέρη. Κι' εἰς ὅποιον φαίνεται πολὺ στενός, αὐτὸς πρέπει νὰ τὸν πλατύνῃ: Αὐτὸ π.χ. ἔκαμεν ἐδῶ ὁ πατέρας σου. Ὅπως εἶπαμεν: ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ ἦλθα ἐδῶ σὴν σχολήν σας, τὴν ἀνοίξει, τὴν ἐποχὴν ἐκείνην...

Μιχαλίνα. Ἦταν φθινόπωρο.

Δάχμαν. Ἐγὼ τὴν ἐνθυμοῦμαι μόνον ὡς ἀνοίξιν. Τότε ἄφηνά πίσω μου τὴν μικρὰ λαϊκὴ καλύβα. Καὶ τότε μοῦ φάνηκεν ἀλήθεια. Τότε θὰ εἶεγα... ὁ κόσμος ἀνοίγει διάπλατος, μέγας. Σήμερον κατήνησα νὰ χωθῶ πάλιν ὀλότελα μέσα, νὰ ταφῶ στὸ νοικοκυριὸ καὶ

στὰς συζυγικὰς ὑποχρεώσεις.

Μιχαλίνα. Σὰν νὰ σὲ βλέπω ἀκόμη Δάχμαν, μὲ τὰ χουσαῖ μεταξωτὰ μαλλιά σου: Στὸν διάδρομον, ἄλλως τε ξέρεσι! Μπροστὰ σὴν πόρτα τοῦ μπαμπᾶ. Τὸ ἐργαστήριον τοῦ μπαμπᾶ ἦταν ἀκόμη ἐπάνω, ὄχι ξεχωριστὸ σὴν μικρὰ πτέρυγα. Τὸ θυμᾶσαι ἀκόμη ἢ τὸ ἔχασες;

Δάχμαν. Ἐγὼ; Ὅχι, καλὴ μου. Κάτι τέτοια δὲν ξεχνιοῦνται. Τίποτε δὲν ἔχω ξεχάσῃ ἀπὸ ἐ,τι συνέβη τότε. Καὶ ἡ ἐλαχίστη ἐντύπωσις ἔχει χαραχθῆ βαθεῖα σὴν ἐνθύμησί μου. Ἄλλως τε αὐτὴ ἦτο καὶ ἡ σπουδαιότερη ἐποχὴ τῆς ζωῆς μας.—Αὐτὸ δὲν θὰ μπορούσεν οὔτε κατ' ἐλάχιστον νὰ ἐκφράσῃ κανεὶς: τὸ μυστήριον ποῦ ἐτελεῖτο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Εἴμαστε ἀκόμη παληόπαιδα, ποῦ τὰ τιμωροῦσαν μὲ τὲς ξυλιές, κι' ἔξαφνα δεχθήκαμε μὲ μιὰς τὸ κύττημα ἐνὸς ἱππότου.

Μιχαλίνα. Αὐτὸ δὲν τὸ αἰσθάνθηκα ὅλοι ὅπως ἐσὺ, ἀγαπητὲ Δάχμαν. Γιὰ πολλοὺς ὁ πατέρας ὑπῆρξε βᾶρος.

Δάχμαν. Ναί! Ἄλλὰ καὶ αὐτοὶ κατόπιν συνεμορφώνοντο. Ὅποιος εἶχε μέσα του κάτι, αὐτὸν τὸν ἐξηγένηε μονομιᾶς. Γιὰτὶ καθὼς μᾶς ἀνοίγε τὸν κόσμον τῶν ἡρώων... μόνον τὸ ὅτι μᾶς θεωροῦσεν ἱκανοὺς νὰ ἀμιλλώμεθα μὲ αὐτοὺς μὲ αὐτοὺς καὶ ἐν γένει: μᾶς ἔκαμνε νὰ αἰσθανώμεθα κάτι ἀπέναντι τῶν ἡγεμόνων εἰς τὸ βασίλειον τῆς τέχνης, σὰν νὰ εἶχαν αὐτοὶ κι' ἐμεῖς τὸ ἴδιο αἶμα. Αὐτὰ ἦσαν ἀρκετὰ γιὰ νὰ μᾶς γεννηθῆ μιὰ θεῖα ὑπερηφάνεια, Μιχαλίνα.—Λοιπὸν.—Ἐβίβα!—Αὐτὰ ἦσαν μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρὸ. (Παρατηρεῖ ὅτι ἡ Μιχαλίνα δὲν ἔχει ποτήρι καὶ γυρίζει στὸν Φοῖτς, ποῦ ἐτοιμάζεται ἐκείνην τὴν στιγμὴ γιὰ τὸ διπλ. δωμάτιο μὲ σαμπάνια). Σᾶς παρακαλῶ ἀκόμη ἕνα ποτήρι. (Ὁ Φοῖτς τὸ φέρνει γρήγορα καὶ φεύγει μὲ τὴν σαμπάνια).

Μιχαλίνα. Γιὰ πὲς μου, Δάχμαν, τί ἐξαιρετικὸν σοῦ συνέβη σήμερον;

Δάχμαν. (Γεμίζει τὸ ποτήρι). Εἶδα τὴν εἰκόνα τοῦ πατέρα σου.

Μιχαλίνα. Μπᾶ; Ἐρχεσαι ἀπὸ τοῦ πατέρα;

Δάχμαν. Ναί. Κατ' εὐθείαν ἀπ' ἐκεῖ.

Μιχαλίνα. Αὐτὸ εἶναι, λοιπὸν, ποῦ σοῦ ἔκαμε τόσο μεγάλη ἐντύπωσις;

Δάχμαν. Τόσο βαθεῖαν, ὅση εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ.

Μιχαλίνα. Τὸ λὲς μὲ τὰ σωστά σου;

Δάχμαν. Μὲ τὰ σωστά μου, μὲ τὰ σωστά μου, βεβαίως.

Μιχαλίνα. Καὶ δὲν αἰσθάνθηκες ἀπογοήτευσιν;

Λάχμαν. Ὅχι, Ὅχι. Ποτέ.—Ξεύρω τὴν θέλεις νὰ πῆς. Τὸ γιατί ἐρωτᾷς. Ἄλλ' ὅ,τι ἡ τέχνη εἶναι ἀτελής καὶ μονομερής. Ὅ,τι εἶναι καμωμένον αὐτοῦ εἶναι ὠραῖον. Γοητευτικὸν καὶ ὠραῖον.—Ἐκεῖνο ποῦ ἐπόθησε κ' ἐκεῖνο ποῦ αἰσθάνεται κανεὶς, Μιχαλίνα. Ἡ βαθυτάτη, ἡ τελειωτικὴ ἔκφρασις ἐκείνου, πρὸς τὸ ὁποῖον τείνουν ὅλα... Μόνον ἐκεῖ ἀναγνωρίζει κανεὶς πέρα γιὰ πέρα τὴν εἶναι ὁ πατέρας σου.—Ἡ μεγάλη ἀποτυχία μπορεῖ νὰ ἐκφράσῃ πολὺ περισσότερα—ἐμφανίζεται, ὅταν πρόκειται γιὰ τὸ ὑπέρτατον—προξενεῖ δυνατωτέρας συγκινήσεις, σύρει ὑψηλότερα πρὸς τὰ ἄνω—βαθυτέρα μέσα στὸ γιγάντιο—παρ' ὅσον θὸ μποροῦσε νὰ τὸ κατορθώσῃ ἢ μεγίστη ἐπιτυχία.

Μιχαλίνα. Πῶς βρέθηκεν ὁ πατέρας σ' αὐτὴν τὴν διάθεσι;
Ἐφαγα μιὰ ψυχρολουσία καὶ δυστυχῶς χωρὶς λόγον. Ἄλλὰ ξέρεις, ἂν θελήσῃ κανεὶς νὰ κλείσῃ τὰ μάτια του καὶ ἀφήσῃ νὰ βομβήσουν πάλιν γύρω του αὐτὰ ποῦ εἶπε, τότε μπορεῖ νὰ φαντασθῇ, ἂν ἔχει διάθεσι, πῶς ἦσαν τὰ λόγια του ἑαρινὴ βροχὴ καὶ πῶς ὑψώνετο καὶ ἐγένετο ἓνα μὲ τὸ σύμπαν.

(Εἰσέρχονται ὁ ἀρχιτέκτων Τσίεν καὶ ὁ πάρεδρος Σνάμπελ. Εἶναι «στὸ κέφι», ὁμιλοῦν δυνατὰ χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦνται κ' ἔπειτα χαμηλώνουν τὴν φωνὴν μὲ ὕφος μυστικὸ, ἀλλὰ κατὰ τρόπον, ὥστε ὁ καθένας ν' ἀκούῃ ὅλα. Γέλοια ἀπὸ τὸ διπλ. δωμάτιον).

Τσίεν. Φρίτς, γρήγορα ἀκόμη μιὰ μποτίλια γκλέντερμαν. Ὁκτὼ μάρκες ἢ μποτίλια; Τὶ συμβαίνει; Τὸ πρᾶγμα ἀρχίζει νὰ μὲ διασκεδάζει.

Σνάμπελ. Ἐνας θαυμάσιος ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ Κβάντμάρ, ἔ; Σοῦ ἔχει τέτοιες ἐμπνεύσεις, ὅπως ὅλες αἱ ἀντίκες τῆς φοιτητικῆς ζωῆς.

Τσίεν. (Γελῶντας). Πάω νὰ χωθῶ ἀμέσως κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι!—(ἠρθροιστὰ) Προσέχετε, Πάρεδρε, ὅταν μιλήτε γιὰ ἀντίκες, παληὰ ἄλογα δὲν σηκώνουν τέτοια ἀστεῖα. (Κάνει μορφασμοὺς καὶ δείχνει μὲ τὸ μάτι τὴν Μιχαλίνα).

Σνάμπελ. Φρίτς, τὸ ἵπποδρόμιον τοῦ Ρέντς ἦλθε πάλιν ἐδῶ;

Φρίτς. (ἀπησχολημένος μὲ τὴν σαμπάνια). Πῶς, κύριε Πάρεδρε; Δὲν ἔχω ἀκούσῃ τίποτε.

Σνάμπελ. Πῶς; πῶς; Αὐτὸ τὸ καταλαβαίνει κανεὶς μιὰ χαρὰ ἀπ' τὴν μυροδιά. Δὲν σοῦ μυρίζει λοιπὸν τσίροκο;

Τσίεν. Ζήτω ἢ ἐλαφρὰ καρβαλλαόρα.

(Ἐρχεται ὁ φὸν Κράουτγράϊμ, διευθύνεται στὸν μπουφέ καὶ περνώντας λέγει στὸν ἀρχιτέκτονα Τσίεν καὶ στὸν Σνάμπελ):

Τὶ εἶναι τούτη, ἄνδρας ἢ γυναῖκα;

Τσίεν. Πηγαίνετε νὰ ἐξετάσετε. (Σιγὰ στὸν Σνάμπελ). Γιὰ πέστε μου, τὶ τρέχει μὲ τὸν Κβαντμάρ. Εἶναι πράγματι νομικὸς; Ὅλα γύρω του εἶναι μυστήριον. Πῶς νὰ ζῆ τάχα;

Σνάμπελ. (Σηκώνει τοὺς ὄμους). Μὲ χορήματα φυσικά.

Τσίεν. Ναί, ἀλλὰ ποιὸς τοῦ τὰ δίνει;

Σνάμπελ. Μοῦ φαίνεται πῶς ἔχει λεπτὰ, κ' αὐτὸ εἶναι τὸ σπουδαῖον.

Τσίεν. Ἐ, καλὰ, καὶ με τὸν ἀρραβῶνα τὸ πιστεύετε;

Σνάμπελ. Τσίεν! Ὁρισμένως εἶσαι μεθυμένος.

Τσίεν. Τὶ νὰ σὰς πῶ, τότε εἶναι καὶ ἡ κοπέλλα τρομερὰ κουτὴ. Ἐνα κορίτσι γιὰ νὰ εἶναι λιγάκι κουτὸ πάει, ἀλλὰ ξέρετε, ὅταν ἀφίνει καὶ τὸ σέρον ἐδῶ κ' ἐκεῖ... (τοῦ λέει κάτι στ' αὐτὴ, ἔπειτα γελοῦν δυνατὰ καὶ καρνίζουν ἀγρίως).

Τσίεν. Πάρεδρε, γὰρ κυτᾶξε γύρω, γύρω. (Περνοῦν τὸν βραχιόνά του ἀπὸ τοῦ παρέδρου καὶ τὸν ὀδηγεῖ χωρὶς καμμιὰ εὐγένεια πρὸς τὴν Μιχαλίνα καὶ τὸν Λάχμαν κοντὰ κοντὰ στὸ τραπέζι των. Χωρὶς νὰ ζητήσῃ συγγνώμην τοὺς στριμώνει καὶ δείχνει μὲ σηκωμένο τὸ δεξιὸ χεῖρ δυνατὰ καὶ φαντασμένα διάφορα μέρη τοῦ ἐσπιατορίου). Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔχω κάμῃ ἐγὼ. Ὅλα ἐγὼ τὰ ἔκαμα. Τραπέζια, καρτέλες, ταβίτι, μπουφέ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα. Τὰ ἐσχεδιάσα ὅλα μόνος μου, ὅλα εἶναι δικό μου ἔργον. Γι' αὐτὸ καὶ γλεντῶ ἐδῶ μ' εὐχαρίστησιν. Ἐχομε γούστο βλέπετε, τὶ λέτε καὶ σεῖς; Ἐξαιρετικὰ γουστοζικο κατηλειό. (Τὸν ἀφίνει καὶ ἀνάβει τὸ ποῦρό του μ' ἓνα σπύρο, τὸ ὁποῖον ἀναψε μὲ πολλὴν δυσκολίαν τριβόντάς το στὸ τραπέζι τοῦ Λάχμαν καὶ τῆς Μιχαλίνας).

(Ἀκούονται πάλιν γέλοια ἀπὸ τὸ διπλ. δωμάτιον. Ὁ Φρίτς φέρεται μέσα τὴν σαμπάνια, ὁ Τσίεν κἀνι μιὰ στροφὴ καὶ λέγει): Φαίνεται πῶς θὰ τρελλάνῃ τὸν γέον ὅλος διόλου.

(Ὁ Σνάμπελ σηκώνει τοὺς ὄμους).

Σνάμπελ. Ἐλάτε, ξαναρχίζουν. (Πηγαίνουν καὶ οἱ δύο εἰς τὸ διπλ. δωμάτιον).

Ἡ Μιχαλίνα καὶ ὁ Λάχμαν διερωτῶνται διὰ τοῦ βλέμματός

(Διακοπή.)

Λάχμαν. (Παίροντας την σιγαροθήκη από την τσέπη του, ξερά): Αιτούς τους τύπους τους βρίσκω ελαττωματικούς.—'Επιτρέπεις να καπνίσω λιγάκι;

Μιχαλίνα (κάπως ανήσυχη). Βεβαίως.

Λάχμαν. Καί σύ;

Μιχαλίνα. Όχι, ευχαριστώ. Έδω όχι.

Λάχμαν. Ναι, ναι τα καταφέραμεν άρκετά καλά: ήμεις οι τετραπέρατοι της σημερινής εποχής. Ή για πές μου . . . έχεις σ' αυτό καμμιά άμφιβολία;

Μιχαλίνα. Να σου πώ, έδω δέν μου πολυαρέσει.

Λάχμαν. Καί τα φτερά της Αύγης άν είχες, πάλιν δέν θα απέφυγες αυτό τό είδος. . .

Όυρανέ, πώς ήσαν οι καιροί άλλοτε!—Καί σήμερα τσακίζονται για μιá τέτοια παρέα.—Αί σκέψεις των δέν μοιάζουν ούδè κατ' ελάχιστον με τες δικές μας. Κάθε άγνόν και καθάριον πέ νεται και ποδοπατείται. Ό χειρότερος παληάνθρωπος, ή πειδ όυπαρά μουντούνα, ό άθλιώτερος άλήτης θεωρείται άγιος. Καί ό καθέννας από μās πρέπει να έχη τό στόμα του κλειστό κι' άς λυώνη για τόν παληόκοσμο. Έβίβα Μιχαλίνα, στην ύγεια τοϋ πατέρα σου! Καί της τέχνης επίσης, ή όποία φωτίζει τόν κόσμο.—Μ' όλα ταϋτα και μ' όλα ταϋτα!—(τσιγγρίζουν).—'Αχ, άν ήμουν πέντε έτη νεώτερος από ό,τι είμαι τώρα... θα είχον έξασφάλιση κάτι άλλο άκόμη, τό όποϊον σήμερα δυστυχώς είναι για μένα χαμένο, και τότε μερικά πράγματα θα έφαινοντο άκόμη και σήμερα πειδ όόδινα.

Μιχαλίνα. Ξεύρεις, ποιό είναι τό δυσκολώτερο κάποτε;

Λάχμαν. Ποιό;

Μιχαλίνα. Έτσι φιλικά;

Λάχμαν. Ποιό λοιπόν;

Μιχαλίνα. Τό έξής: να μην ένοχλή ό ένας τόν άλλον στον δρόμο, ποϋ εδιάλεξε ν' ακολουθήση!—'Ελα λοιπόν άκόμη μιá φορά: Στην ύγεια των περασμένων. (Τσιγγρίζει τό ποτήρι και ύπονοεί κάτι).

Λάχμαν. Ναι, ναι. Καλά την παθαίνω. Έπέρασεν ή εποχή, χωρίς να μπορούμεν να την σταματήσωμεν! Καί όμως μιá φορά ήμουν

τόσο κοντά της . . . κι' άν σήμερα κουνεις τό κεφάλι σου τόσο πολύ, τότε έφθανε να είχα κάμη ένα νεϋμα μόνον.

(Όυρρά και γέλοια στο διπλ. δωμάτιον.)

Μιχαλίνα. (κατρινίζει, τρετιέται όρθια.) Λάχμαν . . . έ; τό άκουσες;

Λάχμαν. Στ' αλήθεια, σε στενοχωρεί αυτό, Μιχαλίνα;

Μιχαλίνα. Δέν ξεύρω κι' εγώ τί έχω. Ίσως έχει να κάνη ποϋ ό 'Αρνόλδος και ό πατέρας έχουν τό σχοινί πολύ τεντωμένο και ποϋ αυτό μ' έχει κάνει κάπως σκεπτική.

Λάχμαν. Ναι, ναι. Μά πώς; Πώς αυτήν την στιγμή;

Μιχαλίνα. Δέν ξερω. Δέν θα ήταν καλύτερα να φύγωμε; 'Αχ ναι, ή γυναϊκά σου! άς περιμένωμεν λοιπόν άκόμη. 'Αλλά να σου πώ την αλήθεια, τοϋτο έδω τό μέρος δέν με ζεσταίνει.

Λάχμαν. Μη δίνης σημασίαν στον όχλον.

(Ή Λίζα Μπένς έρχεται από τό διπλ. δωμάτιον.)

Λίζα. 'Αχ ούςάνε Θεέ, όχι, όχι χίλιες φορές όχι. Πίνουν οι κύριοι τόσο πολύ σαμπάνια κι' ύστερα δέν ξερουν τί τους γίνεται. Πραγματικώς είναι να σκάση κανεις, κύριοί μου.

(Χωρίς συστολήν παίρνει μιá καρέκλα και κάθεται στο τραπέζι τοϋ Λάχμαν και της Μιχαλίνας. Ή μεγάλη της νευρικότης άφίνει να έννοηθῆ ότι της συνέβη κάτι δυσάρεστον)

Λάχμαν. Ώστε οι κύριοι δέν είναι και τόσο λεπτοί απέναντί σας;

Λίζα. 'Αχ όχι αυτό. Λεπτότητα έχουν όσο πρέπει. 'Αλλά κυττάξετε, εκεί είναι ένας νεος ποϋ τόν κάμουν πάντα όλως διόλου (κάνει κάποιον ύπαινιγμόν με μιá κίνησι τοϋ κεφαλιού της, ποϋ είναι γυρμένο προς τα όπίσω, όπως όταν χάση κανεις τας αισθήσεις του και κάνει προς τούτους βιαίας κινήσεις με τό χέρι.) Όλως διόλου . . . Να κι' εγώ δέν ξερω πώς!—

Λάχμαν. Αιτός θα είναι βέβαια ό μνηστήρ σας;

Λίζα. (Κάμνει, σαν να ξερόγησε, όίχνει τό κεφάλι της στο στήθος και τακτοποιεί την δαντέλλα της μπλούζας της.) 'Αχ όχι, είναι μόνον ένας παλαβός νεος, ποϋ βάει στον νοϋν του χίλιες δυό άνοησίες. Καί τί μ' ενδιαφέρει ό κουτός; Δέν πάει να κουρεύεται; (Στην Μιχαλίνα) Ή θα σάς άρεσε να κάθεται εκεί ένας άνθρωπος σαν Μαραμπού; 'Επί τέλους μπορώ να κάμω ό,τι θέλω. Δέν είν έτσι; Τί μ' ενδιαφέρει ένας τέτοιος κατάσκο-

ποῦ; (Σηκώνεται νευρική). Κι' ἔπειτα ὁ ἀρραβωνιαστικός μου εἶναι μεθυσμένος κι' ἂν θέλῃ καὶ αὐτὸς νὰ μεθύσῃ ἔτσι ὡς πάη ἄλλοῦ, ὅπου τοῦ ἀρέσει (Χάσεται στὴ πὺρ παρὰ μερὴ γωνιά τοῦ μπουφέ).

(Δ ι α κ ο π ῆ .)

Λάχμαν. Δὲν μπορεῖς νὰ φαντασθῆς τί ἀντίθεσις εἶναι αὐτή: ὁ πατέρας σας στὸ ἀτελιέ του κι' ἐδῶ αὐτὴ... ὡς ποῦμε: ἡ παρέα. —Κι' ὅταν ἐνθυμηθῶ τὴν εἰκόνα—τὴν μεγαλοπρεπὴ ἡσυχον εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ! καὶ τὴν ἀναπαραστήσω ἐδῶ μέσα σ' αὐτὰς τὰς ἀναθυμιάσεις μὲ ὄλην τὴν μεγαλειώδη γαλήνην τῆς καὶ ἀγνότητος—αἰσθάνομαι μίαν ἐπίδρασι ἐντελῶς ἀσυνείθιστη! Ἐντελῶς παρὰ ξένη. —Χαίρω πολὺ ποῦ δὲν ἦλθε τὸ ξερόν μου ἡμισυ, εἶχα ἕνα φόβο μὴν τύχη καὶ τὸ κάμη.

Μιχαλίνα. Ἄν μπορούσαμε μόνον νὰ ξερώμεν ἂν θὰ ἦοχατο ἐδῶ ἢ ὄχι. Ἄλλοιῶς θὰ σοῦ ἐπρότεινα... Σοῦ φαίνεται πῶς εἶναι καλὰ ἐδῶ;

Λάχμαν (ὁ ὁποῖος βάζει τὴν τσιγαροθήκην στὸ ἐπανωφόρι του). Μάλιστα. Ἄπὸ τότε ποῦ σιγχοίσαμε τὰ ποτήρια. —Μ' ὄλα ταῦτα! —Ὅταν δύο λένε: ἦτανε μιὰ φορὰ, ἐκεῖ βρῖσκονται ἀκόμη κάτι ἀπομεινάκια καὶ γι' αὐτὸ ὡς σιγχοίσω, μὲν ἀκόμη μιὰ φορὰ.

(Εἰς τὸ παραπλευρῶς δωμάτιον ἀκούεται ἔπειτα ἀπὸ δυνατὰ γέλοια καὶ ὅσον πάει γίνεται δυνατώτερος ὁ ἐξῆς διάλογος):

Κβαντιμάιερ. Πῶς λέγεσθε;—Τὶ εἶσθε;—Τί;—Τὶ κάθεσθε πάντα ἐδῶ καὶ μᾶς παραμονεύετε;—Καὶ μᾶς ἀτενίζετε μὲ ἀκίνητα μάτια;—Πῶς;—Τί;—Σᾶς ἐνοχλεῖ αὐτὸ; Σᾶς ἐνοχλεῖ ἂν δίνω στὴν ἀρραβωνιαστικά μου ἕνα φιλή;—Ἄ! ἔτσι!—ἔχετε τὴν ἰδέα πῶς θὰ σᾶς ὁωτήσω;—Σᾶς, Σᾶς! Σᾶς! Μὰ εἶσθε παλαβὸς!—Τὸ ἐπαναλαμβάνω εἶσθε παλαβὸς!

(Αἰ φωναὶ τῶν ἄλλων, ποῦ δὲν ξεχωρίζονται μέσ' ἀπὸ τὰ γέλοια)

Ψυχρολουσία, ψυχρολουσία, μιὰ ψυχρολουσία!

Κβαντιμάιερ. Δὲν μπορῶ νὰ δείχνω ἐδῶ τὴν καλτσοδέτα μου; Εἶσθε τῆς γνώμης ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται;

(Γ ἔ λ ο ι α)

Λάχμαν. Μιὰ παστοϊκὴ παρέα φαίνονται νᾶνα ὄλοι τους ἐδῶ μέσα.

Κβαντιμάιερ. Ἐχετε τὴν ἰδέα πῶς δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται ἕνα τέτοιο πράγμα;

Φορῶ γυναικεῖς καλτσοδέτες, τελείωσε! Κι' ἂν δὲν ἦσαν δικές μου, ὀρίστε ὡς εἶνε κ' ἔστι! Ἐπὶ τέλους ἦσαν τῆς Λιζούλας!

(Γ ἔ λ ο ι α)

Λίζα. (Στὸν Λάχμαν καὶ τὴν Μιχαλίνα). Ψέμματα λέει. Αὐτὸ εἶναι μιὰ προστυχιά! Ψεύδεται! αὐτὸς νὰ εἶναι μνηστήρ μου, ποῦ λέγει τόσα ψέμματα!

Κβαντιμάιερ. Τί;—Τί;—Ὅλο καὶ προχωρεῖτε;—Ἐλάτε λοιπόν!—Καὶ σαλάτα ἀκόμη ἂν γίνετε, αὐτὸ δὲν θὰ μοῦ πειράξῃ τὴν ὄρεξι, παλληκάρι μου.—Τέτοιος μουντζυρωτής! Ἐνας μπουγιατζής! Ἐνα παληροκόδνυλο! Ἐνα λόγο ἀκόμη καὶ θὰ γίνῃ ἄφαντος, νὰ εἶσθε βέβαιοι γι' αὐτό.

Λίζα. (Πολὺ πολὺ βιαστικά). Τὸ πρᾶγμα δηλ. ἔγινεν ἔτσι... Μὴ σᾶς περάσῃ ἀπὸ τὸ νοῦ, κυρία μου, πῶς φταίω ἐγὼ γιὰ τὸ σκάνδαλο. Νὰ πῶς ἦταν τὸ πρᾶγμα. Δηλαδὴ συνέβη ἔτσι: Ὁ μνηστήρ μου δηλ. ἦλθε στὸ κέφι καὶ γι' αὐτὸ μὲ τοιμποῦσε διαρκῶς στὸ μπράτσο. Ὅπου λοιπὸν τοὺς κάπνισε νὰ τὸν κάνουν νὰ ζηλέψῃ.

Λάχμαν. Ποιὸν ἠθελαν νὰ κάνουν νὰ ζηλέψῃ;

Λίζα. Τὸν νέον, ποῦ σᾶς ἀνέφερα πρίν. Πήγα καὶ στὸν πατέρα του. Καὶ τί δὲν ἔχω κάμη ὡς τώρα. Καμμιὰ ὠφέλεια. Ἐρχεται καὶ κάθεται στὴ γωνιά καὶ σπρώχνει τὰ πράγματα σὲ τέτοιο σημεῖο, ὡς ποῦ καταντοῦνε αὐτοῦ ποῦ εἶναι τώρα.

Λάχμαν. Καὶ τί δουλειὰ κάνει;

Λίζα. Μὰ νὰ σᾶς πῶ, τίποτε. Κάθεται μόνον καὶ βλέπει τοὺς ἄλλους τί κάνουν. Αὐτὸ φυσικὰ εἶναι πολὺ ἐνοχλητικὸν καὶ δὲν πρέλει νὰ τοῦ φαίνεται παρὰ ξένον, ἂν οἱ ἄλλοι συστηματικῶς τὸν ἐξερεθίζουν.

(Ὁ Κβαντιμάιερ ὁμιλεῖ πάλιν). Βλέπετε ξαναρχίζουμε πάλιν. Πηγαίνω στὸν πατέρα χωρὶς ἄλλο, μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲν ξέρω πειὰ τί νὰ κάνω.

Κβαντιμάιερ. Θυμᾶστε ἀκόμη τί εἶπα πρὸ ὀλίγου;—Ὅχι;—Τὸ ξεχάσατε;—Τότε ἀκουστὲ το ἀκόμη μιὰ φορὰ λέξιν πρὸς λέξιν:—Τὴν ἀρραβωνιαστικά μου μπορῶ νὰ τὴν φιλῶ, ὅπως θέλω—ὅπου θέλω—ὀπόταν θέλω. Ἄς ἔλθῃ ὁ διάβολος νὰ μ' ἐμποδίσῃ.—Ἐτσι—. Λοιπόν, πέστε, ἂν θέλετε, μιὰ λέξι ἀκόμη καὶ τότε μιὰ καὶ δυὸ θὰ βρεθῆτε ἔξω.—

Λίζα. Ἀκοῦς ἐκεῖ! Νὰ θέλῃ νὰ λέγεται μνηστήρ μου. Ποῦ φέρεται μὲ τέτοιον τρόπον καὶ λέει τόσα ψέμματα.

(Μέσα ἀπὸ ἓνα ἑξαφρικὸ ἑξαφονητὸ ὄλων τῶν φωνῶν μαζί, ξεχωρίζονται τὰ ἑξῆς λόγια).

Τσίεν. Στάσου παλληκαράκι μου, στάσου καὶ δὲν εἴμεθα τόσον κουτοί, ὅσον νομίζετε.

Σνάμπελ. Τί;—Τί;—'Αστυνομία! Στὸ φρέσκο τὸν κανάγια

Φὸν Κράουτχάϊμ. "Αρπαχ' το, Κβαντμάιερ.

Κβαντμάιερ. Τόλμησε! Τόλμησε! "Ανθρωπέ μου.

Τσίεν. "Αρπαξέ το, Σνάμπελ, ἄρπα το' ἓνα, δύο, τρία.

Κβαντμάιερ. Βάλτετο στήν θέσι του! 'Ακούτε; Στήν θέσι του, στήν θέσι του!

Τσίεν. Θὰ τὸ ἀφίσετε, ἢ ὄχι!

Σνάμπελ. Γιὰ δητέ το, τὸ παλληκάρι, εἶναι ἀναρχικός.

('Αρχίζει εἰς τὸ δωμάτιον ἓνα σύντομο σιωπηλὸ πάλευμα).

Μιχαλίνα. (Καταλαμβάνεται ἑξαφνα ἀπὸ ἀνεξήγητον τρόμον, τηδῶ καὶ ἀρπαρίζει τὰ πράγματά της.) Λάχμαν, σὲ παρακαλῶ ἔλα .. ἔλα μακρὰ ἀπ' ἐδῶ.

Τσίεν. 'Ορίστε παιδιά, τὸ πῆρα. Τώρα σὲ κρατοῦμεν.

Σνάμπελ. Βαστάτε τον, Βαστάτε τὸν παληάνθρωπο γερά!

('Ο 'Αρνόλδος πετιέται ἔξω ὠχρὸς σὰν νεκρὸς καὶ φεύγει. 'Ο Τσίεν, ὁ Σνάμπελ καὶ ὁ Φὸν Κράουτχάϊμ τὸν ἀκολουθοῦν φωνάζοντας: Πιάστε τον, πιάστε τον! (Τρέχουν πίσω του στὸν δρόμον κι' ἑξαφανίζονται. 'Ακούονται αἱ φωναὶ τῶν καὶ αἱ φωναὶ μερικῶν διαβατῶν ὀλονὲν ἀσθενέστερα, ἕως ὅτου δὲν διακρίνονται πλέον, παρὰ μόνον ὡς μακρυνὴ ἠχώ.)

Μιχαλίνα. ('Ὡσὰν ἀποναρκωμένη.)

'Ο 'Αρνόλδος! Δὲν ἦταν αὐτὸς ὁ 'Αρνόλδος;

Λάχμαν. "Ησυχά! (Εἰσέρχονται ὁ Κβαντμάιερ καὶ τὸ γκαρσόν).

Κβαντμάιερ. (δεικνύοντας ἓνα μικρὸ ἑβόλβερ). Βλέπεις λοιπόν, Λιζάκι, ἦταν ἓνας ἀρχεῖος! Κύτταξε τοῦτο ἐδῶ, σὲ παρακαλῶ! Ναὶ μὲν κοστίζει τὸ πολὺ πέντε ἕως ἕξι μάρκα, μποροῦσε ὁμως νὰ φέρη κακὸ!

Λίζα. 'Αφήστε με ἡσυχῆ, σὰς παρακαλῶ.

Φρίτς. Παρακαλῶ! Μάλιστα! Πελάτες ποῦ βγάζουν ἑβόλβερ καὶ τὸ βάζουν δίπλα τους..... δίπλα στήν μπίρα τους..... τέτοιους πελάτες δὲν ὑπηρετῶ.

Λίζα. "Αν δὲν σὰς ἀρέσει, τότε μὴν κάνετε τίποτε.

Λάχμαν. (Στὸν Φρίτς) Σὰς ἐφοβέρισε μ' αὐτὸ ὁ κύριος;

Κβαντμάιερ. ('Εξετάζει τὸν Λάχμαν μὲ βλέματα ἀστυνομίου). Μάλιστα.—'Εφοβέρισε!—ὁ κύριος!—'Η μήπως ἀμφιβάλλετε γι' αὐτὸ;—Θὰ ἦταν νόστιμο, μὰ τὴν ἀλήθεια! Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ν' ἀποληγθοῦμε κι' ὅλας.

Λάχμαν. 'Ετόλμησα μόνον νὰ ῥωτήσω.—Τὸ γκαρσόνι, ὄχι ἔσῃς.

Κβαντμάιερ. 'Ετολμήσατε! 'Ετολμήσατε!—Ποιὸς εἶσθε; Τὶ ἀνακατώνεσθε σεῖς ἐδῶ; 'Η συγγενεύετε ἴσως μὲ τὸ ὠραῖο αὐτὸ φρούτο;—Αὐτὸ θὰ ἦταν, σὰν νὰ λέμε, ἓνα ξέπλυμα.—'Ο κύριος! (Γελῶντας). Μοῦ φαίνεται πὼς γιὰ σήμερα ἦταν ἀρκετὸ τοῦ κυρίου!—Τὸ μάθημα θὰ ἔπιασε τόπο.—'Αλλὰ γιὰ φαντασθῆτε, ὁ ἀνανδρος ἀντιστάθηκε.....

Μιχαλίνα. (Συνέρχεται ἀπὸ τὴν νάρκη, σηκώνεται διευθύνεται σὰν τρελλὴ πρὸς τὸν Κβαντμάιερ). 'Ο 'Αρνόλδος!!!—Δὲν ἦταν αὐτὸς ὁ 'Αρνόλδος;

Κβαντμάιερ. Τί;

Λίζα. ('Εννοεῖ τι συμβαίνει, παρεμβαίνει ἀστραπιαίως μεταξὺ τοῦ Κβαντμάιερ καὶ τῆς Μιχαλίνας. Στὸν Κβαντμάιερ). Μακρὰ! ἀφήστε τοὺς πελάτας μας ἡσύχους... ἄλλοιὼς φωνάζω τὸν μπαμπά.

Μιχαλίνα. (Μὲ φωνὴν ἀπηλπισμένην γεμάτην πόνον, ὡσὰν νὰ ἤθελε νὰ καλέσῃ τὸν 'Αρνόλδον ὀπίσω, εἰς κατάστασιν ὑψίστης ἀγωγίας, πρὸς τὴν θύραν).

'Αρνόλδε!!!—Αὐτὸς δὲν ἦταν ὁ 'Αρνόλδος;

Λάχμαν. (Τρέχει ὀπίσω της, τὴν κρατεῖ).

"Ὁχι!!—ὄχι, ὄχι Μιχαλίνα!—'Ελα στὰ καλά σου!

* *

Δ' ΠΡΑΞΙΣ

Τὸ ἀτελιὲ τοῦ γέρω—Κράμερ ὅπως στήν δευτέραν πράξιν.

"Ὁρα πέμπτη ἀπογευματινὴ περίου. Τὸ παραπέτασμα, ποῦ κρύβει τὸ κυρίως ἀτελιὲ εἶναι ὅπως πάντοτε κλειστὸν. 'Ο Κράμερ ἐργάζεται στὸ ἰδιαιτερο τραπεζάκι τῶν σκίτσων. Εἶναι ντυμένος ὅπως καὶ κατὰ τὴν δευτέραν πράξιν. 'Ο ἐπιστάτης τοῦ σχολείου Κράουτς βγάζει ἀπὸ ἓνα πανέρι, ποῦ ἔφερε μαζί του, μιλῶν πακέττα μὲ ζηρού.

Κράμερ. (χωρὶς νὰ διακόψῃ τὴν ἐργασίαν) Βάλε λοιπὸν τὸ πακέττο αὐτοῦ, κοντὰ στὰ κηροπήγια ἐκεῖ ὀπίσω.

Κράουζε. (Έβαλε τὰ πακέττα στοὺς τραπέζι, ὅπου εἶναι πολλὰ ἀσημένια κηροπήγια. Ἔπειτα βγάζει μιὰ ἐπιστολή καὶ τὴν κρατεῖ στοὺς χέρι) Γιὰ τὴν ὥρα δὲ θάχω νὰ κάνω τίποτε ἄλλο, κ. καθηγητά.

Κράμερ. Καθηγητής; Τὶ θέλεις νὰ πῆς;

Κράουζε. Ξέρω κ' ἐγώ, ἔτσι θάναί' ἐδῶ εἶναι κατὰ τὴν κωβερνησι.

(Ἀφίνει τὴν ἐπιστολή μπροστά στὸν Κράμερ ἐπάνω στοὺς τραπέζια.)

Κράμερ. Χμ! Ἔτσι. Γιὰ μένα; (Ἀναστενάζει βαθεῖα). Μ' ὄλο τὸν ἀπαιτούμενο σεβασμὸ! (Συνεχίζει τὴν ἐργασίαν του ἢ ἐπιτολή ἐξακολουθεῖ νὰ μένη κλειστή ἐπάνω στοὺς τραπέζι.)

Κράουζε. (Παίρνει τὸ πανέρι τοῦ ἔτοιμος νὰ φύγη.) Κύριε καθηγητά, θέλετε νὰ ξενυχτήσω κομμάτι ἀπόψε;—Πρέπει ἀλήθεια νὰ ξεκουρασθῆτε λιγάκι.

Κράμερ. Ἄς ἀφήσωμεν τὰ πράγματα ὅπως εἶναι, Κράουζε, ἔ; Ἀκόμα καὶ γιὰ τὸ ξαγρῦπνημα, ναί; Ἄλλως τε ἐξοικονομήθηκα γι' αὐτὸ. Μίλησα μὲ τὸν ζωγράφου Λάχμαν ἀπὸ πρωτύτερα

Κράουζε. (Πέρνει τὸ κασκέτο τοῦ καὶ ἀναστενάζει). ὦ, ἐσὺ ἀγαπητὲ πολυεύπλαχνε Θεέ, ἐσὺ, ἐσὺ! Ἄλλοιῶς θὰ γινόταν τίποτε ἔτσι σὲ μιὰ στιγμή;

Κράμερ. Ὁ διευθυντὴς εἶναι ἀπέναντι;

Κράουζε. Μάλιστα, κ. Κράμερ.

Κράμερ. Εὐχαριστῶ, πάει καλά.—Στάσου. Περίμενε ἀκόμη μιὰ στιγμή.—Τὴν Δευτέρα τὸ βράδυ . . . Μὰ ποῦ συνέζη; Σὲ ποιο μέρος συνήντησεν ἡ γυναῖκά σου τὸν Ἀρνόλδον;

Κράουζε. Γιὰ σταθῆτε . . . Τὸν εἶδαν ἐκεῖ ποῦ εἶναι αἱ βάρκες . . . κάτω ἀπὸ τὸ πλίνθινο πεζοῦλι. Ἐκεῖ ποῦ νοικιάζουνε τὲς βάρκες.

Κράμερ. Στὸ δρομάκι, ποῦ πάει γύρω γύρω, ἐκεῖ κάτω; Κοντὰ στοὺς ποτάμι;

Κράουζε. Βέβαια, ἀκριβῶς ἐκεῖ.

Κράμερ. Τοῦ μίλησεν αὐτὴ πρώτη, ἢ ἐκεῖνος σ' αὐτὴν;

Κράουζε. Νά, ἔτσι, καθόταν στοὺς φράχτη ἀκριβῶς πάνω στοὺς τοῖχο, ξέρετε δά, ἐκεῖ ποῦ στέκονται κάποτε οἱ ἄνθρωποι καὶ χαϊεύουν, βλέποντας τοὺς πολωνέζους νὰ βράζουν τὲς πατάτες τους ἀπάνω στὰ πλωτά τους σπίτια. Ἡ γυναῖκα παραξενεύθηκε ποῦ τὸν εἶδεν ἐκεῖ καὶ τότε ἀκριβῶς τὸν καλησπέρισε.

Κράμερ. Κι' ἔπειτα τὶ ἄλλο τοῦ εἶπε;

Κράουζε. Τοῦπε, πῶς μπορούσε νὰ κρουῖση.

Κράμερ. Χμ! Καὶ τὶ ἀπήντησεν ἐκεῖνος σ' αὐτά;

Κράουζε. Κατὰ πῶς ἀκριβῶς ἀντελήφθηκεν ἡ γυναῖκα, γέλασε. Μὰ τότε ἴσα ἴσα φάνηκε τῆς γυναῖκας πῶς ἦτανε τὸ γέλιο τοῦ πολὺ τρομερὸ καὶ πολὺ περιφρονητικὸ. Τίποτε ἄλλο δὲν γνωρίζω.

Κράμερ. Ὅποιος ζητεῖ νὰ περιφρονηθῆ . . . ὅποιος θέλει νὰ περιφρονηθῆ ὅλα, ἀκουσε: αὐτὸς ἔχει πολὺ καλὰ τὸν λόγον του. Θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ εἶχατε ἔλθῃ σὲ μένα! . . . Μὰ πιστεύω, πῶς ἦταν πειὰ πολὺ ἀργά.

Κράουζε. Μάλιστα ἂν τῶξερε κανεῖς! Μήπως τὸ ξέραμε; Καὶ ποῖος πάει τάχα νὰ σκεφθῆ ἀμέσως ἓνα τέτοιο πράγμα!—Ἔστερα ἦλθε ἡ Μιχαλίνα—ἦλθε βέβαια σὲ μένα μὲ τὸν κ. Λάχμαν!—Κι' ἀπὸ τότε ἄρχισα νὰ φοβάμαι. Μὰ ἦτανε πειὰ μισὴ μετὰ τὰ μεσάνυχτα.

Κράμερ. Ἄκουσε, τὴν νύκτα ἐκεῖνην . . . θὰ τὴν ἐνθυμοῦμαι!—Ὅταν μὲ ξύπνησεν ἡ κόρη μου ἦταν ἡ ὥρα μία.—Κι' ὅταν ἔπειτα βρήκαμε τὸ πτωχὸ τὸ παιδί, τὸ ὄρολογί τῆς ἐκκλησίας κτυποῦσεν ἀκριβῶς ἐννέα.—

Κράουζε. (Ἀναστενάζει, κουνεῖ τὸ κεφάλι, ἀνοίγει τὴν πόρτα γιὰ νὰ φύγη καὶ τὴν ἴδια στιγμή φαίνονται ἡ Μιχαλίνα καὶ ὁ Λάχμαν. Μπαίνουν μέσα. Ὁ Κράουζε φεύγει. Ἡ Μιχαλίνα εἶναι ντυμένη σκοῦρα εἶναι σοβαρά, καταβεβλημένη καὶ κλαμμένη).

Κράμερ. (Τοὺς προσφωνεῖ.) Καλῶς τὰ παιδιά. Ἔ, ἐλάτε μέσα. Λοιπὸν Λάχμαν, θέλεις νὰ ξαγρῦπνήσης ἀπόψε; Ἄλλως τε εἶχες μαζί του κάποιον φιλικὸν δεσμόν! Μ' εὐχαριστεῖς πάρα πολὺ, ποῦ θέλεις ν' ἀγρῦπνήσης, γιατί, ἀκουσε, ἓνας ξένος, αὐτὸ δὲν θὰ τὸ ἤθελα!—(Πηγαινοέρχεται, στέκεται, συλλογίζεται καὶ λέγει.) Καὶ τώρα θὰ σὰς ἀφήσω μόνους πέντε λεπτά, γιατί θέλω νὰ πάω πέρα στοῦ διευθυντοῦ. Νὰ τοῦ πῶ κατὶ, ποῦ πρέπει νὰ τὸ ξεύρη. Σεῖς φυσικὰ δὲν θὰ θελήσετε νὰ φύγετε ἐν τῷ μεταξύ.

Μιχαλίνα. Ὅχι, πατέρα, ὅπως καὶ νάχη τὸ πράγμα ὁ Λάχμαν θὰ μείνη ἐδῶ. Ἐγὼ πρέπει νὰ πάω χωρὶς ἄλλο νὰ κάμω ψώνια.

Κράμερ. Μ' εὐχαριστεῖ πολὺ, Λάχμαν, ποῦ μένετε. Θὰ κάνω γρήγορα καὶ θὰ γυρίσω ἀμέσως ἐδῶ. (Τυλίγεται μ' ἓνα σάλι, νεύει τὸ κεφάλι εἰς ἀποχαιρετισμὸν καὶ φεύγει).

Μιχαλίνα. (Κάθεται ἔτσι ὅπως εἶναι, σηκώνει τὸν πέπλον καὶ σκουπίζει τὰ μάτια της μὲ τὸ μανδῆλι. Ὁ Λάχμαν ἀφίνει τὸ καπέλλο του, τὸ παλτό του, καὶ τὸ μπαστοῦνι του).

Μιχαλίνα. Βρίσκεις ποῦ ἄλλαξεν ὁ πατέρας;

Λάχμαν. Ποῦ ἄλλαξεν;—᾽Οχι!

Μιχαλίνα. Ἄχ Θεέ μου, ναί, τὸ ξέχασα πάλιν. Στους Χέροτς δὲν στείλαμεν ἀγγελίαν τὴν λίγη μνήμη πῶχει κανεὶς τὴν χάνει πέρα, πέρα.—Μαῖ, ἓνας στέφανος ἐκεῖ. (Σηκώνεται καὶ ἔξετάζει ἓνα ἀρχετὰ μέγελον στέφανον ἀπὸ δάφνην μὲ κορδέλλαν ὅστε νὰ φαίνεται, ἐπάνω στὸν καναπέ. Πέροντας μιά κάρτα σαλωμένη σ' αὐτὸν ἐξακολουθεῖ μὲ μιὰν ἐκφρασι ἐκπλήξεως): Ἄπο τὴν Σιέφερ..... Νὰ βλέπεις, καὶ αὐτὴ μένει ὄρφανή. Εἶχε μιὰ σέψι μόνον.

Τὸν Ἀρνόλδον. Καὶ ὁ Ἀρνόλδος δὲν ἔμαθε ποτὲ τίποτε.

Λάχμαν. Εἶναι ἐκαίνη ἢ κάπως καμπούρα ποῦ εἶδα στὸ ἀτελιέ σου;

Μιχαλίνα. Ναί, ναί, αὐτὴ. Ἐξογράφειε γιατί ζογράφειε ὁ Ἀρνόλδος. Καὶ σὲ μένα ἔβλεπεν ἀκριβῶς τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἀρνόλδου.—Ἔτσι εἶναι: Τὸν στέφανον, ποῦ ἀγόρασε, γι' αὐτὸν θὰ ζήσῃ τρεῖς ἑβδομάδες μὲ ψωμί καὶ σαΐ.

Λάχμαν. Καὶ ὡς τόσο θὰ εἶναι ἴσως καὶ πολὺ εὐτυχής.—Ξέρεις ποῖον ἄλλον συνήντησα; Καὶ ποῖος ἀκόμη θὰ σπύλλῃ στέφανον;

Μιχαλίνα. Ποῖος;

Λάχμαν. Ἡ Λίτσα Μπένς.

Μιχαλίνα. Αὐτό—δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ τὸ κάνει.

(Λιὰ κοπή)

Λάχμαν. Ἄν εἶχα μιλήσῃ μὲ τὸν Ἀρνόλδον—Ἄκόμη καὶ γιὰ τὴν Λίτσα Μπένς.—Ἔσως θὰ εἶχα ἐξασκήσῃ ἐπάνω τοῦ κάποιον ἐπίδρασιν.

Μιχαλίνα. ᾽Οχι, Λάχμαν, ἀπατάσαι. Δὲν τὸ πιστεύω.

Λάχμαν. Ποῖος ξέρει; Τὸ κακὸ ἦταν ποῦ μὲ ἀπέφευγε.—Θὰ ἤμουν εἰς θέσιν νὰ τὸν διαφωτίσω εἰς μερικὰ πράγματα—τὴ ἀκριβῶς θὰ τοῦ ἔλεγα, δὲν γνωρίζω—ἀλλὰ θὰ τοῦ μιλοῦσα, σὰν νὰ λέμε, ἐκ πείρας. Συμβαίνει πολλές φορές νὰ μὴν ἐκπληρώνονται οἱ περὶ δυνατοί μας πόθοι. Γιατὶ ἂν ἐξεπληρώοντο. Μιχαλίνα—κάποτε ἀπῆλυσσα καὶ ἐγὼ τὴν ἐκπλήρωσι μίᾳ παρόμοιας ἐπιθυμίας!—καὶ τότε—

ἀπὸ σένα φυσικὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ κρύψω—τότε ἡ κατάστασις μου ἔγινε πολὺ χειροτέρα.

Μιχαλίνα. Μὰ ἡ πείρα δὲν εἶναι ἀπὸ ἐξείναι, ποῦ μεταδίδονται, τοῦλάχιστον στὴν βαθυτέραν τῆς ἔννοιαν.

Λάχμαν. Μπορεῖ νᾶναι καὶ ἔτσι—: ἐγὼ ὅμως ξέρω πειρὰ.

(Λιὰ κοπή)

Μιχαλίνα. Ναί, ναί, ἔτσι εἶναι! Ὁ κόσμος αὐτὸς εἶναι τέτοιο! Ὅθ' ἔπαιξε καὶ αὐτὴ μὲ τὴ φωτιά! Μὰ πῶς θὰ καταντοῦσαν τὰ πρῶγματα ἐκεῖ, δὲν θὰ τῆς πέρασε φυσικὰ ἀπὸ τὸν νοῦν.—(Στὸ τραπέζι τῶν ἰχνογραφημάτων): γιὰ δὲς τὸ νέο σάτσο ποῦ ἔχει κάμη ὁ πατέρας.

Λάχμαν. Ἔνας νεκρὸς, θορακισμένος ἱππότης.

Μιχαλίνα. Μ, γι!

Λάχμαν. (Λιὰ ᾄδει στὴν πλάκα).

Χαίκοδεμένον μ' ἔχουν καταθέσῃ.

Μοῦ ἦταν ὁ θάνατος ὑπασπιστής.

Μιχαλίνα. (Ἀφέβεται, ἔπειτα σιγοκλαίοντα.)

Ποτὲ δὲν εἶδα τὸν πατέρα νὰ κλαίῃ καὶ γιὰ δὲς, ἔδω ἔπινω ὁ πατέρας ἔχει κλαύσῃ.

Λάχμαν. Μιχαλίνα, ἔλα, πρέπει νὰ κίνουμε κουράγιο, δὲν εἶναι ἔτσι;

Μιχαλίνα. Τὸ φύλλο εἶναι ἐντελῶς ὑγρό!—Ἄχ, μεγαλοδύναμι Θεέ. (Ἀναλαμβάνει ὀλίγον τὰς δυνάμεις τῆς, κάνει μερικὰ βήματα καὶ ἐξακολουθεῖ περὶ δυνατά). Κάνει κουράγιο, Λάχμαν, εἶμαι βεβαία. Ἄλλ' ἢ πραγματικὴ του κατάστασις ποιά εἶναι;—ἀσφαλῶς, ἔχει γηράσῃ κατὰ δέκα ἔτη.

Λάχμαν. Εἰς ὅποιον φανερόνεται ἡ ζωὴ μὲ τὴν ὑψίστην σοβαρότητα τῆς, εἰς στιγμὰς εἰμαρμένης στὸ πέραςμα τοῦ χρόνου—ἔθαφα καὶ ἐγὼ πατέρα καὶ ἀδελφόν!—αὐτὸς ἔαν ὑπερνήκησῃ τὴν μεγάλην δυστυχία... αὐτουνοῦ τὸ πλοῖον θὰ ἰομενίτῃ ἠσυχώτερα, σταθερώτερα—μὲ τοὺς νεκροὺς του, βαθεῖα κάτω στὸ ἄπειρον.—

Μιχαλίνα. Ἄλλὰ νὰ ὑπερνήκησῃ, αὐτὸ εἶναι βέβαια τὸ δυσκολώτερον.

Λάχμαν. Δὲν πιστεύω πῶς θὰ ἔφθαναν τὰ πράγματα ὡς αὐτοῦ

Μιχαλίνα. Ναί, ναί! Σὰν ἀστραπή! Ἔγειναν σὰν ἀστραπή. Ἐλεγα μέσα μου: ἂν τὸν βροῦμε, καλά!—Ἄν δὲν τὸν βροῦμε, πάει χάθη—

κε κάθε ἐλπίς.—Γνωρίζω τὸν Ἀρνόλδον. Εἶχα αὐτὴ τὴ διαίσθησι. Τοῦ ἦλθαν ὅλα μονομιᾶς κ' ὅταν κατάλαβα τί συμβαίνει, ἤξευρα τότε ὅτι βρίσκειται σὲ κίνδυνον.

Δάχμαν. Καὶ τρέξαμε ἀμέσως τὸ κατόπιν του.

Μιχαλίνα. Πολὺ ἀργά. Ἀφοῦ συνήλθα πρώτα. Ἔνα λόγον μόνον! Ἔνα λόγο ἂν τοῦ ἔλεγα! Πιθανὸν νὰ εἶχαν μεταβληθῆ ὅλα. Ἄν τὸν συνελάμβανον ἴσως, λέγω γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἔτρεχαν κατόπιν του—ἂν τὸν ἔφερναν πίσω!—Θὰ τοῦ ἐφώναζα: Ἀρνόλδε ἔλα... (διακόπτεται ἀπὸ συγκίνησι).

Δάχμαν. Ἄλλως τε δὲν θὰ γινότανε καὶ τίποτε. Ἔνα μικρὸ ἀστεῖο μὲ τὸ ἑβρόλβερ...

Μιχαλίνα. Τὸ κορίτσι. Ἡ ντροπή, Ὁ πατέρα, Ἡ μητέρα. Ἀκόμη καὶ ὁ φόβος ἀπὸ τὰ ἐπακόλουθα. Φαίνεται πῶς τοῦ εἶχε κολλήσῃ ἡ ἰδέα πῶς εἶναι πιότις ξεύρει πόσον γηρασμένος κ' ἀηδιασμένος ἀπὸ τὴν ζωὴ κ' ἦταν γιὰ ὅποιον τὸν ἐγνώριζεν ὅπως ἐγὼ ἐντελῶς ἀπειρος κατὰ βάθος καὶ σὰν παιδί. Ἡξευρα μάλιστα πῶς εἶχε τὸ ὄπλον.

Δάχμαν. Μοῦ τὸ εἶχε δεῖξῃ καὶ μένα στὸ Μόναχο.

Μιχαλίνα. Ναί, γιὰτί ὅπου πήγαινε νόμιζε ποῦ τὸν κυνηγοῦνε. Τίποτε ἄλλο δὲν ἔβλεπε γύρω του παρὰ μόνον ἐχθρούς. Καὶ δὲν ἐννοοῦσε κατ' οὐδένα τρόπον ν' ἀλλάξῃ γνώμην. Ὅλα εἶναι ὑποκρισία καὶ μόνον ὑποκρισία, ἔλεγε πάντοτε. Ὅλοι κρύβουνε τὰ νύχια τους καὶ τὴν φτέρνα τους, κ' ἂν δὲν προσέχῃς πᾶς χαμένος.

Δάχμαν. Δὲν εἶχε κ' ἐντελῶς ἄδικον. Ὑπάρχει βέβαια καὶ κάποια ἀλήθεια σ' αὐτὰ ποῦ ἔλεγε. Σὲ ὁρισμένες στιγμὲς αἰσθάνεται κανεὶς κάτι τι παρόμοιο. Ἄλλως τε θὰ ὑπέφερε καὶ πολὺ ἀπὸ τὸν βάνουσον τρόπον μερικῶν. Καὶ ἅμα καθήσωμεν καὶ συλλογισθοῦμεν αὐτὰ βλέπομεν πῶς κατὰ βάθος εἶχε δίκαιον.

Μιχαλίνα. Ἐπρεπε νὰ εἴχαμε δεῖξῃ περισσότερον ἐνδιαφέρον γι' αὐτόν. Μὰ ὁ Ἀρνόλδος ἐγίνετο μὲ τὸ παραμικρὸ τόσο στρυφνός. Κι' ἂν ἀκόμη ἤθελε κανεὶς τὸ καλὸ του, ἐννοοῦσεν ἀπὸ πείσμα νὰ τὸν ἀντικρούσῃ.

Δάχμαν. Τί ἔγραψε λοιπὸν στὸν πατέρα σου;

Μιχαλίνα. Ὁ μπαμπᾶς δὲν ἔδειξεν ἀκόμη τὴν ἐπιστολὴν σὲ κανένα.—

Δάχμαν. Ἐμένα μ' ἄφησε νὰ συμπεράνω μερικά, ἀλλὰ μόνον νὰ

συμπεράνω, χωρὶς νὰ μοῦ πῆ τίποτε τὸ θετικόν. Τὴν ὥρα δὲ ποῦ μιλοῦσε γι' αὐτὸ τὰ λόγια του δὲν εἶχαν καμμιά πικρία.—Νομίζω ποῦ ἔγραφε πάνω κάτω: Δὲν ὑπέφερε τάχα τὴν ζωὴν. Γιὰ τὴν ζωὴν δὲν ἦτανε πλασμένος.

Μιχαλίνα. Γιάτι νὰ μὴν ἔχη ἐμπιστοσύνη στὸν πατέρα; Βεβαίως εἶναι σκληρός. Μὰ ὅποιος δὲν εἰσχωρήσῃ ἐκεῖ μέσα, ὅποιος δὲν διαισθάνεται τὸ καλόν, τὸ ἀνθρώπινον ποῦ ὑπάρχει ἐκεῖ μέσα, αὐτὸς πρέπει νὰ εἶναι κάπως ἐλαττωματικός. Ἐγὼ, βλέπεις, τὸ κατώρθωσα, ἂν καὶ γυναῖκα. Πόσον δυσκολότερον ἦτανε γιὰ μένα παρὰ γιὰ τὸν Ἀρνόλδον! Τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἀρνόλδου ἐπεδίωκεν αὐτὸς ὁ πατέρας. Ἐγὼ ἔπρεπε ν' ἀγωνισθῶ γιὰ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ πατέρα. Ὁ πατέρας εἶναι φοβερὰ εἰλικρινής, τίποτε ἄλλο. Ἐμένα σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα μὲ βροῖκε πειὸ δυνατὴ ἀπὸ τὸν Ἀρνόλδο, κ' ὁ Ἀρνόλδος ἦταν ἄνδρας.

Δάχμαν. Ὁ πατέρας σου θὰ μπορούσε νὰ εἶναι πνευματικός μου.

Μιχαλίνα. Κάτι παρόμοιο ἔπρεπε καὶ ὁ ἴδιος.

Δάχμαν. Αὐτὸ τὸ αἰσθάνεται κανεὶς.

Μιχαλίνα. Μάλιστα, τὸ ξεύρω θετικά, θὰ μπορούσε χωρὶς ἄλλο νὰ μπῆ καὶ στὴν καρδιά τοῦ Ἀρνόλδου.

Δάχμαν. Ἀλλὰ ποιός, ποιός γνωρίζει τὴν ἰέξιν, ποῦ δίδει τὴν ἀπολύτρωσιν;

Μιχαλίνα. Βλέπεις λοιπὸν, Δάχμαν πῶς εἶναι: Ἡ μητέρα μας ἐσωτερικῶς εἶναι ξένη στὸν πατέρα, μὰ ὅταν εἶχε κάτι μὲ τὸν Ἀρνόλδο, τὸν ἀπειλοῦσε τότε μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ πατέρα. Μ' αὐτόν τὸν τρόπον τί ἀποτελέσματα ἔφαινε;—... ἢ τουλάχιστον νὰ βοηθοῦσε στὴν καλλιτέρευσίν του;—

Κράμερ. (Ἐπιστρέφει)

Κράμερ. (κρεμᾷ τὸ σάλι του) Νά με πάλιν ἐδῶ!—Τί κάνει ἡ μαμά;

Μιχαλίνα. Σὲ παρακαλεῖ νὰ μὴ παρακουράζῃσαι. Θὰ κοιμηθῆς ἀπόψε μαζί μας ἢ ὄχι;

Κράμερ. (ἐνῶ διοβίζει τὰ συλλυπητήρια ποῦ εἶναι ἐπάνω στὸ τραπέζι). Ὁχι, Μιχαλίνα. Ὅμως ὅταν πᾶς σπῆτι πάρε μαζί σου αὐτὲς τὲς κάρτες γιὰ τὴν μαμά σου. (Στὸν Δάχμαν) Βλέπεις, μ' ὅλα ταῦτα εἶχε καὶ φίλους, αὐτὸ δὲν τὸ εἶχαμε φαντασθῆ πρώτα.

Μιχαλίνα. Καὶ στὸ σπῆτι εἶχαμεν ἐπισκέψεις ὅλην τὴν ἡμέραν.

Κράμερ. Καλύτερα θὰ ἦταν, ἂν δὲν ἔκαμναν οἱ ἄνθρωποι τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, μὰ ἂν νομίζον πῶς κάνουν κατὶ τι καλὸ, τότε, ἐννοεῖται, δὲν πρέπει νὰ τοὺς ἐμποδίζῃ κανεὶς.—Θὰ βγῆς πάλιν;

Μιχαλίνα. Πρέπει.—Αὐτὲς αἱ φοβερὲς σκοτοῦρες καὶ διατυπώσεις.

Κράμερ. Ὅλα αὐτὰ δὲν πρέπει τώρα νὰ μᾶς μελαγχολοῦν καθόλου.

Μιχαλίνα. Ἄντιο, μπαμπᾶ.

Κράμερ (τὴν σταματᾷ λιγάκι). Στὸ καλὸ, ἀγαπητὸ παιδί! Καὶ σένα βέβαια δὲν σὲ πικραίνει τὸ πρᾶγμα. Εἶσαι ἢ περὶ ψύχραιμη ἀπὸ ὅλους μας!—Ὅχι, ὄχι, Μιχαλίνα, δὲν ἤθελα νὰ πῶ αὐτὸ. Ἔχεις ἕνα συντετὸ, γερὸ κεφάλι. Καὶ ἡ καρδιά της εἶναι θεομὴ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη, Λάχμαν. (Ἡ Μιχαλίνα κλαίει περὶ δυνατὰ). Μὰ ἄκουσε, συζητήσου λοιπὸν καὶ σὺ, παιδί μου. Πρέπει νὰ δεῖξωμεν πόσο μπορούμε ν' ἀνθέξωμεν στὴν μαχαίρα.

Μιχαλίνα. (Συνέροχεται ἐντελῶς, σφίγγει τὸ χέρι του, ἔπειτα καὶ τοῦ Λάχμαν καὶ φεύγει).

Κράμερ. Λάχμαν, ἂς βάλωμε τὰ κηριὰ. Ἄνοιξε τὰ πακέττα. (ἀρχίζει ὁ ἴδιος τὴν ἐργασίαν). Πόνος! πόνος, πόνος, πόνος! Ξεῖεις αὐτὴ ἢ λέξι τι θὰ πῆ;—Βλέπεις, αὐτὰ ἔχουν αἱ λέξεις: Μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀναζοῦνε, στὴν καθημερινὴ ζωὴ εἶναι γεκρὲς.

(Δίδει στὸν Λάχμαν ἕνα κηροπήγιον μ' ἕνα κηρι). Ἔτσι. Πήγαινε το μέσα στὸ παιδί μου.

(Ὁ Λάχμαν πηγαίνει στὸ μέρος τῆς σκηνῆς τὸ κλεισμένον μὲ τὸ παραπέτασμα).

Κράμερ (μόνος τώρα, συνεχίζει δυνατὰ μπροστὰ στὸ παραπέτασμα). Μόνον ὅταν μπῆ τὸ μεγάλο στὴν ζωὴ, καταλαβαίνετε, τότε κάθε εὐτελὲς εἶναι σὰν νὰ τὸ ἔχουνε σαρώσει. Τὸ εὐτελὲς χωρίζει, τὸ μεγάλο ἐνώνει, β'έπετε. Θέλω νὰ πῶ ὅτι ἔτσι πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς γεννημένος. Ὁ θάνατος εἶναι πάντοτε τὸ μεγάλο, καταλαβαίνετε: ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀγάπη. (Ὁ Λάχμαν ἐπανέροχεται). Ἐπήγα κάτω στὸν διευθυντὴ καὶ εἶπα τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀλήθεια καὶ γιατί τάχα νὰ ψευδοῦ; Γιὰ τέτοιο πρᾶγμα δὲν ἔχω βέβαια διάθεσι. Καὶ τί μ' ἐνδιαφέρει ὁ κόσμος; Ἦθελα ἀπλῶς νὰ ξεύρω! Ἄλλως τε καὶ αὐτὸς τὸν εἶχε περιφρονήσει.—Νὰ σοῦ πῶ, αἱ γυναῖκες εἶναι ποῦ τὰ θέλουν

αὐτὰ. Ὁ παπᾶς δὲν θέλει ν' ἀκολουθήσῃ ὡς τὸν τάφον κ' αὐτὸ ἀκριβῶς βρίσκουν πῶς δὲν εἶναι σωστὸ. Γιὰ μένα ὁμοῦ δὲν ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν σημασίαν. Γιὰ μένα τὸ πᾶν εἶναι ὁ θεὸς. Ὁ παπᾶς τίποτε.

Ξεύρεις τί ἔκαμα σήμερα τὸ προῖ; Ἔδασα ἀγαπημένους πόθους. Ἦσυχα, ἦσυχα, μόνος μου. Ἐντελῶς ἦσυχα, ξεύρεις. Ἄκουσε, αὐτὸ ἦταν μιὰ μεγάλη πομπή. Μικροὶ καὶ μεγάλοι, παχεῖς καὶ ἀδύνατοι. Τώρα κοίτονται ὅλα χάμω, ὡσὰν τὰ θεωρισμένα στάχνα, Λάχμαν.

Λάχμαν. Ἔχασα κ' ἐγὼ κάποιον φίλον, θέλω νὰ πῶ ἀπὸ ἐκούσιο θάνατο.

Κράμερ. Ἐκούσιο; Ποιὸς ξεύρει ἂν δὲν ἔχουν καὶ δίκαιον!—Γιὰ δὲς αὐτὰ ἐδῶ τὰ σκίτσα. (Ἀνασκαλεῖε στὸν κόρφο του καὶ ἀνασύρει ἕνα τετραάδιο μὲ σκίτσα, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει μπροστὰ στὸν Λάχμαν, ἀφοῦ τὸν ὀδηγεῖ ὡς τὸ παράθυρον, ὅπου μπορούν νὰ διακρίνουν ὁποσδήποτε μὲ τὸ λυκόφως). Ἐδῶ ἔχει μαζεμένους ὅλους ἐκείνους ποῦ τὸν ἐρᾶσάνισαν. Καὶ, ἄκουσε, εἶχε μάτι. Εἶναι, ἀλήθεια, τὸ κακὸ μάτι. Μὰ ὅμως εἶναι μάτι μιὰ φορὰ! Θέλω νὰ πῶ τὸ ἐξῆς.—Ἴσως ἢ λύπη δὲν μ' ἔχει καταβάλλῃ ὅσο φαντάζεσθε καὶ ἴσως δὲν εἶμαι τόσο ἀπαρηγόρητος, ὅσον μερικοὶ νομίζουν. Ὁ θάνατος, γὰρ δὲς, ὀδηγεῖ στὸ Μεγαλειώδες. Μπροστὰ σ' αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος κάμπτεται. Ἄλλ' ὅμως ἐκεῖνο ποῦ ἀπομένει στὸ διάβα του, τὸ γονάτισμα αὐτὸ εἶναι ὑπέροχον καὶ τεράστιον συγχρόνως. Τὸ αἰσθανόμεθα, εἶναι σὰν νὰ τὸ β'έπωμεν, καὶ τότε ὁ πόνος μᾶς κάμνει—μεγάλους.

Καὶ πόσοι δὲν μοῦ ἔχουν ἀποθάνῃ στὴ ζωὴ! Μερικοὶ, Λάχμαν, ποῦ σήμερα ζοῦνε ἀκόμη. Γιατὶ ματώνουν αἱ καρδιὲς καὶ πάλλον συγχρόνως; Γιατὶ πρέπει ν' ἀγαποῦνε, Λάχμαν. Ὅλα τείνουν στὴν ἐνότητά, ἀλλὰ ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μας στέκει τοῦ χωρισμοῦ ἢ κατάρρα. Δὲν θέλομεν νὰ μᾶς διαφύγῃ τίποτε καὶ ὅμως ὅλα, μόλις ἔλθουν, ξεγλιστροῦνε.

Λάχμαν. Αὐτὰ ποῦ λέτε τάχω δοκιμάσει κ' ἐγὼ.

Κράμερ. Τὴν νύχτα, ὅταν μὲ ξύπνησεν ἡ Μιχαλίνα, ἤμουν ἀξιολύπητος. Γιατὶ κατάλαβα ἀμέσως τί συμβαίνει.—Κι' ἐπειδὴ δὲν μπορούσαμε νὰ τὸν σηκώσωμεν ἀπ' ἐκεῖ, αὐτὸ μὲ πίκρανε περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο.

Ἐκείνην τὴν ὥραν, Θεέ μου!, Λάχμαν! νᾶμουν ἀλήθεια, στὰ καλά μου ἢ ὄχι; Κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν ἀνεγνώριζα πειὰ τὸν ἑαυτὸν μου. Γιατὶ γιὰ φαντάσου, τσακώθηκα τόσο πολὺ: Κάτι τέτοιο δὲν περιμένα οὔτε ἐγὼ ἀπὸ μένα τὸν ἴδιο. Εἰρωνεύθηκα τὸν θεὸν κι' ἔγινε ἔξω φρενῶν ἐναντίον του.

Νὰ σοῦ πῶ καλὰ καλὰ δὲν ξέρομε κι' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τί εἴμεθα. Γελοῦσα σὰν ἓνας Φειχιστὴς καὶ προκαλοῦσα τὸ Φετὶς νὰ μοῦ δώση λόγο: Μοῦ ἐφαινόταν ἓνα σατανικὸ ἀστεῖο, ἓνας διαβολομένος τιποτένιος καυγᾶς Λάχμαν! ἀνάξιον, ἀνάλατον καὶ ἄσχημον. — Νά, αὐτὴ ἦταν ἡ κατάστασίς μου. Ἔτσι ἀντεστάθηκα.

Ἔπειτα ἔως ὅτου ἔπειτα τὸν εἶχα ἐδῶ κοντὰ καὶ τότε μόνον ἦλθα πάλιν στὰ λογικά μου. — Κάτι τέτοιο δὲν τὸ χωρεῖ στὴν ἀρχὴ ὁ νοῦς μας. Τέλος τὸ καταλαβαίνομεν. Καὶ ὅμως ἐξακολουθοῦμεν νὰ ζοῦμεν. Ὅριστε, κοντεύουν δύο μέρες ποῦ εἶναι πεθαμένος. Ἐγὼ ἤμουν ἢ φλοῦδα κι' ἐκεῖνος ἐκεῖ ὁ σπόρος. Ἄχ! γιατί νὰ μὴ πάρουν τὴν φλοῦδα;

(εἰσέρχεται ἡ Μιχαλίνα σιγά, χωρὶς νὰ κτυπήσῃ).

Μιχαλίνα. Μπαμπᾶ, κάτω στοῦ ἐπιστάτου εἶναι ἡ Λίζα Μπένς. Φέρνει ἓνα στέφανον.

Κράμερ. Ποιὸς;

Μιχαλίνα. Ἡ Λίζα Μπένς. Θὰ ἤθελε πολὺ νὰ σοῦ μιλήσῃ. Νᾶρθῃ μέσα;

Κράμερ. Δὲν τὴν παρεξηγῶ γι' αὐτό, οὔτε τῆς τὸ ἀπαγορεύω. — Δὲν ξεύρω τί θὰ πῆ μῖσος. Δὲν ξεύρω τί θὰ πῆ ἐκδίκησις. Ὅλα αὐτὰ μοῦ φαίνονται τώρα μικρὰ καὶ τιποτένια.

(Ἡ Μιχαλίνα φεύγει).

Παιδεύεται κανεὶς μὲ μικροπράγματα, τὰ παίρνει ποιὸς ξέρεῖ πόσον σοβαρὰ, δημιουργεῖ φροντίδες, ἀναστενάζει, παραπονεῖται καὶ μὰ μᾶς ἔρχεται ἓνα τέτοιο γεγονὸς, σὰν ἓνας ἀετὸς ὅταν ὀρμᾶ ἐπάνω στὰ σπουργίτια. Καὶ τότε, ἄκουσε, πρέπει: νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι! Μὰ γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ παραιτήθηκα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ κι' εἰς τὸ ἔξῃς, ὅτι κι' ἂν μοῦ συμβῆ, τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ μὲ χαροποιήσῃ, τίποτε δὲν μπορεῖ

νὰ μὲ τρομάξῃ, γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει πειὰ καμμιά φοβέρα!

Λάχμαν. Ν' ἀνάψω, λέτε, μιὰ λαμπάδα;

Κράμερ. (Τραβᾶ τὸ παραπέτασμα ὀλότελα. Στὸ βάθος τοῦ μεγάλου σχεδὸν σκοτεινοῦ πειὰ ἀτελιὲ εἶναι ἓνας νεκρὸς, σκεπασμένος ἐντελῶς μὲ μιὰ ὀθόνη, μέσα εἰς φέρετρον τοποθετημένος) Βλέπετε, ἐκεῖ εἶναι ὁ γιὸς μᾶς μητέρας! — Ἄχ, εἶναι οἱ ἄνθρωποι σκληρὰ κτήνη! — (Μέσα ἀπὸ τὰ μεγάλα παράθυρα τοῦ ἀτελιέ, ἀριστερά, μπαίνει ἓνα ἐλαφρὸ λυκόφως. Ἐνα κηροπήγιο μὲ ἀναμμένα κηρία εἶναι τοποθετημένον κοντὰ στοῦ φέρετρον πρὸς τὸ μέρος τῆς κεφαλῆς. Ὁ Κράμερ ἐπανέρχεται μπροστὰ στοῦ τραπέζι καὶ χύνει κρασί στὰ ποτήρια). Λάχμαν, ἔλα, πιὲ κομματί νὰ δυναμώσης. Ὅριστε λίγο κρασί, αὐτὸ θὰ μᾶς δώση νέας δυνάμεις.

Ἄς πιοῦμεν, Λάχμαν, ἄς προσφέρωμεν θυσίαν! Ἄς τοιγγρίσωμεν ἤσυχα! Κι' αὐτὸς ποῦ κοιτεται ἐκεῖ εἶμαι ἐγὼ! Εἶσαι σύ! Εἶναι μία Μεγαλειότης! Σ' αὐτὰ τί ἔχει ἀκόμη νὰ προσθήσῃ ὁ παπᾶς: (πίνουν).

Δ ι α κ ο π ῆ .

Λάχμαν. Σᾶς ἔλεγα γιὰ κάποιον φίλον, ποῦ ἡ μητέρα του ἦτανε κόρη παπᾶ κι' ἐπειδὴ κανεὶς ἱερωμένος δὲν ἤθελε νὰ συνοδεύσῃ τὸν υἱὸν τῆς στὸν τάφο εἶχε πάρει τὸ ζήτημα κατάκαρδα. — Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ποῦ ἀποθέταμεν τὸν νεκρὸν τῆς ἦλθε, σὰν νὰ λέμε, θεία ἔμπνευσις, καὶ τότε μᾶς ἐφάνη σὰν νὰ προσηύχeto μὲ τὸ στόμα τῆς ὁ ἴδιος ὁ θεός: . . . Παρόμοια προσευχὴ δὲν εἶχα ἀκούσῃ ποτὲ ἄλλοτε.

(Ἡ Μιχαλίνα συνοδεύει τὴν Λίζα Μπένς, ἡ ὁποία εἶναι ντυμένη ἀπλᾶ καὶ σκοῦρα. Κι' αἱ δύο γυναῖκες σταματοῦν συγχρόνως στὴν πόρτα. Ἡ Λίζα κρατεῖ τὸ μανδῆλι στοῦ στόμα).

Κράμερ. (Χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ, καθὼς φαίνεται, τὴν Λίζα, ἀνάβει ἓνα σπῆρτο καὶ μεταδίδει φῶς στὲς λαμπάδες. Ὁ Λάχμαν κάμνει τὸ ἴδιο, ἔως ὅτου φαίνονται ἀναμμένα δύο κηροπήγια καὶ κάπου ἔξ κηρία χωριστὰ).

— Τὶ μπορούσαν νὰ ξέρουν ἀπὸ τοῦτον ἐκεῖ αὐτοὶ οἱ γελοῖοι; Αὐτὰ τὰ κούτσουρα καὶ τὰ γομάρια μὲ ἀνδρικήν μορφήν; Ἄπ' αὐτὸν, ἀπὸ μένα κι' ἀπὸ τοὺς πόνους μας! Μοῦ τὸν βασάνισαν μέχρι θανάτου, τὸν σκότωσαν, Λάχμαν, μὲ τὰ κτυπήματά των σὰν κανένα σκύλλον. Ναι, τὸ ἔκαμαν, μπορῶ νὰ πῶ πῶς τὸ ἔκαμαν. — Καὶ, βλέπετε; τί μπο-

ροῦσαν τάχα νὰ τοῦ κάμουν; Ἔ, λοιπόν: ὀρίστε μέσα, ἔσεῖς κύριοι! Ἐξακαλουθῆστε νὰ τὸν κτυπάτε καὶ νὰ τὸν προσβάλλετε! Ἐλάτε ἀπ' ἐδῶ καὶ δοκιμάστε, ἂν σᾶς περνᾷ ἀπ' τὸ χέρι! Ἄκουσε Λάχμαν: πάει κι' αὐτὸ!—(Ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ νεκροῦ ἓνα μεταξωτὸ μανδύλη). Καλὰ εἶναι ἔτσι ποῦ πλαγιάζει ἐκεῖ! καλὰ εἶναι! καλὰ εἶναι!—(Εἰς τὸ φῶς τῶν κηριῶν κοντὰ στὸ φέρετρον παρατηροῦμεν ἓναν ὀκρίβαντα ὅπου εἶναι ὁ νεκρὸς ζωγραφισμένος. Μπροστά του κἀθεται τώρα ὁ Κράμερ. Συνεχίζει, χωρὶς νὰ διασπᾶται ἢ προσοχὴ του σὺν νὰ μὴν εἶναι παρὼν κανεὶς ἄλλος ἐκτὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ Λάχμαν). Ἐδῶ κάθισα ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἰγνογράφησα, ἐζωγράφησα, πῆρα καὶ ἀποτόπωμα τοῦ προσώπου του. Νᾶ, ἐκεῖ εἶναι, ἐκεῖ μέσα στὸ μεταξωτὸ μανδύλη. Τώρα πειὰ δὲν διαφέρει εἰς τίποτε ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον τῶν μεγάλων, (Δείχνει τὴν προσωπίδα τοῦ Μπετόβεν). Κι' ἂν θέλῃ κανεὶς νὰ τὸ συγκρατήσῃ, μπορεῖ νὰ τρελλαθῇ. Αὐτὸ ποῦ ὑπάρχει τώρα στὸ πρόσωπό του, ὅλο αὐτὸ, Λάχμαν, ὑπῆρχε μέσα του. Τὸ ἀθάνατόν μου, τὸ ἤξευρα, ἐγνώριζα ὅτι ὑπάρχει μέσα του καὶ ὅμως δὲν μπόρεσα νὰ ἐξυψώσω τὸν πολυαγαπημένον. Τώρα ὅμως ὁ θάνατος τὸν ἔχει ἀνυψώσῃ.—Τώρα γύρω του εἶναι ὅλα φωτεινά, αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ ἐκεῖνον, ἀπὸ τὴν ὄψιν του, Λάχμαν, καὶ ξεύρεις, τρέχω πίσω ἀπ' αὐτὸ τὸ φῶς, ὅπως μιὰ μαύρη ζαλισμένη πεταλοῦδα.—Ἄχ! γίνεται κανεὶς τόσο μικρὸς: Σ' ὅλην τὴν ζοὴν ἤμουν ὁ δάσκαλός μου. Τὸν κακομεταχειρίσθηκα, μὰ τώρα μοῦ τὸν περιέβαλε τὸ Μεγαλειῶδες.—Ἴσως νὰ ἐπνίξα τὸ φυτόν αὐτὸ. Ἴσως νὰ τοῦ ὑπέκλειπα τὸν ἥλιον ἔτσι θὰ μαράνθηκε στὴ σκιά μου. Ἀλλὰ κῦτταξε, Λάχμαν, δὲν με λογάριάζε διόλου, κι' ἂν ἴσως τοῦ ἔλειπεν ὁ φίλος, ὁ φίλος αὐτὸς δὲν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ εἶμαι ἐγώ.— Ὅταν κάποτε τὸ κορίτσι ἦταν ἐδῶ τότε εἶχα... τότε εἶχα μεταχειρισθῆ ὅσο μπορούσα καλύτερον τρόπον. Καὶ ὅμως ὑπερίσχυσε μέσα του τὸ κακὸν καὶ ὅταν τὸ κακὸν ἐδυνάμωνε σ' αὐτόν, —τότε εὐχαριστεῖτο νὰ μοῦ προξενῆ πόνον. Μετάνοια! Μετάνοιαν δὲν ἤξευρόν. Ὅμως ἐγέμισα ὀυτίδες. Ἐξ αἰτίας του ἔγινα ὀλότελα ἀξιολύπητος. Ὑψῶνὸ τὸ βλέμμα μου στὸν νέον αὐτόν, σὺν νὰ ἦταν ἓνας ἀρχαιότερος προπάτωρ!

(Ἡ Μιχαλίνα ὀδηγεῖ μέσα τὴν Λίζα Μπένς καταθέτι τὸν στέφανόν της στὰ πόδια τοῦ νεκροῦ. Ὁ Κράμερ σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ τὴν βλέπει κατὰματα).

Λίζα. Κύριε Κράμερ, εἶμαι, εἶμαι, εἶμαι... Ἄχ, εἶμαι τόσο δύστυχη. Οἱ ἄνθρωποι—μὲ δείχνουν—μὲ τὸ δάκτυλο... ὅσο ἀνθρώποι τὸν ἀνθρώπον Διὰ κοπὴν.

Κράμερ. (Σιγὰ, ὡσὰν νὰ μιλῇ μὲ τὸν ἑαυτὸν του). Ποῦ νὰ κρύβεται ἄρα γε αὐτὸ ποῦ εἶναι τόσο θανατηφόρον; Καὶ ὅμως ἐκεῖνος ποῦ τὸ δοκιμάζει μιὰ φορὰ στὴν ζωὴ του, αὐτὸς κρατεῖ στὴν παλάμη του ἓνα ἀγκάθι, ποῦ ὅτι δήποτε κι' ἂν πιάσῃ θὰ τὸν ἀγγυλώσῃ.—Μὰ ἔννοια σας, πᾶτε στὸ σπῆτι σας καὶ κάνετε κουράγιο! Μαζὶ μ' αὐτὸν ἐκεῖ καὶ μὲ μᾶς ἐκλείσεν εἰρήνη.

Διὰ κοπὴν.

(Ἡ Μιχαλίνα καὶ ἡ Λίζα Μπένς φεύγουν)

Κράμερ. (Παραδοδομένος εἰς σκέψεις στὴν θέαν τοῦ νεκροῦ καὶ τῶν φώτων). Αἱ λαμπάδες! αἱ λαμπάδες! Τὶ ἀλλόκοτο πρᾶγμα ποῦ εἶναι! Πόσα φῶτα δὲν ἔχω κάψῃ. Πόσες φλόγες δὲν ἔχω ἰδῆ, Λάχμαν. Ἄλλ' ἄκουσε: Τοῦτο εἶναι ἄλλου εἶδους φῶς!—Μήπως σὲ κἀνω καὶ φοβεῖσαι, Λάχμαν;

Λάχμαν. Ὁχι. Τί ἔχω τάχα νὰ φοβηθῶ;

Κράμερ. Ὑπάρχουν βέβαια ἄνθρωποι ποῦ φοβοῦνται. Ἐγὼ ὅμως εἶμαι τῆς γνώμης, Λάχμαν, στὸν κόσμον αὐτὸν δὲν πρέπει κανεὶς νὰ φοβῆται. Ἡ ἀγάπη, λέγουν, εἶναι δυνατὴ, ὅσον κι' ὁ θάνατος. Μὰ γύρισε τὴν φράσιν κι' ἄλλοιως: Ὁ θάνατος εἶναι ἐπίσης γλυκός, ὅσον κι' ἡ ἀγάπη, Λάχμαν.—Ἄκουσε, ὁ θάνατος ἔχει συκοφαντηθῆ, αὐτὴ εἶναι ἡ περὶ κακόβουλη ἀπάτη στὸν κόσμον!! Ὁ θάνατος εἶναι ἡ ἡπιώτερη μορφή τῆς ζωῆς; Τὸ ἀριστούργημα τῆς αἰωνίας ἀγάπης. (Ἀνοίγει τὸ μεγάλο παράθυρον τοῦ ἀτελιέ, ἐσπερινοὶ κῶδωνες ἤχου ἀπομακρυσμένα. Ρίγος διατρέχει τὸ σῶμά του). Αἱ μεγάλες στιγμὲς τῆς ζωῆς εἶναι ἀνατριχίλλες πυρετοῦ, ἄλλοτε κόνες καὶ ἄλλοτε ζεστές. Ἄλλοτε ζεστές καὶ ἄλλοτε κόνες.... Σεῖς κάματε τὸ ἴδιο εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ! Τοῦ κάματε καὶ σήμερον ὅπως καὶ τότε! Ὅπως ἐκείνην τὴν φορὰν ἔτσι καὶ τώρα δὲν θ' ἀποθάνῃ!

Αἱ καμπάνες μιλοῦν, δὲν ἀκοῦς; Τὸ διηγοῦνται ἐκεῖ κάτω στοὺς δρόμους: Τὴν ἱστορίαν μου καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ γιου μου. Κι' ὅτι κανεὶς ἀπὸ τοὺς δύο μας δὲν εἶναι ἀπολωλὸς πρόβατον!—Τὸ ἔννοεῖ κανεὶς ἐντελῶς καθαρά, λέξιν πρὸς λέξιν. Σήμερον συνετελέσθη, σήμερον εἶναι

ή ημέρα!—Ἡ καμπάνα εἶναι περισσότερο ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, Λάχμαν! Τὸ κάλεσμα στὸ φαγὶ ἀξίζει πειὸ πολὺ παρὰ τὸ τραπέζι. (Τὸ βλέμμα του πέφτει στὴν προσωπίδα τοῦ Μπετόβεν. Τὴν κατεβάζει. Ἐνῶ τὴν παρατηρεῖ συνεχίζει :).

Ποῦ θ' ἀποβιβασθοῦμεν; Για ποῦ πηγαίνομεν; Γιατί κάποτε βγάζομεν φωνὲς χαρᾶς στὸ τέλος; Ἡμεῖς οἱ μικροὶ ποῦ ἐγκατέλειπαν μέσα στὸ ἄπειρον, σάν νὰ εἰξεύραμε γιὰ ποῦ πηγαίνει. Ἔτσι ἀλλάλαζες ἀπὸ χαρά!—Καὶ τί ἐγνώρισες; Ἄπὸ ἐπίγειες γιορτὲς δὲν ἀπομένει τίποτε!—Ὁ οὐρανὸς τῶν παπᾶδων δὲν εἶναι! Τοῦτο δὲν εἶναι κ' ἐκεῖνο δὲν εἶναι, ἀλλὰ τί;... (μὲ τὰ χέρια ὑψωμένα πρὸς τὸν οὐρανόν)· στὸ τέλος ἄρᾳ γε θὰ εἶναι; ;;

ΤΕΛΟΣ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ἵγρᾶ, ἀέρια, ὑγρὸς ἀήρ, παραγωγή ψύχους, παρασκευὴ πάγου.

Δὲν πιστεύω νὰ ἀγνοοῦν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀναγνωστῶν καὶ ἀναγνωστριῶν τῆς «*Αὐγῆς*» πλὴν τῶν τελειοφοίτων τῶν γυμνασίων καὶ τῶν ἐμπορικῶν σχολῶν, οἱ ὁποῖοι διδάσκονται εἰς τὰ σχολεῖά των, ὅτι ἡ ἐπιστήμη κατώρθωσε νὰ ὑδροποιήσῃ ὅλα τὰ ἀέρια καὶ αὐτὸν τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα. Ὡς θὰ εἴπωμεν κατωτέρω, δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἐντὸς δοχείου Ἵγρᾶ ἀέρια καὶ ὑγρὸν ἀέρα, ὅπως ἔχομεν ὕδωρ ἐντὸς ποτηρίου, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι οὐχὶ εἰς ἀνοικτὸν ποτήριον, ἀλλ' ἐντὸς δοχείου καὶ ἰσχυρῶς κεκλεισμένου.

Διὰ νὰ ὑδροποιήσουν τὰ ἀέρια ἐφήρμοσαν ἰσχυρὰν ψῦξιν καὶ πίεσιν.

Κατώρθωσαν οὕτω νὰ ὑδροποιήσουν σύνθετα ἀέρια τὸ *διοξειδιον τοῦ ἀνθρακος* (κοινῶς ἀνθρακικὸν ὄξι) καὶ τὴν *Ἀμμωνίαν*, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπλᾶ ἀέρια, *Ἵδρογόνον*, *Ὄξυγόνον*, *Ἀζωτον*, *Χλώριον* καὶ αὐτὸν τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, ὁ ὁποῖος εἶναι, ὡς γνωστόν, μείγμα Ἀζώτου καὶ Ὄξυγόνου.

Τὰ ἀέρια ταῦτα ἐθεωροῦντο μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὡς μὴ ὑδροποιούμενα, ἀλλὰ κατωρθώθη καὶ ἡ ὑδροποίησις τούτων δι' ἐφαρμογῆς μεγάλης ψύξεως.

1) Ἵγροποίησις Διοξειδίου τοῦ Ἀνθρακος.

Τὸ διοξειδιον τοῦ Ἀνθρακος (ἔνωσις Ἀνθρακος καὶ Ὄξυγόνου) ὑδροποιεῖται εὐκολότερον τῶν ἄλλων ἀερίων, πάντοτε μὲν δι' ἰσχυρᾶς πίεσεως ψύξεως ἀλλ' ὄχι τόσον ἰσχυρᾶς ὅσῃν ἀπαιτοῦν τὰ ἄλλα ἀέρια.

Τοῦτο ὑδροποιεῖται εἰς μὲν θερμοκρασίαν τοῦ 0° διὰ πίεσεως 35,5 ἀτμοσφαιρῶν, εἰς δὲ τὴν θερμοκρασ. 15° διὰ πίεσεως 50° εἰς τὴν θερμοκρασ. 30° διὰ πίεσεως 73,5 ἀτμοσφαιρῶν. Ἡ ὑδροποίησις

αὐτοῦ ἐκτελεῖται εἰς εἰδικὰ ἐργοστάσια δι' εἰδικῶν μηχανημάτων μεγάλης τελειότητος.

Τὸ ὑγρὸν διοξειδίου τοῦ Ἀνθρακος εἶναι ὑγρὸν ἄχρουν, λεπτόρρευστον καὶ εὐκίνητον.

Τὸ διοξειδίου τοῦ Ἀνθρακος δύναται νὰ ὑδροποιηθῇ ἐντὸς κυλίνδρων ἢ φιαλῶν ἐκ σφηνιμάτων σιδήρου ἀντέχοντος εἰς μεγάλην πίεσιν μέχρι 200 ἀτμοσφαιρῶν, καταψυγομένων διὰ **ψυκτικοῦ μείγματος**. (Ψυκτικὸν μείγμα παράγεται δι' ἀναμείξεως πάγου μετὰ ἁλατοῦ τινοῦ, καὶ τοιοῦτον ἅλας λαμβάνεται τὸ ἀμμωνιακὸν ἅλας). Τὸ ψυκτικὸν μείγμα δύναται νὰ καταβιάσῃ τὴν θερμοκρασίαν μέχρι 40° ὑπὸ τὸ 0.

Οἱ κύλινδροι οἱ περιέχοντες τὸ ὑγρὸν διοξειδίου τοῦ Ἀνθρακος ἀπὸ 2—8 λίτρων χωρητικότητος φέρουν εἰς τὸ στόμιον αὐτῶν στρόφιγγα μηχανικὴν, ἣτις ἐπιτρέπει τὴν ἔκχυσιν τοῦ ὑγροῦ ἀερίου ἐκ στενωπότητος ὁπῆς ἐντὸς πίθων ζύθου ἢ πρὸς ἄλλην χρῆσιν.

Κατὰ τὴν ταχεῖαν ἐξάτμισιν τοῦ ἀερίου ἀπαλλασσόμενου τῆς πίεσεως παράγεται ψῆχος (χαμηλὴ θερμοκρασία), τὸ ὁποῖον εἶναι ἱκανὸν νὰ στερεοποιήσῃ μέρος τοῦ ὑγροῦ ἀερίου, μεταβαλλομένου εἰς λευκὴν χιονώδη μάζαν, τὴν λεγομένην **χιόνα τοῦ διοξειδίου τοῦ Ἀνθρακος**.

Διαβροχομένης ταύτης ὑπὸ Αἰθέρος καὶ ἐξατμιζομένης ἐν τῷ κενῷ δύναται νὰ παραγάγῃ λίαν χαμηλὴν θερμοκρασίαν μέχρι -110° (ὑπὸ τὸ μηδέν).

Τὸ ὑγρὸν διοξειδίου τοῦ Ἀνθρακος ἀποτελεῖ σήμερον σπουδαῖον ἐμπόρευσμα.

Χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν παρασκευὴν ἀφριζόντων πηλῶν καὶ λεμονιάδων, τεχνητῶν ἱαματικῶν ὑδάτων, εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ζύθου ἐκ τῶν ὑπογείων εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ ζυθοπωλείου, εἰς τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ ζύθου ἐκ τῶν πίθων μεθ' ὀσμῆς καὶ ἀφρισμοῦ. Χρησιμοποιεῖται ἐπίσης εἰς τὴν ἀπόσβεσιν πυρκαϊῶν, εἰς τὴν αὐτόματον κίνησιν τῶν τορπιλλῶν ὑπὸ τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν συμπυκνωτῶν Χάλυβος. Χρησιμοποιεῖται καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν πάγου καὶ παραγωγὴν ψύχους εἰς τὰ ψυγεῖα. Προτιμᾶται ὅμως σήμερον εἰς τὴν βιομηχανίαν ταύτην καὶ **ὕγρα Ἀμμωνία**, περὶ τῆς ὁποίας θὰ ὀμιλήσωμεν κατωτέρω.

2. Ὑδροποιήσις Ἀμμωνίας

Καὶ ἡ Ἀμμωνία εὐκόλως ὑδροποιεῖται ὑπὸ πίεσιν 5 ἀτμοσφαιρῶν

καὶ θερμοκρασίαν τοῦ 0° ἢ ὑπὸ πίεσιν μιᾶς ἀτμοσφαιράς, ἦτοι τὴν πίεσιν τοῦ ἀέρος καὶ θερμοκρασίαν—40° (ὑπὸ τὸ 0). Μεταβάλλεται εἰς ὑγρὸν λίαν εὐκίνητον, τὸ ὁποῖον καὶ πύγνεται ὑπὸ πίεσιν—75° πρὸς μᾶζαν διαφανῆ. Ἡ ὑγρὰ Ἀμμωνία ἐξαρουμένη ἀπορροφᾷ πολλὴν θερμοότητα ἐκ τῶν σωματίων μεθ' ὧν εὐρίσκεται εἰς ἐπαφὴν. Ἐὰν λοιπὸν τὸ δοχεῖον, ἐν ᾧ γίνεται ἡ ἐξάτμισις τῆς ὑγρᾶς Ἀμμωνίας, εὐρίσκεται εἰς ἐπαφὴν μεθ' ὕδατος, τοῦτο ψύχεται καὶ ἐπὶ τέλους πήγνυται, μεταβάλλεται εἰς πάγον. Τὴν δύναμιν ταύτην καὶ τῆς ὑγρᾶς Ἀμμωνίας χρησιμοποιεῖ ἡ βιομηχανία πρὸς παρασκευὴν τεχνητοῦ πάγου εἰς τὰ παγοποιεῖα.

3. Παρασκευὴ πάγου

Ἡ κατασκευὴ πάγου καὶ ἡ παραγωγὴ τεχνητοῦ ψύχους διὰ τῶν **ὕγραν ἀερίων** ἀποτελεῖ σήμερον μεγάλην καὶ σπουδαίαν βιομηχανίαν. Εἰς ὅλας τὰς πόλεις μικρὰς καὶ μεγάλας λειτουργοῦν σήμερον **παγοποιεῖα καὶ ψυγεῖα**, εἰς τὰ ὁποῖα γίνεται χρῆσις ὑδροποιημένων ἀερίων. Καὶ τοιαῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς κυριώτερα.

Ἡ **ὕγρα Ἀμμωνία**, τὸ **διοξειδίου** τοῦ Ἀνθρακος, τὸ διοξειδίου τοῦ Θείου (ἔνωσις Θείου καὶ Ὄξυγόνου), τὸ χλωριούχον Μεθύλιον (ἔνωσις Ἀνθρακος, Ὑδρογόνου καὶ Χλωρίου).

Ἡ παραγωγὴ ψύχους διὰ τῶν ὑγρῶν ἀερίων στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Φυσικῆς, καθ' ἣν ἡ ἐξάτμισις ὑγροῦ τινοῦ ἀφαιρεῖ θερμοότητα ἢ παράγει ψῆχος, ὅσον δὲ ταχύτερα εἶναι ἡ ἐξάτμισις τόσον καὶ τὸ ψῆχος εἶναι μεγαλύτερον. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ὑγρά ἀέρια ἀφαιρουμένης τῆς ἐπ' αὐτῶν πίεσεως ταχέως καὶ ὀσμωτικῶς ἐξατμίζονται, διὰ τοῦτο ἡ ἐξάτμισις παράγει πολὺ ψῆχος. Εἰς τὰς ψυκτικὰς καὶ παγοποιητικὰς μηχανὰς ὑπάρχουν τὰ ἐξῆς κυριώτερα μηχανήματα.

1ον. Ὁ **ἐξατμιστήρ**. Οὗτος περιέχει τὸ ὑγρὸν ἀέριον, τὸ πρὸς ἐξάτμισιν.

2ον. Ὁ **συμπιεστής**. Οὗτος ἀπορροφᾷ τὸ ἀέριον ἐκ τοῦ ἐξατμιστήρος καὶ ὠθεῖ αὐτὸ εἰς ἕτερον ἴσῳ πρὸς συμπίεσιν.

3ον. Ὁ **συμπυκνωτήρ ἢ ὑδροποιητήρ**. Εἰς τοῦτον ἡ συμπιεσθέντες ἀτμοὶ ὑδροποιοῦνται καὶ ἀναπαύονται τὸ ἀρχικὸν ὑγρὸν ἀέριον.

Ἐκ τοῦ κύκλου τῆς μηχανικῆς ταύτης ἐργασίας φαίνεται ὅτι τὸ αὐτὸ ποσὸν ὑγροῦ ἀερίου ἐξατμιζόμενον καὶ παράγον τὸ ἀναγκαῖον πρὸς ψῆξιν ἢ παγοποίησιν ἀέριον ὑδροποιεῖται πάλιν καὶ πάλιν ἐξα-

ροῦται. Ἐπειδὴ ὁμως μέρος τοῦ ἐξατμιζομένου αερίου ἐκφεύγει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν πληροῦται ὁ κλινδρὸς τοῦ ἐξατμιστήρος διὰ νέας ποσότητες ὑγροῦ αερίου.

Πρὸς παρασκευὴν τοῦ πάγου τὸ ἐξατμιζόμενον αέριον κυκλοφορεῖ διὰ δεξαμενῆς περιεχομένης ἄλυτον ὕδωρ (ἐκ διαλύσεως ἄλατος) διὰ νὰ μὴ πήγνυται τοῦτο, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπάρχουν δοχεῖα πλήρη καθαροῦ ποσίμου ὕδατος. Τὸ ὕδωρ τοῦτο ψυχόμενον ὑπὸ τῶν ἀτμῶν τοῦ ἐξαερούμενου ὑγροῦ αερίου (συνηθέστερον τῆς ὑγρᾶς Ἀμμωνίας) ψύχεται κάτωθεν τοῦ Θ καὶ μεταβάλλεται εἰς *πάγον*.

Ὅταν οἱ ἀτμοὶ τοῦ ἐξατμιζομένου ὑγροῦ αερίου κυκλοφοροῦν διὰ σωλήνων διερχομένων δι' ὄρισμένων χώρων, αἰθουσῶν, ἀποθηκῶν, ὑπογείων κ.λ.π. οἱ χῶροι οὗτοι ψύχονται κάτωθεν τοῦ Θ καὶ οὕτω ἔχουμεν χώρους κατεψυγμένους, τὰ λεγόμενα *ψυγεῖα*.

Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ τεχνικοῦ ψύχους ἔλαβε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μέγα βιομηχανικὸν ἐνδιαφέρον. Τῆς τέχνης τοῦ ψύχους γίνεται χρῆσις εἰς τὴν διατήρησιν ἢ μεταφορὰν τροφίμων, κρεάτων, ἰχθύων, ὀπωρικῶν, λαχανικῶν, γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου, ὠν, διαφόρων ὑγρῶν ὑποκειμένων εἰς ζύμωσιν καὶ σῆψιν. Ἐπίσης εἰς πολλὰ εἶδη τῆς χημικῆς βιομηχανίας, τὴν ζυθοποιίαν, ποτοποιίαν, κατασκευὴν δυναμίτιδος. Ἐπίσης εἰς τὸν ἀποχωρισμὸν πολλῶν σωμάτων διὰ κρυσταλλώσεως ἕνεκα ψύξεως, ὡς γίνεται εἰς ἐργαστᾶσια ὀργανικῶν χρωμάτων, φαρμακευτικῶν προϊόντων. Ἐπίσης εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν πρώτων βιομηχανικῶν ὑλῶν ἀπαιτουσῶν χαμηλὴν θερμοκρασίαν, ὡς εἶναι ἡ ἐπεξεργασία τοῦ κακίου, τοῦ ἐλαστικοῦ κόμμιος (Καουτσούκ) κ.λ.π.

4. Ὑγροποίησις τοῦ αέρος

Ὁ ἀήρ ἀπαιτεῖ μεγάλην ψῦξιν μέχρι— 14° (ὑπὸ τὸ Θ) καὶ πίεσιν ἐπίσης μεγάλην διὰ νὰ γίνῃ ὑγρὸς. Διὰ τοῦτο μὲ πολλὴν δυσκολίαν καὶ μετὰ πολλὰς προσπάθειας κατορθώθη νὰ ὑγροποιηθῇ.

Πρὸς ὑγροποίησιν τοῦ αέρος ἐγένετο χρῆσις ἐτέρου ὑγροῦ αερίου, τὸ ὁποῖον ἐξατμιζόμενον παράγει ἰσχυρὰν ψῦξιν ἐφαρμογῆς συγχρόνως καὶ ἰσχυρᾶς πίεσεως 40 περίπου ἀτμοσφαιρῶν.

Ὁ ὑγρὸς ἀήρ ἔχει χροῶμα ὑποκίανον. Δύναται νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πέντε ἡμέρας ἐντὸς δοχείων ἐχόντων κατάλληλον σχῆμα καὶ εἰδικὴν κατασκευὴν. Τὰ δοχεῖα ταῦτα περιβάλλονται μὲ κίονον περίβλημα κενόν

δυσκολώτερον. παρὰ γὰρ τὸν ἀμαστολὸν οἱ λειμῶνες (Au) τοῦ παρὰ οὐραίου δέισου, παρὰ γὰρ τὸν τὸν ὀδοιπόρον τὸ σκερὸν διάσος (Wald) καὶ οἱ ἄλλοι. Γὰρ ν' ἀποδώσῃ αὐτὸ ποῦ ἐπιζητοῦσε εἶχε βάλῃ μιὰ μολυβιά κάτω ἀπὸ τὰς λέξεις «Au» καὶ «Wald», ὥστε νὰ σχηματίζεται τὸ ὄνομα τοῦ κόμητος Ὀβαλδ. ἄρα, λέξιν πρὸς λέξιν. Ἦταν ἀδύνατον νὰ πιστεύῃ σ' αὐτὰ ποῦ ἔβλεπαν τὰ μάτια του... Τοῦ φανόταν πῶς ὄνειρεῖται, πῶς ἔχει πυρετὸ, πῶς ἡ φαντασία τοῦ τοῦ παίξει ἓνα ἄσχημο παίχιδι, δείχνοντάς του τὸ ὄνομα τοῦ γι' αὐτὸν ἦτανε κάτ' ἄγιον, νὰ διασύρεται δημοσίᾳ, νὰ μολύνεται, νὰ βεβηλώνεται. Ἀπάσιον ὄνειρο, στὸν κόρακα μὲ τὰς φαντασίες σου! καὶ ὅτι ὁ Ὀβαλδ, νὰ μπορούσε νὰ συνέλθῃ—νὰ συνέλθῃ μόνον καὶ τὸ ὄνειρον νὰ διελύετο.

Μὰ ὄχι... Τὸ βλέπει, ὅπως τὸ μαῦρο ἐπάνω στὸ ἄσπρον δὲν ἀπατάται, τὸ ἔχει ἐκεῖ τυπωμένο, προστὰ στὰ μάτια του... Ὀβαλδ ἔβλεπε τὰ μάτια του ἔβγαζαν σπιδές, ἓνας ἄγριος θυμὸς αἰσθάνθηκε νὰ κολλάξῃ μέσα του. Ἐξω φρενῶν ἔτρεξε στὸ δωμάτιον ἀπὸ τὴν μιὰ γωνιά στὴν ἄλλη καὶ μέσα στὴν εἰρηνικὴν αὐτὴ φωλιὰ ζητοῦσε νὰ βρῇ κανένα ὄπλο—κάτι τι ποῦ θὰ μπορούσε νὰ χρησιμοποιηθῇ τοῦλάχιστον ὡς ὄπλον. Ἀλλὰ δὲν βρῆκε τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἓναν Ἴσπανικὸ πιστόλι μ' ἓνα βαρὺ ἀτσάλينو κουμπὶ, κληρονομίᾳ τοῦ πατέρα του. Τὸ ἄρπαξε καὶ ἔτρεξε πρὸς τὴν πόρτα. Ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμή εἶδε ν' ἀνοίγῃ, καὶ στὸ κατῶφλι τῆς φάνηκε μεγαλοπρεπὴς ὁ οἰκονομικὸς σύμβουλος Ζάιντελμαν.

«Γιὰ ποῦ;» ἐφώνησε τοῦ Ἀνδρέα, ὁ ὁποῖος ἔκανε νὰ προσπεράσῃ μὲ τὸ μπαστοῦνι στὸ χέρι, χωρὶς νὰ δώσῃ σημασίαν στὴν πρωτοφανῆ τιμὴν ποῦ τοῦ ἔκαμεν ὁ διευθυντὴς μὲ τὴν ἐπίσκεψίν του.

«Σταθῆτε!» ἐπρόσταξεν ὁ Ζάιντελμαν καὶ μὲ δύναμι ἀνώτερη ἀπὸ ἐκείνη ποῦ κατέβαλλεν ὁ Ἀνδρέας διὰ ν' ἀντισταθῇ τὸν ἔσπρωξε πίσω στὸ δωμάτιον.

Ἦλθε κοντὰ στὸ τραπέζι καὶ ἔδειξε μὲ τὸ ἓνα χέρι τὴν ἐφημερίδα ποῦ ἦταν ξεδιπλωμένη ἐκεῖ ἐπάνω, ἐνῶ μὲ τὸ ἄλλο κρατοῦσε σφιχτά τὸ μπράτσο τοῦ Μούτ.

«Νὰ δώσῃτε μπαστουγιές στὸν ἀρθρογράφου; Νὰ δημιουργήσετε

σκάνδαλο; Νὰ πᾶτε στὸ πταισματοδικεῖον; Σεῖς—ένας ὑπάλληλος!.....
Νὰ διαλαλήσετε σ' ὅλον τὸν κόσμον αὐτὸ ποῦ σήμερα εἶναι μόνον τὸ
ἀντικείμενον φλυαρίας μερικῶν σαλονιῶν καὶ καφενειῶν καὶ αὐριον θὰ
εἶναι ξεχασμένον;... Εἴσθε τρελλός! 'Ακριβέ μου φίλε—τρελλός!»

«Πρέπει νὰ τ' ἀνακαλέση! Θὰ τὸν ἐξαναγκάσω νὰ τὸ κάμη» εἶ-
πεν ὁ 'Ανδρέας, λαχανιασμένος «Πρέπει νὰ ζητήσῃ συγγνώμην δημο-
σίᾳ, πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ὅλα αὐτὰ ἦσαν πλάσματα τῆς φαντασίας
τοῦ, ὅτι ἐψεύσθη, ὅτι ἐσυκοφάντησε κατὰ τὸν ἐλεεινότερον τρόπον!»

Ν' ἀνακαλέσῃ;—Καὶ τί; ἐρώτησεν ὁ σύμβουλος. Μὰ δὲν γρά-
φει καὶ τίποτε τὸ θεϊκόν. Φαίνεται πῶς δὲν διαβάσατε τὸ ἄρθρον ὡς
τὸ τέλος. Μὲ τὸν τρόπον ποῦ τελειώνει ἀπαλλάσσεται ἀπὸ κάθε ὑπο-
ψίαν, ὅτι δυνατὸν τὰ σκίτσα του νὰ εἶναι παρμένα ἐκ τοῦ φυσικοῦ.
«Οἱ τελευταῖοι παράξενοι τύποι» εἶναι φιγοῦρες ἀπὸ κάποιο μυθιστόρη-
μα ὑπὸ τὸν κάλαμον, τὸ ὁποῖον βεβαιώνει ὅτι εἶναι καθαρὰ φαντα-
σμαγορία.

«Μ' αὐτὸ ζητεῖ νὰ προφυλαχθῇ» τὸν διέκοψεν ὁ 'Ανδρέας θυμω-
μένος, «μὰ στὸ κοινὸν δὲν περνοῦν τέτοιου εἴδους ἐξηγήσεις»—«Σ' αὐτὸ
ἔχετε δίκαιον, δυστυχῶς» ἐπεκύρωσεν ὁ σύμβουλος, «καὶ ἀπορῶ πῶς σὰς
ἔρχεται ἐξαφνικὰ αὐτὴ ἡ συνετὴ σκέψις.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐκάνατε ἐμπιστόν σας ἕναν ἄνθρωπον, ποῦ ζῆ
εἰς βάρος τῶν μυστικῶν τῶν ἄλλων».

«Ἐμπιστόν μου;» φώναξεν ὁ 'Ανδρέας.

Ὁ οἰκονομ. σύμβουλος κύτταξε τὸν ὑφιστάμενόν του μ' ἕνα δια-
πραστικὸν βλέμμα.

«Μὰ δὲν πιστεύω νὰ ἐπρόδωσεν ὁ κ. Ζαλμαίερ....»

Στάθηκεν, ἔκανε μιὰ διακοπὴ καὶ ἄρχισε πάλιν σὲ ἄλλον τό-
νον: «Ἡ ταραχὴ σας, ἡ ἀμηχανία σας ὅταν ἐπρόφεραν μπροστά σας
τὸ ὄνομα Ὁβαλδ ἐγέννησαι αὐτὴν τὴν ὑποψίαν καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους
ἀκόμη».

Ὁ 'Ανδρέας αἰσθάνθηκε νὰ διατρέχῃ ὄϊος τὸ σῶμά του. Ὅστε
ἔτσι—ἐπίστε αν ὡς ἀληθινὰ αὐτὸ ποῦ ὁ 'Ανδρέας οὔτε κἂν νὰ σκεφθῇ
δὲν τοῖμοῦσε;—Εὐρίσκαν δυνατὴν αὐτὴν τὴν ἀνοησίαν; Εἶχε λοιπὸν
ὀπαδοὺς ἢ τρέλλα, αὐτὴ, ποῦ θὰ ἀπέφευγε κανεὶς καὶ νὰ τὴν φαντα-
σθῇ ἀκόμη, εἶχε ῥιζώσῃ πειὰ στὸ μυαλὸ τῶν ἀνθρώπων τόσον, ὥστε
ἦταν ἀργὰ νὰ τὴν καταπολεμήσῃ!

Ὁλη αὐτὴ ἡ ἱστορία ἦταν τόσο παράξενη, ὥστε ἔπαυε πειὰ νὰ
θεωρῆται ὡς μιὰ ἀτυχία: ἀρκεῖ νὰ ἤξευρε κανεὶς νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ χιού-
μορ τοῦ θανατηφόρου αὐτοῦ ἀστείου, ποῦ ἰσοπέδωσε τὸν 'Ανδρέα,—
τὸν δυστυχισμένον 'Ανδρέαν—εἰς τὴν οὐράνιαν καλλονήν, ἡ ὁποία πε-
ριστοιχισμένη μὲ ὅ,τι καλὸν ἔχει νὰ προσφέρῃ ἡ ζωὴ, περνοῦσεν εὖ-
θυμα πᾶς ἡμέρας τῆς σὲ μιὰ σφαῖρα ποῦ ἀπῆχεν ἀπὸ τὸν 'Ανδρέα ὅσον
καὶ ἡ γῆ ἀπὸ τᾶστρα.

Ἐξαφνα ἄρχισε ὁ 'Ανδρέας νὰ γελᾷ νευρικά, πρὸς μεγάλην, ἀλή-
θεια, ἐμπληξίν τοῦ οἰκονομικοῦ συμβούλου καὶ νὰ φωνάζῃ «Σὰς ὀρκί-
ζομαι ὅτι δὲν ἔκλεψα τὸν ἥλιον, οὔτε τὸν ἔβαλα στὴν τσέπη μου. Στέ-
κεται ἀκόμη στὸν οὐρανόν. Ὑπομονὴ μόνον! Περιμένετε ὡς αὐριον
ὁπότε θὰ ἀνατεῖλῃ πάλιν.»

Κι' ἐγέλασεν πάλιν, ἀλλ' ἕνα γέλοιο γεμάτο πόνο, γέλοιο ποῦ κα-
ταξοχίζει τὴν καρδιά, ποῦ εἶναι μᾶλλον λυγρὸς καὶ ὄχι γέλοιο.

Ὁ οἰκ. σύμβουλος ἄρχισε ν' ἀνησυχῆ καὶ νὰ φοβῆται. «Συνέλ-
θετε κύριε Μοῦ! Σὰς τὸ ζητῶ ὡς χάριν, σὰς παρακαλῶ, σοβαρευθῆτε
μιὰ φορὰ στὴν ζωὴ σας» ἐπρόσθεσεν αὐστηρὰ χωρὶς νὰ σκεφθῇ,—«μιὰ
φορὰ στὴν ζωὴ σας ἐπιβληθῆτε εἰς τὸν ἑαυτιόν σας!»

«Μιὰ φορὰ στὴν ζωὴν σας.....» μηχανικῶς ἐπανάλαβεν ὁ 'Αν-
δρέας αὐτὰ τὰ λόγια.

Ὁ! σὺ αἰωνία δικαιοσύνη!

Μπροστά στὰ μάτια τῆς ψυχῆς του ἄρχισε νὰ ξετυλίγεται τὸ πα-
ρελθόν του σὰν μιὰ εἰκόνα, ὅπου μὲ μιὰ ματιὰ εἶδεν ὅλην τὴν ζω-
ὴν του.—

Τὴν ζωὴν του ποῦ ὁμοίαζε μὲ ἀλυσίδα ἀπὸ συναισθήματα τὰ ὁ-
ποῖα κατέπνιξε, μὲ κραυγὴν ποῦ ἐσταμάτησε στὸν λάφυγγά του. Τὴν
ζωὴν του ποῦ ἦταν μιὰ ἡσυχῆ-ἡσυχῆ ἀπομάκρυνσις ἀπ' ὅλα, μιὰ σιω-
πηλὴ ἀποχὴ, ἡ ὁποία μὲ τὸν χρόνον κατώρθωσε νὰ ἐξασθενήσῃ καὶ
αὐτὴν τὴν δύναμιν τοῦ πόθου. Γι' αὐτὸν ἡ ζωὴ ἦταν μιὰ σειρά ἀπὸ
ἐλπίδες, ποῦ διεψεύσθησαν. Γύρω του, ὅπου καὶ ἂν ἔρχοιεν τὸ βλέμμα,
ἔβλεπε μηδαμινὰς ἐπιτυχίας, ἔβλεπε μεροληψίαν. Ὅλους του τοὺς κό-
πους καὶ ὅ ες τὰς ἀγανακτήσεις εἶχε στομιώσῃ εἰς τὰ κατάβαιθα τῆς ψυ-
χῆς του. Ἐκεῖ ἐκρύβοντο ἀκόμη καὶ αὐτὰ τὰ φάσματα μερικῶν κακῶν
ἐλατηρίων: τοῦ φθόνου, τοῦ θυμοῦ, τῆς ζηλοτυπίας. Λοιπὸν τίποτε δὲν
ζοῦσε μέσα του, παρὰ ἕνα μόνον—ἡ συναισθησις ὅτι ἀρνήθηκε τὰ πάν-

τα αὐτὸν αὐτὸν του καὶ ὅτι θὰ τὰ ἀρηθῆ καὶ εἰς τὸ μέλλον ἦσιγα ταπεινά, χωρὶς μνησικακίας.

Καὶ ν' ἀκούη ἔξαφνα «ἐπιβληθῆτε καὶ σεῖς στὸν αὐτὸν σας μιὰ φορὰ στὴν ζωὴν σας!» Δὲν ἀπήντησε τίποτε μὰ ἐγέλασεν πάλιν πειὸ δυνατὰ ἀκόμη. Τὸ γέλιο αὐτὸ ἦτανε ὠρισμένως κακὸς οἰωνός, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ζαΐντελμαν ἔκαμε κᾶτι ποῦ δὲν εἶχε συμβῆ ποτὲ στὸ διάστημα ὑπηρεσίας τῶν ἑτῶν: ἔλησμόνησεν ὅτι εἶναι ἀνώτερος ὑπάλληλος, ἄφησε κατὰ μέρος τὴν ἀξιοπρέπειαν κι' ἄρχισε νὰ ὀμιλῇ πρὸς τὸν ὑφιστάμενόν του ὅπως μιλοῦνε δύο ἄνθρωποι ποῦ στέκονται στὴν ἴδια κοινωνικὴ βαθμίδα.

«Ἦουᾶστε» τοῦ εἶπεν ὁ Ζαΐντελμαν «εἴσθε πολὺ εὐαίσθητος. Τὸ δυστύχημα ἔγινε μιὰ φορὰ. Μένει μόνον τὸ ἀποτέλεσμα, θὰ τὸ πολεμήσετε ἢ θὰ τὸ ἐνισχύσετε; Προσέξτε, ὅσον ὀλιγώτερη σημασία τοῦ ἀποδώσετε, τόσο μικρότερη ἐντύπωση θὰ κάμη στους ἄλλους.—Ἐλάτε αἴθριον στὸ γραφεῖον, τόσον ἤρεμος σὰν νὰ μὴ εἶχε συμβῆ τίποτε.—Ἐχουν συνειθίση, βλέπετε, νὰ διαβάζουν στὸ πρόσωπό σας κάθε σας συναίσθημα. Κατωρθώσατε νὰ εἴσθε ἀδιάφορος; θὰ τὸ πιστεύουν χωρὶς ἄλλο πῶς ἔτσι εἶναι. Ἄμα ἀρχίσουν οἱ συνάδελφοί σας νὰ κάνουν σχόλια καὶ ν' ἀστειεύονται μὲ τὸ ἄρθρον τοῦ Ζαΐμάτσο, ν' ἀστειευθῆτε καὶ σεῖς μαζί τους. Ἄλλως τε γι' αὐτὸ ἦλθα, νὰ σᾶς δώσω τὴν συμβουλὴν ποῦ σᾶς εἶπα προηγουμένως: Καὶ κᾶτι ἄλλο ἀκόμη!... Νὰ πάρτε τὴν φωτογραφίαν ἀπὸ τὸν τοῖχο. Ἴσως ἢ περιέργεια νὰ φέρη μερικὸν ἀπὸ τοὺς γνωστούς σας ἐδῶ. Δὲν θὰ ἦτο καλὸν νὰ ἴδουν τὴν φωτογραφίαν κρεμασμένην».

Τέλος ὁ Ζαΐντελμαν θυμῆθη πάλιν, πῶς εἶχε μπροστά του ἕναν ὑφιστάμενον, ἀποχαιρέτησε τὸν Ἄνδρεά μὲ τοὺς συνηθῆς τύπους καὶ ἀνεχώρησε. Ὁ Ἄνδρεάς ἀπέμεινε μόνος του, ἐκμηδενισμένος τελείως. Ναι, ὁ οἰκονομικὸς σύμβουλος εἶχε δίκαιον: Τὸ ἀτύχημα εἶχε γίνῃ! Ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ πιστοποιήσῃ ὅτι τὸ σκάνδαλον αὐτὸ ἦτανε γέννημα τῆς φαντασίας; Ἀδύνατη στέκεται ἡ ἀλήθεια μπροστὰ στὸ ψέμμα κι' ἡ ἐξιοφρενικὴ παρανόησις εἶναι ἰσχυρότερη ἀπὸ τὴν πειὸ καθάρια ἀρετὴ.

Ἔ, λοιπὸν.—Ἦρεμία,—ἀδιαφορία—καρτερικότης!

Κι' ἀκόμη: «Βγάλτε τὴν φωτογραφία ἀπ' ἐκεῖ».

Ὁ Ἄνδρεάς ξεκρέμασε τὴν εἰκόνα καὶ κύτταξε μιὰ φορὰ ἀκόμη τὰ χαριτωμένα κι' εὐγενῆ χαρακτηριστικά της. Ὅπως τόσες ἄλλες φορὲς ἔτσι καὶ τώρα βυθίσθηεν εἰς δεμβασμοὺς μπροστὰ στὸ ὠραῖο βλέμμα.... Ἐξαφνα, ὦ θεέ!... βήματα.... ἀκούονται βήματα σὰν νὰ πλησιάζουν τὴν δική του πόρτα.... Ἄν ἦρχετο κανεὶς, ἂν τὸν ἔβλεπε μὲ τὴν εἰκόνα στὰ χέρια.... Τρελλὸς ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ ὄμοῦ καὶ βάζει τὸν σύρτην. Μὰ ἀμέσως σκέφθηκε πῶς ἔκαμε μιὰν ἀδεξιότητα, ποῦ μεγαλύτερη ἀπ' αὐτὴν δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ. Τὸ κλειδί! Τὸ κλειδί ἦτανε στὴν πόρτα, ὠρισμένως πιάσθηκε τὰν τὸν ποντικὸν στὴν φάκα.

Στάθηκε καὶ παραμόνευε. Ἐξω ἐπεκράτησε πάλιν ἄκρα ἠσυχία. Τὰ βήματα ἔσβυσαν σὰν ἠχὸ ἐπάνω στὴν σκάλα τῆς σοφίτας. Τὴν γλύτωσε—τουλάχιστον αὐτὴν τὴν φορὰν!

Ἐν τούτοις δὲν ἀπεκλείετο νὰ τοῦ φέρῃ ἢ περιέργεια καμμιὰ ἀπροσδόκητη ἐπίσκεψιν.

Ὁ Ἄνδρεάς δὲν εἶναι πειὰ ἀσφαλῆς μέσα στοὺς τέσσαρες τοίχους, μέσα στὸ σπητὶ του, κάτω ἀπὸ τὴν στέγη του ἀπ' τὴν στιγμή ποῦ ἡ μυχθηρία κι' ἡ ἀδιακρισία ἐσησαν ἐνέδρα στὴν δυστυχιμένην του καμαροῦλα, ἀπ' τὴν στιγμή ποῦ διελάλησαν σ' ὅλον τὸν κόσμον αὐτὸ ποῦ συμβαίνει ἐκεῖ μέσα, ἀλλὰ διεστραμμένο κατὰ τὸν ἀγριώτερον τρόπον.

Ὅχι, στὸ βεβηλωμένο του σπητικὸ δὲν μπορεῖ πειὰ νὰ μένῃ ἡ εἰκόνα τῆς γυναῖκας, ποῦ λατρεύει. Ἡ ἀπόφασις ἐλήφθη—δισταγμὸς, δὲν ὑπάρχει πλέον!

Ἀρπάζει τὴν εἰκόνα καὶ τὴν συντρίβει μέσα στὰ δύο του χέρια. Τὸ γαλὶ σκόρπισε κάτω σὲ χίλια κομμάτια, τὰ χέρια του εἶναι βαμμένα ἀπὸ αἶμα. Μὰ ὁ Ἄνδρεάς δὲν τὸ προσέχει διόλου. Σκαλίζει τὴν φωτιὰ τῆς θεομάστρας καὶ ὀίχνει μέσα τὰ ἀπομεινάρια τῆς εἰκόνος.

Ὅλην τὴν νύχτα πήγαινε καὶ ἤρχετο στὸ δωμάτιό του. Ζητοῦσε νὰ κουρασθῇ, ποθοῦσε τὴν ἐξάντλησι. Ὅταν δὲν θάχῃ πειὰ τὴν δύναμι νὰ σκεφθῇ, τότε ἡ ἀνάπαυσις θάρθη μόνη της, τότε θὰ εἶναι εὐκόλον νὰ φανῇ ἀδιάφορος, τότε μποροῦν νὰ κοροϊδεύουν στὸ γραφεῖον ὅσο θέλουν.

Ὅλο του τὸ αἷμα ἔχει συσσωρευθῆ στὴν καρδιά του, τὸν πιέζει,

στέκεται ἐκεῖ ἀκίνητο, βαρὺ.... Ἄχ δὲν κινεῖται καθόλου, δὲν ἀνεβαίνει στὰ μάγουλα.

Κτυποῦν μεσάνυχτα, κτυπᾷ μία.

Ἡ νύχτα φεύγει γρήγορα, μὰ ἡ ἐξάντλησις ἀργεῖ νάσθη.

Ὁ Ἄνδρέας εἶναι τόσο ξυπνὸς ὅσο καὶ τὴν μεσημβρίαν.

Ἡ ὥρα δύο!

Ἡ λάμπα ὀίγει τὲς τελευταῖες τῆς ἀναλαμπῆς καὶ σβύνει. Ξαφνικὰ τοῦ ἔρχεται ἡ ἰδέα νὰ μὴ τὴν ἀνάψη πλέον! Ὅχι, δὲν πρέπει πειὰ νὰ δοῦν τὸ φῶς τῆς τὰ χαρτιὰ ποῦ ξεκουράζονται στὸ γραφεῖό του—ὁ ποιητὴς ἀπέθανε τὸ κελὶ του εἶναι ἄδειο—

Ἡ ὥρα τρεῖς!... Πῶς ξημερώνει! Κάποιο ὄχρὸ φῶς φαίνεται

τόρα στὸν οὐρανὸ.... Νὰ τὰ κατάφερνε ὁ Ἄνδρέας νὰ κουρασθῇ!

Ἐν τούτοις ἔχει νὰ βαστάξῃ ἀκόμη πολὺ, τὸ βῆμά του γίνεται πειὸ

γοργό, πειὸ ἐλαφρὸ, νομίζει πῶς πετᾷ. Καὶ τί δὲν βλέπει! Ὁ μικρὸς

Τσίγκλερ περιπατεῖ στὸ πλάι του, χαϊδεύεται ἐπάνω του καὶ λέγει:

«Ἦ' ἀνεβοῦμε λοιπὸν τὰ βουνὰ μαζί—μὰ πότε—πότε θὰ πᾶμε;»

«Γρήγορα, ἀγόρι μου, δὲν Ἦ' ἀργήσωμεν ἀγαπητό μου ἀγόρι!»

Ὁ Ἄνδρέας ἔχει τὸ χέρι του ἐπάνω στὲς ξανθὲς μποῦκλες τοῦ

παιδιοῦ, τὸ ὁποῖον τοῦ μειδιᾷ μὲ πρόσωπο ὀλόχαρο.

Τώρα στρέφει τὰ νῶτα καὶ φεύγει—φεύγει—φεύγει.

«ὦ μείνε, παιδί μου»—Τὶ ἀνοησία!... Τὸ παιδί δὲν εἶναι στὸ

νεκροταφεῖον; Ὁ Ἄνδρέας ἦταν παρὼν, ὅταν τὸ ἔθαψαν, ἄχ ἦταν

μονάχα μὰ ὀπτασία!... Ἀλλὰ ἐκεῖ—αὐτὸ δὲν μπορεῖ νάβῃ ἀπάτη!

ἐκεῖ στὸ μέρος ὅπου κρεμόταν ἡ εἰκόνα τῆς Ματτίλδης, ἐκεῖ κινεῖται

κάτι—ὁ τοῖχος ἔχει ἀνοιξή καὶ νὰ, ξεπροβάλλει μιὰ ὀλόφωτη σι-

λονέττα....

«Γιὰ ὄνομα θεοῦ, κυρία κόμισσα—; Τὶ ἐκάνετε; Φύγετε! Ἄν σᾶς

ἔβλεπε κανεὶς ἐδῶ μέσα!...»

Μὰ ὄχι—ἀλήθεια, εἶναι νὰ γελᾷ καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὲς ἀλλόκοτες

αὐτὲς φαντασίες. Ξεύρετε ποιὸν αἶσθησε γιὰ τὴν κόμισσα;—Εἶναι τόσο

χαῖρ—τὸ κυνηγετικὸ σκαλάκι τοῦ τελωνειακοῦ ἐπιθεωρητοῦ, ὁ ὁποῖος

πρὸ ἡμερῶν τὸ εἶχε τιμωρήσῃ πολὺ ἀδυστηρὰ, γιατί ἐτόλμησε νὰ γαυ-

γίσῃ τὸν οἰκονομ. σύμβουλον, ποῦ φυσικὰ δὲν ἀρμόζει, δὲν ἀρμόζει

—δὲν ἀρμόζει!

Αὐτὲς τὲς δυὸ λέξεις ἐπανελάμβανεν ὁ Ἄνδρέας ἀμέτροτες φορὲς

κατὰ διαφόρους τρόπους, ἐν εἶδει παρηγορίας, συμβουλῆς, ἐπιπλήξεως. Συγχρόνως ἐχάιδευσεν τὸν σκύλον, ἕως οὔτου αὐτὸς—κατὰ τρόπον παρᾶξε-
νον—πῆρε τὴν μορφὴν γάτας, ἡ ὁποία εἶχε καρφώσῃ τὰ μάτια τῆς ἐ-
πάνω του, μάτια ποῦ ἔβγαζαν πρασινόχρωμες φλόγες. Καὶ τότε ἄρχισε
νὰ τῆς λέγῃ μὲ φωνὴ σιγανή, δυνατὴ, τραγουδιστὴ, παραπονιαρική: «Δὲν
ἀρμόζει! δὲν ἀρμόζει!»

Κοντὰ στ' ἄλλα τοῦ φάνηκε πῶς σχηματίσθηκε γύρω του ἕνας
τυφὸν ποῦ τὸν ἐστριφογύρισε τόσο πολὺ, ὥς που ζαλίσθηκε καὶ ἐνόμι-
σε ποῦ ἔπεσε κάτω—μὰ δὲν ἔπεσε. Οἱ μύες του εἶχαν γίνῃ σωστὸ ἀ-
τσάλι, ἦταν ὅλο ζωὴ, ὅλο δύναμις, σὰν νὰ τὸν ἐμψύχωνε κάποια ὀρα-
τη δύναμις, ἀκαταγώνιστη, ἀκατανίκητη....

Ἡ ὥρα πέντε!

Σὲ μιὰ ὥρα Ἦ' ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος. Ὁ Ἄνδρέας στάθηκε κοντὰ

στὸ παράθυρο. Μιὰ οἰκογένεια σπουργίτια χαριεντίζεται ἄντικρυ, ἐπά-

νω στὴν στέγη ὁ πατέρας ἔχει ὄρεξι νὰ πειράξῃ καὶ ἡ μητέρα προσπα-

θεῖ νὰ φυλάξῃ τὰ παιδιά τῆς ἀπὸ τὰ πειράγματά του.—Νὰ ποῦ ἀνεβαί-

νει καὶ καπνὸς ἀπὸ τὴν καπνοδόχῃ. Ὁ Ἄνδρέας παρακολουθεῖ τὲς γκρι-

ζες του τολύπες, πῶς ἀνεβαίνουν ἀργὰ ἀργὰ, πῶς πλατύνονται, πῶς γί-

νονται πειὸ διαφανεῖς καὶ πῶς χάνονται εἰς τὸν ὀρίζοντα ὡσὰν πανιὰ

κουρελιασμένα.

Κάποιος κτυπᾷ στὴν πόρτα μὲ δυνατὴ γροθιὰ καὶ μιὰ βαρεῖα

φωνὴ ἀκούεται ἔξω: «ὦ, ὦ! Τὶ εἶν' αὐτὰ, κύριε Μούτ; Νὰ ξεχᾶστε νὰ

ἀφήσετε τὰ παπούτσια σας ἔξω γιὰ τὸ καθαρίσμα. Καὶ ἡ γυναῖκα γιὰ

τὸ νερό, εἶναι καὶ αὐτὴ ἐδῶ».

Τὸ πνεῦμα τοῦ καθήκοντος ἐπεβλήθηκεν εἰς τὸν ὑπέλληλόν του,

γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἄνδρέας ἔχει ἀνακτῆσῃ ὅλην του τὴν ψυχραιμίαν,

Πλύνει τὰ ματωμένα του χέρια, λούζει τὸ κεφάλι του στὸ δροσε-

ρὸ νερὸ καὶ ντύνεται μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιμέλειαν. Στὰ ροῦχα του δὲν ὑ-

ποφέρει οὔτε τὸ ἐλάχιστον μόνιον σκόνης. Δένει τὴν γραβάτα του σὰν

φανταγμένος δανδῆς καὶ ἀπὸ τὰ γάντια του διαλέγει τὸ πειὸ ὄραιο

ζεῦχος. Ὅλα του πρέπει νὰ δείχνουν, πῶς εἶναι ἄνθρωπος χωρὶς ἔν-

νοιες, πῶς αἱ συνήθειες τῆς ζωῆς του δὲν ἐπηρεάζονται ἀπὸ τίποτε,

πῶς ἔχει καιρὸν καὶ διαθέσι ν' ἀσχολητᾷ μὲ πράγματα δευτερευούσης

σημασίας.

Και ξεκινάει να φύγει... Μά, όταν φθάγη στο κατώφλιο αισθάνεται την ανάγκη να γυρίσει το κεφάλι του ακόμη μια φορά, για να ρίξει μια τρυφερή σχεδόν ματιά στο περιβάλλον εκείνο όπου έπερασε τα περισσότερα χρόνια της ζωής του — τα ωραιότερα. Ο Άνδρέας θυμάται τις εύτυχισμένες ώρες, τις γεμάτες δημιουργία. Ω, γιατί να μη άρκεσθῆς σ' αυτές; Γιατί, εκείνα που άντλούσεν απ' εκεί μέσα, να μην αφήση να πεθάνουν αυτού, υπό την προστασία και την γαλήνην, που εκκόρπιζε το εϊνάϊ του; Και τότε, όταν ο Κατεβαίνει βιαστικός την σκάλαν... νέο ήμ — απὸν ποσπῶ — ποσπῶ — ποσπῶ... Υστερα από μίαν ώρα ἡ νοικοκυρά του προηῶ κατὰ τύχημ μπροστά από την πόρτα του και φωνάζει: «Ω θαῦμα! Ο κ. Μουτ' λησιμόνησε να βγάλῃ τὸ κλειδί. Τέτοιο πράγμα δὲν συνέβηκε ποτέ, ἀπὸ τότε που μίτηκε σὲ τοῦτο ἔδω τὸ σπῆτι». Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Άνδρέας περιπατοῦσε στὸν δρόμον βιαστικά, σὰν να εἶχε πυρετό. Ἡ ἔξαμῖς του δὲν εἶχε περάση. Ἐν τούτοις εἶχε τὴν πεποίθησιν, πῶς θὰ τὴν κατανικήση. Κύτταξε ὁμως! Δὲν εἶναι καὶ τόσο νοηῖς, ὅσο φαντάσθηκε. Πάρα πέρα, εἴκοσι βήματα μπροστά του, ὁ γραμματεὺς στρίβει τώρα τὴν γωνιά του πλαγινοῦ δρόμου, ὅπου και κάθεται. Για ἓνα λεπτό θὰ τὸν εἶχε προφθάση και τότε θὰ περιπατοῦσαν μαζί ὡς τὸ γραφεῖον. Τὶ κρίμα!...

Στὴν εἴσοδο στέκεται λιγάκι και καλημερίζει τὸν θυρωρὸν. Ἐκείνος τὸν εὐχαριστεῖ και στρέφει τὰ μάτια του ἄλλου. Ο Άνδρέας βλέπει να προβάλλη ἀπὸ τὴν μεγάλην τσέπην του ἓνα «St», τὰ ἀρχικὰ γράμματα τῆς ἐφημερίδος «Πολιτεία».

Στὴν αἴλη ἡ πρωῖνὴ κίνησις ἔχει ἀρχίσει ἤδη. Θεέ μου, τί ὦρα νᾶναι;... Ἦλθαν ὅλοι κ' αὐτὸς τελευταῖος! — Μπαίνει μέσα, χαιρετᾷ δεξιά, χαιρετᾷ ἀριστερά, χωρὶς να προσβλέπη κανένα και κάθεται στὸ τραπέζι του, ὅπου ἀρχίζει ἀμέσως να γράφῃ και να λογαριάζῃ.

Δίπλα του συνομλοῦν δύο ὑπάλληλοι, φαντάζεται μάλιστα οἱ τὸν κυφοβλέπουν. Ὅπως και νᾶναι, αὐτὸς κάνει πῶς δὲν καταλαβαίνει τίποτε. Κάμποσο διάστημα τὸ πρᾶγμα πήγαινε καλά, μα τώρα πρέπει να μιλήση, γιατί τοῦ χρειάζεται ὁ νέος κατάλογος τοῦ τελωνειακοῦ φόρου εἰς τὰ ἀμερικανικὰ ἐμπορεύματα. Τὸν κατάλογον αὐτὸν ἡ ἔπρεπε να τὸν ἐπιθεωρήση ἢ να σταματήση τὴν ἐργασίαν, ἢ να ἐπισωρευ-

ἀέρος κατεσκευασμένον ἐξ ἀργύρου. Ὁ ὑγρὸς ἀήρ ἐξατμίζεται εἰς πολὺ χαμηλὴν θερμοκρασίαν, εἰς —192⁰. Εἰς τὴν μεγάλην ταύτην ψύξιν τὰ περισσότερα τῶν ὑγρῶν και τῶν ἀερίων στερεοποιοῦνται π.χ. τὸ ἐλαστικὸν κόμμι (Καουτσούκ) γίνεται στερεόν, εὐθραυστον ὡς ἡ ὕαλο. Ὁ μόλυβδος γίνεται σκληρὸς ἢ ἐλαστικός. Ὁ ὑδράργυρος πήγνυται ἀμέσως και γίνεται σκληρὸς ὡς ὁ ψευδάργυρος. Τὸ οἶνόπνευμα στερεοποιεῖται. Πολλὰ σώματα ἀλλάσσουν χρῶμα. Π.χ. τὰ **ἄνθη τοῦ Θείου** λευκαίνονται, ὁ **ερυθρὸς ἰωδισῦχος ὑδράργυρος** γίνεται κίτρινος. Καὶ τοῦ ὑγροῦ ἀέρος γίνεται χρῆσις πρὸς παραγωγὴν ψύχους.

Ὁ ὑγρὸς ἀήρ χρησιμεύει και πρὸς βιομηχανικὴν παρασκευὴν τοῦ ὀξυγόνου, διότι ἐξ αὐτοῦ ἀποχωρίζεται τὸ ὀξυγόνον τοῦ Ἄζωτου (τῶν συστατικῶν τοῦ ἀέρος) εὐκόλως και διὰ τοῦτο ἡ παρασκευὴ ὀξυγόνου ἐκ τοῦ ὑγροῦ ἀέρος εἶναι ὀλιγώτερον δαπανηρὰ ἢ διὰ τῶν ἄλλων μέσων τῆς Χημείας. Ὡς γνωστὸν δὲ τὸ Ὄξυγόνον χρησιμοποιεῖται βιομηχανικῶς εἰς ἀνάπτυξιν μεγάλων θερμοκρασιῶν εἰς σιδηρουργεῖα και ἐπεξεργασίαν μετάλλων.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΡΑΜΕΡ

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Δέν είχαν επιστρέψη από ένα μεγάλο ναόν, ναόν παμμέγιστον ὡς τό "Άγιον Όρος, ὅπου ἡ Θλίψις μυσταγωγεῖ εἰς τὴν Ἐρημίαν καὶ κοινώνει τῶν ἀχράντων μυστηρίων τῆς Ἀλήθειας καὶ πρὸ οὗ λίαν προσεχῶς ὁ δημόσιος λόγος μου, καὶ μία φιλικὴ πρόσκλησις μὲ φέρει εἰς ἕνα ἄλλον ναόν, ὅπου προσκυνεῖται ἡ Μελομένη. Ἡ τελετουργία ἐν τῷ Πανθέῳ. Ἱεροτελεστής ὁ Γέροχαρτ Χάουπμαν.

Ἴδου ἐν ὄνομα γεμίζον τὸ στόμα, πληροῦν τὴν ψυχὴν, δεξιζόν τὸν τόπον, ποῦ τὸ ἐγέννησεν. Εὐτυχῆ τὰ Ἔθνη ὅσα τοιοῦτους ἀναδεικνύουσι συγγραφεῖς. Εὐτυχέστεροι οὗτοι διὰ τοιαύτας πατρίδας. Πόσοι Χάουπμαν δὲν ἐπέρασαν ἀφανεῖς διότι εἰς μικρὰ ἐγεννήθησαν ἔθνη! Πνευματικὰ φάλαινα οὗτοι, ἐρριφθησαν ὑπὸ τῆς Μοίρας εἰς τὰ ἀβαθῆ ὕδατα μιᾶς λίμνης, διὰ νὰ προσκορῶνται διαρκῶς, διὰ νὰ ψοφήσουν ἐν τέλει! Πόσοι τοιοῦτοι δὲν ἔχυσαν πύρινον δάκρυ, ὄχι τὸ ἀείροον δάκρυ τῶν μεγάλων, ὅπου ἡ νοσταλγία τοῦ Ἄπειρου ἦν γεννᾶ ἢ Σφίγξ τοῦ Ἄγνωστου, ἀλλὰ διότι ἐγεννήθησαν εἰς μέρη ὅπου εἴτε διὰ τὴν μὴ ἐπαρκῆ ἐκτίμησιν, καὶ τὴν προσοπότητα ἐπομένως διεθνοῦς σφραγίδος, τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν γλώσσης, εἴτε διὰ τὴν, ὡς ἐκ τῆς ἐπισήμου καὶ μὴ ἡμιμαθείας τῆς χώρας των, ἐπικρατήσιν τῆς θορυβοποιῶ Ἀγροτείας, αὐτοὶ μὲν διέροχονται ἀπρατήρητοι, τὰ δὲ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα καταδιωκόμενα ἐπὶ πλεόν, ὡς ὁ Ὁρέστης ὑπὸ τῶν Ἐργνύων, ἀπὸ τὴν μαινομένην πνοὴν τῆς Πενίας, ἀπειλοῦνται εἰς αἰωνίαν ἀφάνειαν.

Καὶ ὁ πόνος αὐτὸς εἶνε ὁ βαθύτερος πάντων, διότι εἶνε ἡ συνείδησις τοῦ Χάους εἰς τὸ κέντρον τῆς καρδίας. Εἶνε τὸ φέρετρον τῆς ψυχῆς εἰς τὸν τάφον τοῦ βίου. Ἡ αὐτοσυναίσθητος πνευματικὴ ἐκμηδένισις.

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Χάουπμαν. Λιδάσεται ὁ «Μιχαὴλ Κράμερ» του. Δέν θάναπτύξωμεν τὴν ὑπόθεσιν του. Θὰ ἀρχεσθῶμεν

εἰς τοὺς παρακολουθήσαντας τοῦτο. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἔργου, ὁ ἀνάπηρος υἱὸς τοῦ καλλιτέχνου, ὅπως οὗτος, ὁ νοῦς τοῦ δράματος.

Ἐὰν ὁ συγγραφεὺς ἦτο ἀρχαῖός τις Σπαρτιάτης, θὰ κατέστρεφεν τὸ ἔργον του ῥίπτων τῶν ἡρώα του εἰς τὸν Καϊάδαν. Ἐὰν ἦτο Νίτσε θὰ ἐσταγγάλιζεν τοῦτον, ραπίζων μίαν ἀντινομίαν τῆς Φύσεως, ραπίζουσαν ἐν τῷ θριάμβῳ τοῦ ἀδυνάτου τὴν ἀντιανθρωπιστικὴν θεωρίαν του, Ὁ Χάουπμαν, ἰσορροπημένη διάνοια, φιλόσοφος ἅμα καὶ ποιητὴς, σκεπτόμενος μὲ τὸν Κάντιον, αἰσθανόμενος μὲ τὸν Σίλλερ, κάμνει κἄτι ἀνώτερον. Δίδει καὶ οὗτος τὸν θάνατον. Ἄλλ' ὄχι τὸν βίαιον, τὸν σκληρὸν, τὸν ἀπάνθρωπον. Δίδει τὸν θάνατον τὸν βραδύν, ὅστις γεννᾶ τὸ μαρτύριον. Τὸ μαρτύριον τὸ ἐξαγνίζον, τὸ μαρτύριον τὸ ἀποθεοῦν. Δίδει τὸν θάνατον, ὅστις ἔχει μαῦρο προοίμιον, τὴν Ζωὴν καὶ λευκὸν ἐπίλογον, τὴν Ἀθανασίαν, ὅστις ἀποτελεῖ κατὰ τὴν ἐπιγραμματικωτάτην φράσιν τοῦ Χάουπμαν, τὴν ὠραιότεραν μορφὴν τῆς Ζωῆς, τὸ ἀριστουργίμα ταύτης.

* *

Ὁ θάνατος ὀδηγεῖ εἰς τὸ μεγαλειῶδες. Ἐμπρὸς σ' αὐτὸν ὁ ἀνθρώπος κάμπτεται. Ἄλλ' ὅμως αὐτὸ ποῦ ἀπομένει στὸ διάβα του, τὸ γονάτισμ' αὐτό, εἶναι μεγαλοπρεπές καὶ τεράστιον συγχρόνως. Τὸ αἰσθανόμεθα, εἶναι σὰν νὰ τὸ βλέπωμεν καὶ τότε ὁ Πόνος μᾶς κάμνει μεγάλους.

Ὁ Μέτερλικ διὰ τοῦ «Θανάτου» του ἀπαλλάσσει τὸν ἄρχοντα τοῦ ἐρέβους ἀπὸ τὸ προαιώνιον ἐδῶλιον τοῦ κατηγορουμένου, καθιστῶν ὑπόδικον τὴν Ζωὴν. Ὁ Χάουπμαν ἀποθεοῖ τοῦτον. Δύο γλαντιατόροι τῶν ἰδεῶν δὲν ἠδύναντο ἢ νὰ συναντηθῶσιν εἰς τὸν αὐτὸν κίρκον τῆς μεταφυσικῆς πάλης, καθυποτάσσοντες ὑπὸ τὴν πυγμὴν τῆς μεγαλοφύας των τὸν ἀνυπότακτον ταῦρον τῆς σκέψεως.

Ποῖος θὰ ἦτο ὁ ποιητὴς ἐκεῖνος, ὅστις θὰ ἔκαμνε κἄτι περισσότερον, θὰ μετέ'αλλε τὸν Θάνατον εἰς αἰώνιον πάροχον ἀτελευτήτου εὐδαιμονίας ὑπεράνω πάσης δογματικῆς παραδόσεως;

Ὁ «Μιχαὴλ Κράμερ» ἀπὸ αὐστηρᾶς τεχνοκριτικῆς ἀπόψεως, δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῆς παγκοσμίου δραματοποιίας. Τοῦ λείπει ὅ,τι ἀποτελεῖ τὰ δραματικὰ ἀριστουργήματα. Ἡ «τραγικὴ εἰρωνία». Ἐκεῖνη ἦτις δημιουργεῖ τὸν ἀριστοτελικὸν «οἶκτον» καὶ προάγει τὸν «ἔλεον». Ἐκεῖνη, ἦτις δημιουργεῖ τὸ κορυφωμα τοῦ τραγικοῦ πά

θους καὶ κάμνει νὰ γοργοκυλίση τὸ δάκρυ, ὅπως βαπτισθῆ ἡ ψυχὴ ἐν αὐτῷ τὸ ἠθικὸν ἐκεῖνο βάπτισμα, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν κύριον σκοπὸν τῆς δραματικῆς τέχνης. Τοῦ λείπει τὸ στοιχεῖον ἐκεῖνο, ὅπερ εἰς τὸν «Οἰδίποδα Τύραννον» σπαράσσει τὸν θεατὴν, ἐν τῷ σπαραγμῷ τοῦ ἀτυχοῦς πατροκτόνου, ὅστις ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τοῦ ἐγκλήματός του, μόνος παρραίτιος τοῦ λυμοῦ τῶν Θεῶν, διατάσσει τὴν ἀμείλικτον τιμωρίαν τοῦ ἑνα, οὗς καὶ ἀγνώστου ἐχθροῦ τῶν θεῶν, μαινόμενος δὲ ἐπὶ τῇ φρικῶδει ἀποκαλύψει, ἀποπέμψει τὸν Τειρεσίαν μὲ τὴν βαρεῖαν ὕβριν τῆ «τυφλοῦ τὰ τ' ὄτα, τὸν ἰε νοῦν, τὰ τ' ὄμματα». Τὸ στοιχεῖον ἐκεῖνο, δι' οὗ ἡ Ρακινικὴ Ἰφιγένεια ἀκούει κατάπληκτος παρὰ τοῦ πατρός της τὸ φοβερὸν ἄγγελμα τοῦ θανάτου της, καθ' ἣν στιγμὴν ἀνέμενεν αὐτὴ τὴν διὰ τῶν πατρικῶν χειλέων εὐλογίαν τοῦ πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα φλογεροῦ ἔρωτος της καὶ εἰ' οὗ εἰς ἐπίμετρον τραγικότητος ὁ υἱὸς τοῦ Πηλῆως παλαίει κατόπιν κατὰ τοῦ φοβεροῦ διλήμματος, ἀγάπης ἐντεῦθεν καθήκοντος πρὸς τὴν Πατρίδα ἐκεῖθεν. Τὸ στοιχεῖον τέλος ἐκεῖνο, ὅπερ ἀναδεικνύει τὸν «Ὀθέλλον» τὸν φονεύοντα τὴν ἀθώαν μὲν διὰ τὸν θεατὴν, ἔνοχον δὲ δι' αὐτὸν Δυσδαιμόναν, λατρεύουσαν αὐτὸν, ἐν ᾧ νομίζει οὗτος ὅτι προδίδεται, τὴν τεχνικὴν κορωνίδα τοῦ Σαίξπηρίου θιάτρου.

Εἶνε περίεργον πῶς ἡ δραματικὴ τέχνη τῶν Γάλλων, καίτοι ἀσυγκρίτως ἀβασθετέρα τῆς τῶν Γερμανῶν, κατέχει τό μυστήριον τῆς δραματικῆς οἰκονομίας. Ἀκριβῶς διότι τὸ γερμανικὸν πνεῦμα εἶνε σοφώτερον. Διότι ἐν τῇ φιλοσοφικῇ του αὐτῇ ὁρμῇ καὶ τῇ μεταφυσικῇ του ἀπογειώσει, μετέβαλε πρὸς στιγμὴν τὴν Μελιπυμένην εἰς Ἀθηνῶν καὶ τὴν Θυμέλην εἰς Παρθενῶνα τῆς ὑψηλοτέρας, ὡς τὸ ἀέτωμα τούτου, πνευματικῆς ἀνατάσεως.

Τὸ γερμανικὸν πνεῦμα ἠθέλησε νὰ μεταβληθῆ εἰς σκηρικὸν Δία, λησμονῆσαν ὅτι ὁ πονηρὸς πατὴρ τῶν θεῶν δὲν ἐνεφανίζετο πάντοτε μὲ ὄλην τὴν ὀλυμπίαν του μεγαλοπρέπειαν.

Μὴ αὐτὸς οὗτος ὁ Γκαίτε, ὁ πνευματικὸς αυτοκράτωρ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, δὲν εἶχε μεταβάλλει τὸν Φάουστ εἰς ἕνα φιλοσοφικὸν καταροάκτην, ὑπεργελίσαντα τὰς ὄχθας τῆς δραματικῆς αὐστηρότητος; Καὶ μὴ καὶ αὐτὸς ὁ ἀπὸ σκηνῆς φιλόσοφος Εὐριπίδης, δὲν ἐπεκαλεῖτο τὸν ἀπὸ μηχανῆς Θεὸν πρὸς καταστροφὴν τῶν δραμάτων του;

Τοιαῦται αἱ ἐλλείψεις τοῦ «Κράμερ», ἐλλείψεις αἵτινες δὲν θὰ ὑπῆρχον, ἐὰν ὁ Χάουπτμαν δὲν ἦτο μέγας. Ἀντὶ ὅμως τούτων

πόσα καὶ πόσα ἀντισταθμίματα. Πόση δύναμις χαρακτήρων, πόσον ὕψος λυρισμοῦ, πόσον φιλοσοφικὸν βάθος! Εἰς ποῖον Ἀπόλωνα δελφικόν, εἰς ποίαν θεᾶν χρησιμοδόχον, δὲν μεταποιεῖται ἡ Μοῦσα του ὅταν λαλῆ. «Ἡ Τέχνη, εἶνε θρησκεία καὶ λειτουργὸς ὁ τεχνίτης». «Δεν ζωγραφίζει κανεὶς τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸν ἀκάνθινον στέφανον ἐὰν δὲν ἐξαγνισθῆ οὗτος, ἐὰν δὲν καταφύγῃ εἰς τὴν ἐρημίαν, τροφὸν τῆς σοφίας, ἐὰν δὲν ὑπεισέλθῃ εἰς τὸ θεῖον ἐκείνου μαρτύριον, ἐὰν δὲν ἔχη αὐτὸν μακρὰν τῶν βεβήλων βλεμμάτων, προσκύνημα μᾶλλον ψυχῆς παρὰ ἐπίδειξιν τέχνης!»

Πόσον ἀτράνταχτοι καὶ αἰώνια αἱ περὶ τοῦ πόνου ἀλήθεια!

Πόσον ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην τὸν Alfred de Vigny «Il n'y pas des chansons si doux que ceux qui sont écrit avec des larmes!»

Πόσον μᾶς ἐνθυμίζει τοὺς στίχους ἑλληνος ποιητοῦ, θρην ὕντος ἐπὶ τῇ ἐξορίᾳ μεγάλου ἀνδρὸς μὴ ὑπάρχοντος πλέον:

Μὴν κλαῖς κ' ἂν ἦσουν ἄνθρωπος
Θεὸς προβάλλεις τώρα.

Εἶνε ἡ δάφνη ἀνθρώπινη.
Τῶν ἀκανθῶν τὰ δῶρα
Τοῦ πόνου τὸ στεφάνι

Μόνον σὲ μέτωπα θεῶν
ἄγνωστη Μοῖρα βάνει.

Εἶναι τῆς Δόξης ἡ πηγὴ
δακρύων κολυμπήθρα

Καὶ στῶν αἱμάτων λούζεται
ὁ Γολγοθᾶς τὰ ρεῖθρα.

Στὸ χαλασμὸ λαμπρότερο
τὸ οὐράνιο τόξο λάμπει

Κ' οἱ ἀστροσπαρμένον τοῦρανοῦ
γλυκοφεγγίζουν κάμπει
Καὶ μέθη ἀγνὴ σκορποῦνε

Ὅταν δακρύων σύγνεφα
σ' τὰ στήθια τοὺς χυθοῦνε!

Τοιοῦτον τὸ προχθὲς παρασταθὲν δραματικὸν ἔργον τοῦ Χάουπτ-

μαν, αποτελούν ένα από τα άριστουργήματα της συγχρόνου δραματουργίας.

Η μετάφρασις όφειλομένη, εις τόν δυνατόν κάλιον της Κυρίας Ν. Λούβαρι, ανταξίας του διαπρεπούς λογίου, καθηγητού και διευθυντού της «Αύγης», του πρώτου τούτου περιοδικού εν Ελλάδι, υπερίσσευεν.

Η ύπόδυσις των ήρώων του δράματος τελεία.

Ο Σειριώτης ως Αρνόλδος επιτυχής.

Ός Λάχμαν λαμπρός ό Καρούσος.

Ο Βεάκης ως Κράμερ άμίμητος.

Αξιόπαινοι όί Θεσσαλονικεΐς, διότι υπ' στήριζον τό δράμα, τόν κατ' έξοχην ήρώνα αυτόν βωμόν της καρδιάς.

ΦΩΚΙΩΝ ΠΑΝΑΣ.

ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΟΣ

(συνέχεια) Μετάφρασις Ίσιδος

IV

Τό πρωϊ της επομένης Κυριακής έτάφη ό μικρός Τσίγκλερ.

Στήν επιστροφή ό Άνδρέας συνόδευσε τούς γονεΐς εις άρκετήν απόστασιν κ' έπειτα τραβήξε για τό σπήτι του.

Κάτω στην είσοδον συνήντησε την νοικοκυρά του, ή όποία συγχρόνως ήτο και ή καθαρίστρα του δωματίου του, μα όμοιαλέα χήρα πενήντα χρονών περιλου. Του είχε δώση άφορημην και μάλιστα όχι σπανίως, να έννοήση πώς θα έδέχετο ευχαρίστως να κάμψη άκόμη μια φορά τόν μεγαλοπρεπή της τραχήλον εις τόν ζυγόν του γάμου, εάν άπαντούσε στον δρόμο της ζωής της έναν άνδρα με ήθικας άρχάς και κοινωνικήν ύπόληψιν—έναν δημόσιον υπάλληλον παραδείγματος χάριν—ό όποιος θα ήξευρε να εκτιμήση την εκουσίαν αυτήν ύποδούλωσιν.

Τό πρόσωπόν της, πού έφωτίζετο πάντοτε από χαρά εις τό άντίκρουσμα του Μουτ, σήμερα ήταν άπειλητικό και συννεφιασμένο.

Κράτησε μίαν εφημερίδα κατά πρόσωπον του Άνδρέα κ' είπε: Για διαβάστε λοιπόν.—Έλα Παναγία μου!... Κάτι τέτοιο δέν μπορεΐ κανεις να μου τό βάλη στο κεφάλι. Γνωρίζω την ζωήν σας και ξερω ποιοι πάνε κ' ερχονται στους έννοικιαστές μου. — Παληάνθρωποι, πρόστυχοι!, έπρόσθεσε με όλην την δύναμιν της ενεργείας πού την έχαρακτήριζε.

Τό άρθρον τής εφημερίδος πού έκαμει την νοικοκυράν να ξεριδισθή έφερε τόν τίτλον: «Οί τελευταίοι παραξενοι τίποι», με την ύπογραφην Μ. Ζ., ένα άριστούργημα εις τό είδος του. Ο Άνδρέας τό διάβασε με θαυμασμόν και φρίκην.

Όχι περισσότερο από είκοσιν έως τριάντα σειρές για καθένα από τά πρόσωπα, πού περιέγραφε ό Ζαλμαίερ με μίαν ειρωνεία δηκτική, με κάποιαν αισθηματικότητα, κάποιαν έξαιρετικήν καλλιτε-

χνικήν δύναμιν. Κανείς δὲν ἀμφέβαλλεν ὅτι ἡ περιγραφή ἦτο παρμένη ἐκ τοῦ φυσικοῦ, ἐν τούτοις μ' ἔνα τέτοιο τρόπον, ὥστε τὰ πρότυπα τῶν εἰκόνων παρὰ τὴν καταφανῆ ὁμοιότητά των δὲν ἐδικαιώνοντο νὰ εἰποῦν «εἶμαι προσβεβλημένος» καὶ ἂν ἀκόμη αἰσθάνοντο τὴν προσβολὴν νὰ διαπερνᾷ τὴν καρδιά τους σὰν δίκαιο μαχαίρι.

Καὶ ὁ ἐπιτηδεύτερος δικαστὴς θ' ἀπέφυγε νὰ καλέσῃ εἰς ἀπολογίαὶν τὸν συγγραφέα τοῦ ὑβρεολογίου αὐτοῦ. Ἡ μήνυσις του θὰ ἦταν μιὰ ματαιοπονία, γιατί αὐτὸ ἦτανε σὰν κἄτι τι ποῦ εἶναι κανεὶς ὑποχρεωμένος νὰ βλέπῃ, ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ ἐγγίξῃ.

Ἐνα κεφάλαιον τοῦ χρον. γραφήματος ἦτο ἀφιερωμένον στὸν Ἄνδρέαν. Μέσα στὴν εἰκόνα τοῦ ἀκαταπονήτου ποιητοῦ, ποῦ εἰργάζετο χωρὶς ἀνταμοιβὴν, ὁ Ἄνδρέας ἔβλεπε τὸν ἴδιον ἑαυτόν του.

Μὲ τι ὑπέροχον πνεῦμα ἦτανε γραμμένον! Μὲ πόσην μαγικὴν δύναμιν!—Πῶς βγαίνανε στὸ φανερὸ αἱ ῥίξεις ὅλων του τῶν πόνων!—Ἡ ἀσυμφωνία ποῦ εἶχε μέσα του μεταξὺ τοῦ πόθου νὰ δημιουργήσῃ καὶ τοῦ ταλέντου, μεταξὺ τῆς ἀντιλήψεώς του γιὰ τὴν καλλιτεχνίαν καὶ τῆς ἀντιλήψεως γιὰ τὴν πρακτικὴν ζωὴν, μεταξὺ τῆς συναισθήσεώς του γιὰ τὸ παρελθόν καὶ τῆς ἀγνοίας του γιὰ τὸ μέλλον. Ἄχ, πόσον βαθειὰ ἐμπήγετο τὸ μαχαίρι, ποῦ τοῦ ἐξέσχίζε τὸ στήθος κ' ἔβγαζεν εἰς φῶς τὴν καρδιά του, τὴν τρυφερὴ καρδιά μὲ τοὺς δυνατοὺς κτύπους, ποῦ ἔκρυβε τόσο σεμνὰ ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινο μάτι!

Ὡς ἐπίλογος τῆς πινακίδος, κατόπιν μιᾶς συντόμου περιγραφῆς τοῦ δωματίου τοῦ λογίου, εἶχε γραφῆ ἡ ἑξῆς «ὠραία φράσις».

•Κάθε βράδυ ἀνοίγει ἡ πόρτα τοῦ θυσιαστηρίου αὐτοῦ καὶ μπαίνει πετώντας μιὰ νεράϊδα. Εἶναι ντυμένη γιορτινὰ γιατί πρέπει νὰ βρῖσκειται στὲς πριγκηπικὲς ἐορτὲς τῆς Πρωτευούσης, ὅπου ποτὲ δὲν λείπει, κ' ὅπου λατρεύεται ὡς μιὰ «Ὁραιότης».

Ἡ βασιλικὴ τῆς κορμωστασιὰ λυγίζει ἐμπρὸς στὸν φτωχὸν ποιητὴν. Δύο χεῖλη ἐγγίξουν τὸ ὠχρὸν μέτωπον τοῦ φιλοσόφου τόσο ἐνώδη καὶ τόσο δροσερὰ, ὡσὰν τὸ τριαντάφυλλον στὴν πρωϊνὴν δρόσον. Χεῖλη, ποῦ ἔνα τους μόνον φιλι θὰ ἐπλήρωναν οἱ πλουσιώτεροι μὲ τοὺς θυσαυροὺς των, οἱ εὐγενέστεροι μὲ τὴν δόξαν των, οἱ ἰσχυρότεροι μὲ τὴν δύναμίν των!...

Ἄλλὰ πρὸς τί νὰ κοπιᾶζουν;... Γι' αὐτοὺς δὲν κατεβαίνει ἡ θεὰ ἀπὸ τὰ νέφη. Γι' αὐτοὺς, γὰρ νὰ τὴν ἀποκτήσουν εἶναι πρᾶγμα πολὺ

ση λάθη ἐπὶ λαθῶν. Ἐπικαλεῖται ὅλην του τὴν ψυχραιμίαν, σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ μὲ φωνὴν βραχνήν, ποῦ ὁ ἦχος τῆς ἐφαίνεται ἕξνος καὶ σ' αὐτὸν τὸν ἴδιον—τόσον ἀδύνατη ἔβγαίνει ἀπὸ τὸν λάρυγγα—λέγει στὸν γείτονά του τὰ ἑξῆς: Παρακαλῶ κ. Παράϊφερ—μπορῶ νὰ ἔχω τὸν τελευταῖον πίνακα τοῦ τελωνειακοῦ φόρου;

Ὁ κ. Παράϊφερ εἶναι ἔτοιμος νὰ ἐξαποστείλῃ στὰ ῥοθούνια τῆς μικρᾶς του μύτης μιὰ μεγάλη πρέζα ταμπάκο καὶ δὲν τοῦ ἀρέσει καθόλου νὰ τὸν βλέπουν ἢ νὰ τὸν ἐνοχλοῦν, ὅταν ἐκτελῇ αὐτὴν τὴν χειρονομίαν. Ἐκανε πῶς δὲν ἄκουσε τὸν Μοῦντ, ὁ ὁποῖος ἀναγκάσθηκε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἐρώτησίν του. Ὁ κ. Παράϊφερ κρατεῖ τὸ μανδῆλι μὲ τὰ δύο του χέρια στὸ πρόσωπον ἕως ἐπάνω στὰ μάτια σὰν εἶδος παραπέτασμα, βλεφαρίζει καὶ στὸ τέλος ἀπαντᾷ: «Τὸν πίνακα τοῦ φόρου; Τὸν ἔχει πέρα, ἐκεῖ ὁ κ. Μοῦνκ».

Ὁ κ. Μοῦνκ ἔχει τὸ γραφεῖόν του στὴν μέση τῆς αἰθούσης. Γιὰ νὰ πάῃ ὁ Ἄνδρέας ὡς ἐκεῖ, αὐτὸ ἐσήμαινε σωστὴ ὁδοιπορία. Σηκωνεταί, κάνει ὀλίγα βήματα, ἕνας ἐλαφρὸς ψίδυρος μεταδίδεται ἀπὸ γραφεῖο σὲ γραφεῖο. Ὁ ὑπογραμματεὺς Σμίντελ, ἕνα σφοριγελὸς νέος μὲ ῥόδινο πρόσωπο, ἐπάνω στὸ ὁποῖον διακρίνει κανεὶς σὲ κάθε στιγμὴν τὴν ἔκφρασιν βλακώδους χαρᾶς, προχωρεῖ καὶ κλείνει τὸν δρόμον στὸν Ἄνδρέα.

Στὰ χέρια του κρατεῖ ἕνα μολύβι ἀκουμβῶ τὴν ἄκρη του στὰ χεῖλη καὶ λέει: «Κύριε Μοῦντ».

«Τὶ ἐπιθυμεῖτε;»
Ὁ Σμίντελ ὑποκλίνεται. «Ἐπιτρέπεται νὰ ῥοτήσω;—πῶς εἶναι σήμερον ἡ κ. κόμησσα;»

Ὁ Ἄνδρέας ἀσπιδῶ νὰ τρέμῃ, ἀλλ' εὐτυχῶς συγκρατεῖται, σηκώνει τοὺς ὄμους του καὶ φεύγει ἀπομακρύνεται ἤσυχα, ἤσυχα ἂν καὶ ἡ προσοχὴ ὅλων εἶναι ἐστραμμένη σ' αὐτόν. Τὸ αἰσθάνεται, τὸ βλέπει μέσα ἀπὸ τὰ χαμηλωμένα πρὸς τὸ ἔδαφος βλέφαρα. Ὅλοι ἔχουν προσηλωθῆ σ' αὐτόν. Δὲν ὑπάρχει οὔτε ἕνας, ποῦ νὰ τὸν εὐσπλαχνισθῆ καὶ νὰ γυρῆζῃ ἀλλοῦ τὸ βλέμμα.

Ὅσον πλησιάζει ὁ Ἄνδρέας τόσο περισσότερον βυθίζεται ὁ κ. Μοῦνκ στὴν μελέτην τοῦ νέου διατάγματος. Τώρα ὁ Ἄνδρέας εἶναι πειὰ κοντὰ, καὶ νὰ ποῦ παρακαλεῖ: Θὰ ἔχετε τὴν καίωσίνην νὰ μοῦ δώσετε γιὰ μιὰ στιγμὴ!...

Σταματᾷ. Ὁ νεαρός του συνάδελφος ἀντὶ ν' ἀπαντήσῃ κρατεῖ τὸ μέτωπο στὰ δυὸ του χέρια ἀκονιμισμένο στὸ τραπέζι. Τὸ σῶμά του ταράσσεται ὀλόκληρον ἀπὸ σπασμωδικὰς κινήσεις, τὰς ὁποίας ἄδικα προσπαθεῖ νὰ καταστείλῃ.

«Τὶ ἔχετε; Τὶ σᾶς συμβαίνει;» ἐρωτᾷ ὁ Ἄνδρέας καὶ λησιμονεῖ τὸν ἰδικόν του πόνον, εἰς τὴν θέαν τοῦ παλληκαριοῦ αὐτοῦ, ποῦ στριφογυρίζει στὴν καρτέλα του σὰν τρελλὸς ἀπὸ τοὺς πόνους.

«Τὶ ἔχει;» ῥωτᾷ ὁ Ἄνδρέας καὶ φέρνει τὰ μάτια του γύρω, γὰρ μᾶτα ἀγωνίαν.

«Ἰτίποτε» λέγει ὁ γείτονας τοῦ Μούνκ καὶ ὄλοι ἀρχίζουν νὰ γελοῦνε. Αὐτὸς σιγανὰ, ὁ ἄλλος ἄδυνατὰ, τὸ γέλιο ἀντηχεῖ ἀκράτητο μέσα τὴν μεγάλη σάλα, συναντᾷ τοὺς τοίχους, τὴν ὄροφν, ἔρχεται μὲ κραδασμοὺς ὀπίσω καὶ πέφτει σὰν μπόμπα ἐπάνω στὸ κεφάλι τοῦ δυστυχημένου Ἄνδρέα.

«Ἄχ, ἡ κόμησσα φὸν Ὕβαλδ!»

«Τὶ τυχερός!»

«Ὅταν τὸ φαντασιῇ κανεὶς — ὁ κύριος Μούτ καὶ ἡ κυρία κόμησσα!».

«Αὐτὸ εἶναι τιμητικὸν γιὰ ἴλους μας» φωνάζουν ὁ ἓνας μετὰ τὸν ἄλλον καὶ νέα γέλοια ἐπακολουθοῦν κάθε νέα φράσι.

Ὁ Ἄνδρέας στέκεται σὰν βουβὸς ἀπὸ τὸν θυμὸν του. Περιφέρει τὸ βλέμμα γύρω του καὶ ἔξαφνα ὀρμιᾷ κατὰ τοῦ συνάδελφου του, ποῦ μὲ τὴν ἐρώτησίν του ἔδωσε πρῶτος τὸ σύνθημα στὴν ἐξωφρενικὴν αὐτὴν εὐθυμίαν καὶ τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τοὺς ὄμους:— «Παληάνθρωπε!» τοῦ φωνάζει ἔξω φρενῶν. Ὁ μικροσκοπικὸς Ἄνδρέας τραντάζει τὸν στιβαρὸν νέον κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥστε νὰ τοῦ κτυποῦνε τὰ δόντια. «Παληάνθρωπε! παληάνθρωπε!» ἐπαναλαμβάνει ὁ Ἄνδρέας καὶ εἶναι ἔτοιμος νὰ ἐκσφενδονίσῃ τὸ ξανθὸ κεφάλι τοῦ Σμίντελ κάτω ἀπὸ τὸ γραφεῖον.

Μερικοὶ ὑπάλληλοι κατορθώνουν νὰ τὸν ἐλευθερώσουν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Μούτ, ἀλλ' ὁ Σμίντελ τρέμει ἀκόμη ἀπὸ τὸν φόβον του, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ παύσῃ τὰ πειράγματά του. «Βλέπετε, δὲν τοῦ ἀρέσουν αὐτὰ, δὲν μπορεῖ νὰ τὰ χωνέψῃ».

«Θὰ ζητήσετε συγγνώμην!» λέει ὁ Μούνκ.

«Οὐδέποτε!» ἀπαντᾷ μὲ σταθερότητα ὁ Ἄνδρέας. Ἐκείνην τὴν

στιγμὴ ἀνοίγει ἡ πόρτα καὶ μπαίνει ὁ γραμματεὺς. Μὲ μιὰ ματιὰ ἐννοεῖ περὶ τίνος πρόκειται, λέγει κάτι ψιθυριστὰ στοὺς ἀρχαιοτέρους ὑπαλλήλους, οἱ ὁποῖοι μισοεὐθύμια καὶ μισοαγανακτισμένα τοῦ ἔκαναν τόπο νὰ περάσῃ καὶ φωνάζει ἀπὸ μακρυνὰ.

«Κύριε Μούτ, ὁ κ. οἶκον. σύμβουλος ἐπιθυμεῖ νὰ σᾶς μιλήσῃ».

Ἔρχεται στὸ πλάι τοῦ Ἄνδρέα, τὸν παίρνει ἀπὸ τὸ μπράτσο καὶ βγαίνουν ἔξω. Ἀναβαίνοντας τὴν σκάλα γυρίζει καὶ τοῦ λέει: «Νομίζαμε, ποῦ θὰ κρατούσατε καλύτερα τὴν θέσιν σας».

«Οἱ κύριοι τὸ εἶχαν παρακάμῃ!» ἀπαντᾷ ὁ Ἄνδρέας, χωρὶς καθόλου νὰ ἐντραπῇ ἢ νὰ μετανοήσῃ.

Ὁ γραμματεὺς βλέπει τὸν Ἄνδρέαν πλαγίως καὶ σκέπτεται: «Εἶναι ὁ Ἄνδρέας Μούτ; θὰ μπορούσε κανεὶς σχεδὸν ν' ἀμφιβάλλῃ. Τὰ ἀπαλά του χαρακτηριστικὰ εἶχαν τραχυνθῇ τὴν περασμένην νύκτα. Κακὸ σημάδι, ὅταν τὸ πρόσωπον ἐνὸς ἀνθρώπου ἀλλοιώνεται τόσον ἐξαφνικά».

Εἶχαν φθάσῃ στὸ κατώφλιον τοῦ δωματίου τῆς ὑποδοχῆς τοῦ Ζαΐντελμαν.

«Κουράγιο» τοῦ λέγει ὁ γραμματεὺς «σᾶς περιμένει μιὰ μεγάλη ἔκπληξις».

Μπῆκα μέσα.

Ὁ Ζαΐντελμαν δὲν ἦτο μόνος. Κοντὰ του ἐκάθητο ἓνας ἄνδρας μεσηλιξ μὲ λεπτὴν καὶ ἑλκυστικὴν φυσιογνωμίαν.

«Ἄπ' ἐδῶ, ἐξοχώτατε» εἶπεν ὁ οἰκονομικὸς σύμβουλος «εἶναι ὁ κ. Μούτ».

«Ἡ ἐξοχότης τῶν ὁ κύριος κόμης Φὸν Ὕβαλδ» ἐψιθύρισεν ὁ γραμματεὺς στὸν Ἄνδρέαν. Εἰς τὸ ἀκουσμα τῶν λέξεων αὐτῶν ὁ Ἄνδρέας, ὁ ὁποῖος μέχρι τῆς στιγμῆς κρατοῦσε τὸ σκοτεινὸ του βλέμμα προσηλωμένον στὸ ἔδαφος, τινάχθηκε σὰν νὰ τὸν κτύπησε κεραυνός. Ἀρκεῖ, ἀκεῖ μονολογοῦσε σιγά, ὁ δυστυχὴς δὲν ἦταν πλασμένος γιὰ τόσας συγκινήσεις.

Ὁ Ὕβαλδ σηκώθηκε. Στὰ χεῖλη του ἐπλανᾶτο ἓνα μειδίαμα γεμάτο συμπάθεια, ἀλλὰ τὸ πρόσωπό του δὲν ἄργησε νὰ λάβῃ τὴν ἐκφρασιν βαθείας λύπης, εἰς τὴν θέαν τοῦ ἀνθρωπίνου αὐτοῦ συντριμματος.

«Μανθάνω αὐτὴν τὴν σιγὴν ἀκριβῶς» εἶπε «πόσον μεγάλην ση-

μασίαν ἀπολίδετε. Σεῖς, ὁ κύριος Μούτ, στήν ἀστείότητα ποῦ ἐδιημοσίευσε χθές ἕνας ἀπὸ τοὺς χρονογράφους μας. Καὶ σὰς ὁπῶ. Τέτοια παιδαριώδη πράγματα ἀξίζουν τὸν κόπον τάχα νὰ πικραίνουν ἔστω καὶ πρὸς στιγμὴν τὴν καρδιά ἐνὸς ἀνθρώπου μὲ τόσην ἀξίαν ὅπως ἐσεῖς;»

Εἶς τὸ ἀκουσμα τῆς ἡρεμῆς φωνῆς τοῦ Ὀβαλδ ὁ ποιητὴς ἄρχισε νὰ τρέμη, ὅπως τὸ ξελαγιασμένο δένδρο, ὅταν φυσᾷ τὸ πρῶτο ἀνοιξιάτικο ἀεράκι. Ἐτόλμησε νὰ τὸν κυτάξῃ καὶ ἀπὸ τότε δὲν εἶχε τὴν δύναμιν ν' ἀπομακρύνῃ τὰ μάτια του ἀπὸ τὴν ὄραϊαν αὐτὴν καὶ ἀρροσωπὴν φυσιογνωμίαν.

«Οἱ λογικοὶ καὶ δίκαιοι» ἐξηγοκούθησεν ὁ Ὀβαλδ «δὲν θὰ ἐλαττώσουν τὴν ἐκτίμησίν των γιὰ μᾶς, ἐπειδὴ ὑποπέσαμεν εἰς τὴν δυσμένειαν ἐνὸς χρονογράφου. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς λοιπούς, αὐτοὶ πρέπει νὰ μᾶς χρεωστοῦν εὐγνωμοσύνην, γιατί ἐγίναμε γι' αὐτοὺς πρόξενοι χαρᾶς, ἐκείνης ποῦ αἰσθάνονται ὅταν νομίζουν πῶς ὑποφέρουν οἱ ἄλλοι, τῆς χαρᾶς ποῦ εἶναι ἢ πειὸ πτωχὴ, ἢ πειὸ ἀξιοκαταφρόνητη: τῆς χαρᾶς κακίας!»

«Ὁραῖα, θανμάσια!» ἐπιβεβαίωσε δυνατὰ ὁ σύμβουλος καὶ ὁ γραμματεὺς ἐμουμουρίζοντες, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο καὶ τόσον εὐληπτον, ἀλλὰ ἐφαίνετο σὰν νὰ συμφωνοῦσε μὲ ὅσα ἔλεγον οἱ ἄλλοι.

«Τὸ κυριώτερον πρόσωπον» ἐξηκολούθησεν ὁ Ὀβαλδ «ἐναντίον τοῦ ὁποῖου στρέφεται ἡ προσβλητικὴ ἐκείνη ἀπόπειρα δὲν αἰσθάνθηκε καμμιὰ λύπη. Διότι εἶναι τῆς γνώμης, πῶς ἡ ὑπόληψις μᾶς ἐναρέτου γυναικὸς δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ διασυρθῇ ἀπλῶς ἀπὸ ἕνα ταχυδακτυλογραφεὶον λογογράφημα.»

Ὁ ποιητὴς ἐφαίνετο σὰν νὰ εἶχε κρεμασθῆ ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Ὀβαλδ, ὡσὰν ἢ κάθε λέξις ποῦ ἐπρόφερε νὰ ἦτο δι' αὐτὸν σωτηρία καὶ ἀπολύτρωσις. Τὸ καταβλημένο του πρόσωπο φάνηκε νὰ τὸ ζωντανεύῃ ἢ ἐλπίδα. Ὁ κόμης συγκεκριμένος ἀπὸ τὴν εἰκόνα αὐτὴν τοῦ ἔτεινε τὸ χέρι.

«Ψηλά» εἶπε μὲ τόνον εἰλικρινῆ «ψηλά τὸ κεφάλι!» Ἐκεῖνο ποῦ γιὰ μᾶς ἔπέρασεν ἀπὸ τόσον κοντὰ, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ ἴχνη, σὲ σὰς δὲν πρέπει νὰ βραδίῃ τὴν καρδιά. Ὑποφέρατε πολλὰ ἔξ αιτίας μου. Τὸ δράμα σας δὲν θὰ κατεδικάζετο καὶ τόσον αὐτηρά, εἰάν δὲν ἐνόμιζον ὅτι ἐγὼ ἤμουν ὁ συγγραφεὺς του. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ προσπαθῆσω ὅσο μπορῶ νὰ ἐπνορθώσω τὸ κακὸν, ποῦ σὰς ἐπρο-

ξένησα χωρὶς νὰ θέλω. Ὁ κύριος οἶκον. σύμβουλος θὰ σὰς ἀνακοινώσῃ μὲ ποῖον τρόπον θὰ ἐπεθυμοῦσα νὰ τὸ κάμω. Δεχθῆτε τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν θὰ ἔχη τὴν καλωσύνην νὰ σὰς διαβιβάσῃ.—«Ἐκτιμῶ» ξανάρχισε μὲ θέρημν ὁ Ὀβαλδ, «τὸ λεπτὸν πνεῦμα καὶ τὴν καθάρια ψυχὴ, τὰ ὁποῖα ἦλθανε νὰ μοῦ μιλήσουν διὰ τῶν γραμμῶν τοῦ ἔργου σας. Πρέπει νὰ γίνωμεν φίλοι....Καὶ τώρα χαρίστε μου μιὰ λέξι συγκαταβατικὴ.—Ἀκόμη δὲν ἐγνώρισα τὸν ἦχο τῆς φωνῆς σας.»

Ὁ Ἄνδρέας ἦταν ἠναγκασμένος ν' ἀπαντήσῃ. Ἐνῶ μιλοῦσεν ὁ Ὀβαλδ—καὶ ἦταν ἡ ὁμιλία του γεμάτη δροσιά, ποῦ ξαλάφρωνε καὶ ἀνεκούφιζε τὸν Ἄνδρέα—ὁ Ἄνδρέας ἐσκέπτετο:—Μάλιστα! Σὺ ἀξίζεις νὰ λέγεσαι ἄνδρας! Μεγάλωσες μέσα στήν τύρβην τοῦ κόσμου καὶ γι' αὐτὸ συνείθισες νὰ κρατῆς τὸ κεφάλι σου ψηλά ἐνώπιον τοῦ πλήθους. Ἐζησες, ἀγωνίσθηκες, ἐδοκίμασες καὶ ὑπέμεινες κινδύνους, πληγώθηκες καὶ ἐθεραπεύθης....Ἐγὼ δὲν εἶμαι τόσο δυνατὸς, ὅσον ἐσὺ. Αἱ ἀμυχές, ποῦ μόλις ἤγγισαν τὸ δέσμα σου, σὲ μένα ἐκόσπισαν τὸ αἷμα τῆς καρδιάς μου.

Γραμμίσθηκα, ὥστε δὲν εἶμπορῶ νὰ σηκωθῶ πλέον, ἐν τούτοις σ' εὐχαριστῶ ποῦ ἐδοκίμασες νὰ μὲ σηκώσῃς.

«Σὰς εὐχαριστῶ» εἶπε δυνατὰ καὶ δύο δάκρυα ἐκύλισαν ἀπὸ τὰ μάτια του.

«Στόπ!» φώναξεν ὁ Ὀβαλδ, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μ' εὐχαριστήτε. Κοντὰ στήν χαρά, ποῦ σὰς ἔκαμα φίλον μου, αἰσθάνομαι καὶ μιὰ ἐξαιρετικὴ ἱκανοποίησι, ὅτι μπορῶ νὰ ἀποδείξω, πῶς ἢ κακὴ πρόθεσις ἀντὶ κακοῦ φέρνει κάποτε καλὸν ἀποτέλεσμα!.

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ ἀνεχώρησεν ὁ κόμης, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ζεῖντελμαν ἕως στήν πόρτα.

Σὰν σὲ ὄνειρο ἤκουσεν ὁ Ἄνδρέας τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ οικονομικοῦ συμβούλου, ὅτι ὁ Ὀβαλδ ἦλθε γιὰ νὰ ζητήσῃ πληροφορίας περὶ τοῦ ὑπαλλήλου, τὸν ὁποῖον ἕνας δημοσιογράφος ἐσχέτιζε μὲ τὴν γυναῖκά του κατὰ τέτοιον παράξενον τρόπον. Ἦταν ὁμοῦ χαρὰ τὴν ὥρα ποῦ διηγείτο στὸν Ἄνδρέαν, πῶς ὁ κόμης ἤρρισε ἀμέσως νὰ ἐκφράζεται κατὰ τὸν κολακευτικώτατον τρόπον, μόλις ἤκουσεν ὅτι ὁ Μούτ καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ δράματος «Μάρκος Ἀυρηλιὸς» εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ ὅτι ὁ διακαέστερος πόθος του ἦτο νὰ παράσῃ στὸν Μούτ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀφήσῃ τὴν ὑπηρεσίαν, ποῦ δὲν εἶχε νὰ τοῦ ὑ-

προσεθῆ τίποτε καὶ νὰ ἀσχοληθῆ μὲ κάτι τοῦ θὰ ἐταίριαζε καλύτερα στὸν χαρακτήρα του. Τέλος, ὅτι τὸν παρακαλεῖ ὁ κόμης νὰ δεχθῆ τὴν θέσιν βιβλιοθηκαρίου εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ μέγαρα τοῦ στοῦ Στάινερμαϊου. Ἐκεῖ, μέσα σὲ θανασιὰ φύσι, σὲ ἀτμόσφαιρα μυρωμένη, θὰ μποροῦσε νὰ ἀφοσιωθῆ καθ' ὅλοκλήριον στὰ ἀγαπημένα του βιβλία, ζῶντας ὀλομόναχος μὲ μόνην τὴν συντροφίαν των, ἐὰν θέλῃ, ἢ καὶ ὡς κοινωνικὸς ἄνθρωπος, ἂν τοῦ ἀρέσῃ.

«Θὰ δ. χθῆτε φυσικὰ» ἐπρόσθεσεν ὁ σύμβουλος «τώρα πειὰ εἰσθε ἀνεξάρτητος, τοποθετημένος καλὰ κ' ἐπιτέλους δὲν ἔχετε ἀνάγκην νὰ χαρίζεσθε στὴν πολιτείαν. Ἐγὼ θὰ φροντίσω γιὰ τὴν σύνταξίν σας. Πηγαίνετε τώρα στοῦ σπῆτι, γράψτε μου μιὰν αἴτησιν, ὅτι θέλετε νὰ ἀποχωρήσετε πλέον τῆς ὑπηρεσίας καὶ παρουσιάστε τὴν αὔριον στοῦ γραφεῖον».

Ὁ Ἄνδρέας ἤκουσεν ὅλα αὐτὰ σιωπηλὸς καὶ μὲ κάποιαν ἀκατανόητη ἀδιαφορία. Τό μάτι του εἶχε προσηλωθῆ ἐλεῶδες καὶ ἀδιάφορον στὴν θέσιν, ὅπου πρὸ ὀλίγου ἐστέκετο ὁ κόμης. Ὁβαλδ, Ὁ Ζάιντλιμαν διέκοπτε τὴν ὁμιλίαν του πολλὰς φορὰς, κ' ἐρωτοῦσε: «ἀκοῦτε; καταλαβαίνετε;» καὶ κάθε φορὰ ἀπαντοῦσεν ὁ Ἄνδρέας μ' ἓνα σιγανὸ «ναί,» τὸ ὁποῖον μποροῦσε πολὺ καλὰ νὰ περάσῃ καὶ γιὰ ὄχι».

Μετ' ὀλίγα λεπτὰ τὸν εἶδεν ὁ θυρωρὸς νὰ φεύγῃ βιαστικὸς, μὲ τὸ καεῖλλο βαθεῖα, ὠχρὸς μέχρι θανάτου καὶ ν' ἀκολουθῆ ὁδόν, ἀντίθετον πρὸς τὴν τοῦ σπῆτιοῦ του.

VII

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ Ἄνδρέας δὲν παρουσιάσθη στοῦ γραφεῖον μὲ τὴν αἴτησίν του. Ἄλλὰ καὶ τὴν μεθεπομένην ματαίως τὸν ἐπερίμεναν ὁ οἶκον. σύμβουλος

Ἔστειλαν νὰ ῥωτήσουν στοῦ σπῆτι, μήπως ἦτο ἄρρωστος. Ἡ νοικοκυρὰ του ἦταν πολὺ ἀνύσυχη, εἶχε πάῃ πολλὰς φορὰς στὴν ἀστυνομία, γιὰ νὰ ἀναφέρῃ τὴν ἀνεξήγητον ἀπουσίαν τοῦ ἐνοικιαστοῦ καὶ νὰ παρακαλέσῃ νὰ τὸν ἀναζητήσουν. Εἶχεν εἰδοποιήσῃ καὶ τὸν Τσίγκλερ, ὁ ὁποῖος δυὸ μέρες τώρα ἔτρεχεν ἀκούραστος πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ φίλου του.

Ἄλλὰ χωρὶς ἀποτελέσματα ὁ Ἄνδρέας δὲν ἐφάνετο πουθενά. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ σὰν νὰ εἶδαν κάποιον, ὅπως τὸν περιέγραφαν, ἀλλὰ ἐστά-

θη ἀδύνατον ν' ἀνακαλύψουν τὰ ἴχνη του. Μόλις ἐνόμιζον ὅτι τὰ βρήκαν, ἐξηφανίζοντο πάλιν.

Ἦταν ἓνα παγερὸ μαρτιάτικο βράδυ, ὅπου ὁ Τσίγκλερ ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὴν περιοδείαν, ποῦ εἶχε κάμῃ γιὰ νὰ βρῆ τὸν φίλον του. Τὸ προάστειον, ὅπου εἶχε πλανηθῆ ἀναζητῶντας τὸν ποθητόν του, ἦταν πειὰ ὀπίσω του. Ἐγύριζε στοῦ σπῆτι τοῦ μελαγχολικῶς, περιπατῶντας στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου, ποῦ ἦταν κατὰφυτος ἀπὸ λεῖψες. Στὰ πρῶτα σπῆτια τῆς πόλεως ἄρχισαν νὰ λαμπυρίζουν ποῦ καὶ ποῦ φῶτα. Εἰς τὸ βάθος αὐτῆς ἀγωνίζοντο πρὸς τὸ λυγρὸς μακρὰς σειρὰς ἀπὸ θαμπὰ φανάρια φωταερίου. Ὁ Τσίγκλερ εἶχε φθάσῃ εἰς ἓνα μέρος, ὅπου ὁ δρόμος ἔκαμνεν ἓνα μεγάλο τόξον γύρω ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα καὶ μῆγε μέσα στοὺς ἀγρούς γιὰ νὰ συντομεύσῃ τὴν πορείαν του.

Περιπατοῦσε γρήγορα μὲ βήματα μεγάλα. Γύρω του ἐβασίλευεν ἄκρα ἡσυχία. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐφθάνεν ὡς τ' ἀντιὰ του πέρα ἀπὸ τὸν δρόμον τὸ τριζίμο ἐνὸς κάρου, ποῦ ἐστέναζεν ἀπὸ τὸ βάρος του, τὸ κτύπημα ἐνὸς μωστιγίου κ' αἱ βλασφημίαι τοῦ καραγωγέου πρὸς τὰ ἄλογα.

«Τι κρούς ποῦ φισᾶ ὁ μαρτιάτικος ἀέρας πάνω ἀπ' τὰ σπαρτὰ ποῦ ἔσπειραν τὸν χειμῶνα. Ἐνας ὠραῖος ἀνοιξιᾶτικος χαιρετισμὸς στὲς μυριάδες ὑπαρξοῦντες ποῦ ξύπνησαν πειὰ καὶ θέλουν νὰ ζήσουν» μουρμουρίζει ὁ ὁδοιπόρος καὶ ἐξακολουθεῖ βιαστικὰ τὸν δρόμον του. — Ἐξαφνα σκονιάφτει σ' ἓνα σῶμα ξαπλωμένο κάτω στὴ γῆ... Θεέ μου, ἓνας ἄνθρωπος μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο σ' ἓνα ὑψωμα τοῦ ἐδάφους ἀναπαύεται, βυθισμένος σὲ γαλήνιο ὕπνο.

Ὁ Τσίγκλερ σκύβει νὰ ἰδῆ. Εἶναι ὁ Ἄνδρέας.

Κάποια θανάσιμος ὀχρότης εἶναι χυμένη στὴν ὄψιν του, ποῦ ἔχει τὴν ἀκνησίαν τοῦ θανάτου.

«Πολνεύσπλαχνε θεέ, ἀναπνέει ἀρά γε;»

Γεμάτος ἀγωνία ἐτέντωσε τὸ ἀντί του ὁ φίλος... Πολλὴ, πάρα πολὺ ὦρα τίποτε, καμμιὰ πνοή, καμμιὰ κίνησις... Τέλος ἀνασκηκώθηκε τὸ σπῆθος ἀπὸ μιὰ ἀναπνοή βαθεῖα καὶ συνεχῆ τὴν μιὰ φορὰ μετὰ τὴν ἄλλη. Ἐπειτα πάλιν ὁ ἴδιος λήθαργος.

Ὁ Τσίγκλερ ἄρπαξε τὸ χέρι τοῦ ναρκωμένου φίλου του. Ἀκάνονιστα καὶ γρήγορα ἔτρεχε στὲς φλέβες του τὸ αἷμα.

«Ἄνδρέα! Ἄνδρέα!» ξεφώνησεν ὁ Τσίγκλερ μὲ πόνον. Ἐκεῖνος

ξύπνησε κι' έπεσε στην άγκαλιά του φίλου του. 'Ανέκφραστη χαρά έφώτισε τὸ πρόσωπόν του, ἅμα ἀνεγνώρισε τὸν πιστόν του φίλον.

«Θὰ μπορέσης νὰ κάνης μερικά βήματα; Μονάχα ὡς πέρα, στὸν δρόμον, ἐκεῖ ξεκουράξῃσαι κι' ἐγὼ τρέχω καὶ φέρνω ἕνα ἄμάξι.»

«Γιατὶ ὄχι;»

«Μοῦ φαίνεται ἄρρωστος.»

«Ὦ, εἶμαι τόσο καλὰ!...Γαλήνη! γαλήνη ἐδῶ!» ἐψιθύριζεν ὁ 'Ανδρέας κι' ἔδειχνε μὲ τὸ χέρι του τὸ στήθος του. 'Εγὼ ἕνας πιποτένιος· καὶ ὅπως μ' ἔκαμε φίλον του... θὰ τὸ ἐπίστειες ποτέ;»

Ἡ ὁμιλία ἔγινεν ἀκατανόητη.

«'Ελα» τοῦ εἶπε παρακλητικὰ ὁ Τσίγκλερ, «ἔλα 'Ανδρέα.»

«Γιὰ ποῦ;»

«Τώρα θὰ πᾶμε στὸ σπῆτι, κι' ἔπειτα θ' ἀνεβῆς τὰ βουνά, θά-χης γιὰ κατοικία ἕναν ὠραῖο πύργο μαζί μὲ τοὺς εὐγενεῖς· θὰ γράφης ἔργα ὅπως ἀρέσουν σὲ μᾶς τοὺς δύο καὶ θὰ μοῦ τὰ διαβάξῃς, ὅταν θὰ σ' ἐπισκέπτομαι.»

Ὁ 'Ανδρέας μειδιούσεν, ὅπως θὰ ἐμειδία ἕνας κατακτητὴς τοῦ κόσμου, εἰς τὴν θέαν ἑνὸς παιχιδιοῦ τῶν παιδικῶν του χρόνων.

«Ὁχι, ὄχι» ἀπήντησε «αὐτὸ πέρασε πειά.—Τὶ εὐτυχία γιὰ τὴν νίκην αὐτὴν!—Ὦ, τί ὠραῖο ξεκούρασμα!»

«Πέρασε;» λέει ὁ Τσίγκλερ μὲ κάποιαν ἐπίπληξιν «ἔπέρασεν ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν θεῖαν ποιήσιν;—Ὁ εὐγενὴς ἀγὼν τοῦ ποιητοῦ; Λοιπὸν παραιτεῖσαι ἀπὸ τὸν ἀγῶνα;

«Ὁ ἀγὼν αὐτὸς ἐτελείωσεν. 'Αλλ' ἀρχίζει ἕνας νέος, ἕνας ἄλλος καὶ σ' αὐτὸν πρέπει νὰ νικήσω!»

Ὁ 'Ανδρέας εἶχεν ἀνορθωθῆ καὶ μιλοῦσε σιγὰ ἀλλὰ καθαρὰ καὶ ἔντονα. Τὸ πρόσωπό του ἐφωτίζετο ἀπὸ τὴν ἀντανάκλασιν μᾶς ὑπέρογας εὐτυχίας.

«Στὸ καλλιτέχνημα, ποῦ αἰσθανόμουν μέσα μου, ἠθέλησα νὰ δώσω μορφὴν, γιὰ νὰ χρησιμεύσῃ στοὺς ἀνθρώπους ὡς φωτεινὸς ὁδηγὸς—δυστυχῶς δὲν εἶχα τὴν δύναμιν ποῦ ἔπρεπεν. 'Εν τούτοις ἡ μυστηριώδης δύναμις, ποῦ δὲν παύει νὰ μὲ σπρώχνῃ στὴν προσωποποίησιν τοῦ ὠραίου βρῆκε κάποιον πολὺν ἀντάρκα..... Εἶναι ὁ ἴδιος ἐαυτός μου!..... Θὰ ξεορίσω ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου κάθε παραφωνίαν, κάθε μικροπρέπειαν, θὰ ἑναρμονίσω κάθε μου θέλησιν καὶ δύναμιν σὲ μιὰ οὐράνια συμ-

φονία.... Νᾶνα ἡ ζωὴ μου ἔνα καλλιτέχνημα—ὁποία ἡδονή, ἀγαπητέ μου φίλε!»

'Εκεῖνος, μελαγχολικὸς καὶ καταλυπημένος τοῦ ἀπήντησεν: «'Αφοῦ εἶναι ἔτσι, γιὰτὶ γυρίζεις ἐδῶ κι' ἐκεῖ σ' αὐτὸν τὸν ἄσχημον καιρὸν μὲ πυρετὸν καὶ ἔξαψιν; 'Ελα, φτωχὲ ὄνειροπόλε, ἔλα.»

Καὶ γεμάτος φροντίδα τοῦ κούμπωσε τὸ ἑπανωφόρι καλά, ἔως ἐπάνω στὸν λαιμό. «'Αχ, πόσον εἶχε καταβληθῆ ἡ λεπτοφυὴς ὑπαρξίς!»

Ὁ 'Ανδρέας δὲν πρόβαλε καμμιάν ἀντίστασι. Περπατοῦσαν ἀργά, ἀργά στὸ σκοτάδι καὶ διευθύνοντο πρὸς τὴν πόλιν, ποῦ ἐσκέπαζε τὴν πυκνὴν ὁμίχλην.

* *

Λίγες ἑβδομάδες μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μικροῦ Τσίγκλερ, οἱ γονεῖς του, συνώδευον τὸν νεκρὸν τοῦ φίλου των στὴν τελευταίαν του κατοικίαν. Ἐνας μικρὸς ἀριθμὸς ὑπαλλήλων ἀποτελοῦσε τὴν ὄλην συνοδείαν. Ἐπίσης ἀκολουθοῦσε κι' ὁ Ζάιντελμαν ἐπάνω στὸ ἄμάξι, ἔρριξε μάλιστα τὴν πρώτη φούχτα χῶμα στὸν τάφον τοῦ ἀθόφου αὐτοῦ πλάσματος, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ δὲν ἀκούσθηκε στὴν ζωὴ περισσό-τερον ἀπὸ τώρα στὸ τελευταῖόν του ἀναπαντήριον.

Ἡ ταφὴ ἔγινε καὶ οἱ ὑπάλληλοι ἐπέστρεφαν στὰ σπῆτια των, ἄλλος περισσότερον καὶ ἄλλος ὀλιγότερον συγκεκμημένος.

Ἐνα σοβαρὸ κι' ὠραῖο ζεῦγος, ποῦ ὡς τώρα ἔστέκετο παρὰμερα, ἐπλησίασεν ἀργά, ἀργά. Ἄνδρας καὶ γυναῖκα ἐφαίνοντο συγκεκμημένοι βαθεῖα· ὁ σύζυγος βαστούσεν ἕνα πολυτελέστατο στεφάνι, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνη πῆρεν ἀπὸ τὰ χέρια του κι' ἐτοποθέτησεν ἐπάνω εἰς τὸν νεκρὸν τάφον. Ὁ Τσίγκλερ καὶ ἡ γυναῖκά του τοὺς ἐπλησίασαν κι' ἐχαιρετήθησαν ὡσὰν παλαιοὶ φίλοι.

«Σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἡσυχίαν ταιριάζει καλύτερα, παρὰ μέσα στὸν θόρον καὶ τὴν ταραχὴν τῆς ζωῆς» εἶπεν ὁ Ὁβαλδ, κι' ὁ Τσίγκλερ ἀπήντησε: «Μάλιστα. Μέσα στὸ θεῦμα τῶν ἀνθρώπων ἐταιρίαζει ἐκεῖνος, ὅπως ἕνα μαργαριτάρι ἐπάνω στὴν μυλόπετρα.»

'Αντήλλαξαν ἀκόμη μερικά λόγια.

«Γνωρισθήκαμε σὲ μιὰν ἐπιθανάτιο κλίνη, ἀλλ' ἐφ' ὅρου ζωῆς» λέγει ὁ Ὁβαλδ.

«Καλὴν ἀντάμωσιν στὸ Στάινερμάρκ» ἐπρόσθεσεν ἡ γυναῖκά του. Ἄντήλλαξαν μετὰξὺ των ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν καὶ τότε ὁ Ὁβαλδ καὶ ἡ Ματθίλδη ἀνεχώρησαν.

Ο Τσίγκλερ ἔν τούτοις ἦλθεν εἰς κάποιαν διαπραγματέυσιν ἀκόμη μὲ τὸν νεκροθάπτην, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ γυναῖκά του προσήχετο στὸν τάφον τοῦ παιδιοῦ της. Τέλος ξεκίνησαν κα' αὐτοὶ νὰ φύγουν. Μὰ ὁ Τσίγκλερ εἶχε κάτι ἐπάνω στὴν καρδιά τοῦ δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ μᾶθη οὔτε αὐτὴ ἡ πιστὴ του σύντροφος. Ὅταν ἔφθασαν στὴν ἔξοδον τῆς εἶπε νὰ περιμένη κα' ἐγύρισε μόνος εἰς τὸν νωπὸν τάφον, ὅπου ἐκοιμάτο ὁ φίλος τοῦ τόσοσ ἠγάπησεν, ὁ ποιητὴς τοῦ τόσοσ ἐθαύμασεν. Ἐδῶ, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη ὅτι δὲν εἶναι κανεὶς κοντὰ νὰ τὸν ἰδῆ, ἔπεσε στὰ γόνατα κα' ἔμεινεν ἔτσι ὀλίγες στιγμῆς παραδεδομένος στὸν βαθὺν του πόνον.

Ἐπειτα ἔσυρε μὲ τρεμουλιαστὸ χέρι ἀπὸ τὴν μέσα τσέπην τοῦ ἐπαναφοριοῦ του ἓνα δροσερὸ κλαδί ἀπὸ δάφνη καὶ τὸ ἐποποθέτησεν εἰς τὸ κεφάλι τοῦ τάφου, κοντὸ στὸν μεγάλον στέφανον, ὅπου σκαρποῦσε γύρω τόσες εὐωδιῆς καὶ μῦρα.

ΤΕΛΟΣ

0020230684
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

558
352

